CENSORINI
LIBER
DE DIE NATALI.

HENRICVS LINDENBROGIVS recensuit, & NOTIS illustravit.

HAMBVRGI,
In Bibliopolio HERINGIANO.

∞ IↃC XIIII.

ILLVSTRISSIMO, CELSISSIMOQ.
PRINCIPI AC DOMINO,

DN. IOHANNI ADOLPHO,

HEREDI NORWEGIÆ, DVCI SLESWIGÆ, HOLSATIÆ, STORMARIÆ, ET DITHMARSIÆ: COMITI IN OLDENBVRG ET DELMENHORST, &c.

ILLVSTRISSIME PRINCEPS,
DOMINE CLEMENTISSIME,

NATALEM Cel. V. quadragesimum, III. Kal. Mart. nuper religiosissime celebravi, non gentili ritu, thure meroquè Genio supplicans: sed actis

 Deo

Deo inmortali gratiis, quod Cel. V. bono publico natam, ad id ætatis ſoſpitem incolumemque perduxerit; ac piis votis, ut quantumcunque ſupereſt temporis (ô utinam ſit longiſsimum!) id eidem in ſtatu reipubl. feliciſsimo, ac proſpera valetudine traducere liceat. At cum antiquis ſolemne eſſet, Natalem munere quopiam honorare: igitur ego quoque illorum exemplum ſequutus, munuſculum Celſ. V. tunc deſtinatum, nunc devotiſ-

ſime

ſime offero. Libellus id eſt Cenſorini de die natali elegantiſsimus, multis à me locis & correctus & emendatus, Notiſque illuſtratus. Munuſculum quidem exiguum,& plurimis illis atque præclaris à Cel. V. in me collatis beneficiis nequaquam comparandum: indicium tamen animi grati,& maius, ſi quando copia erit, dare geſtientis. Quare ſubmiſſe rogo, ut Celſ. V. ſuſceptionis benignitate, oblationis exilitatem augere, meque

ſolita clementia ac favore proſequi velit. Divinum numen Celſ. V. diutiſsime ſervet.

Data in arce Gottorp. Kal. April. An. ∞ IↃCXIV.

Celſ. V.

deditiſsimus

HENRICVS LINDENBROGIVS.

LECTORI.

VT, quid in hac nova Censorini editione, à nobis præstitum sit, candide Lector scias, sic habe. Sequuti sumus Ludovici Carrionis viri doctissimi, & acerrimi iudicii, exemplar Lutetianum. Nam id nobis concinnius visum fuit. Multa tamen loca depravata atque mendosa, partim ratione ipsa duce, partim beneficio Germanicæ & Manuccianæ editionis, quarum hæc Venetiis, illa Rostochii prodiit, restituimus atque correximus. Notas insuper nostras adiecimus, maiore quidem labore, quam ingenii acumine constantes: quæ tamen indicis vice fungi, & panè Commentarii instar esse poterunt, si loca auctorum passim à nobis indicata, ipse inspicere operæ pretium esse duxeris. Quod si nostro labore tuum levatum esse senseris, bene se res habet; sin minus, conatui saltim nostro fave. Vale.

SCRIPTO-

SCRIPTORVM VETERVM DE CENSORINO TESTIMONIA:

EIVSQ. FRAGMENTA.

Sidonius Apollinaris Epistol. ad Polemium.

QVOD si aliquis secus atque assero, rem se habere censuerit, do quidem absens obtrectatoribus manus. sed noverint discrepantia sentientes, sententiam meam sine M. Varrone, sine Sereno, non Septimio sed Sammonico, sine Censorino, qui de die natali illustre volumen confecit, non posse damnari.

Magnus Cassiodorus, in principio de arte Grammatica.

Sed quamvis auctores temporum superiorum de arte grammatica, ordine diverso tractaverint, suisque seculis habuerint, ut Palæmon, Phocas, Probus, & Censorinus, nobis tamen placet in medium Donatum deducere.

Idem Cassiodorus in lib. de Musica.

Invenimus etiam Censorinum, qui ad Q. Cærellium scripsit de natali die: ubi quoniam de musica disciplina, vel de alia parte mathesis, non negligenda disseruit, non inutiliter legitur, ut res ipsæ penetrabilius animo frequenti moderatione condantur.

Idem ibidem.

Censorinus quoque de accentibus voci nostræ adnecess-

necessariis subtiliter *. disputavit, pertinere dicens ad musicam: quem vobis inter cæteros trāscriptum reliqui.

non in lib. de die natali, sed in libro de accentibus.

Priscianus lib. primo.

Auctoritas quoque tam Varronis, quam Macri, teste Censorino, nec k nec q neque h in numero adhibet literarum.

Idem ibidem.

Quamvis & Censorino doctissimo artis grammaticæ idem placuit.

Idem lib. quarto decimo.

Censorinus vero de his docet planissime in libro quem de accentibus scripsit.

Idem ibidem.

Quod Censorinus quoque de accentibus approbat, sic dicens: Super, præpositio est, apud Virgilium primo Æneidos:

Multa super Priamo rogitans, super Hectore multa. Sallustius vero historiarum libro primo adverbium hoc protulit, *Vbi multa nefanda casu super ausi atque passi.* Sed mihi videtur Sallustius quoque loco præpositionis hoc præpostere protulisse. sed Virgilius in quinto Æneidos dixit.——*satis una superq́. Vidimus excidia.* Adverbium sine dubio hoc in loco accipitur. Idem Censorinus hæc eadem subiungit.

Post, est præpositio apud Virgilium in tertio Georgic.

Post montem oppositum.

Idem primo Æneidos adverbium,

Post mihi non simili pœna commissa luetis.

Ante, præpositio est. Virgilius in primo Georgic.

Ante Iovem nulli subigebant arva coloni.

at in tertio Æneidos adverbium,

Ante & Trinacria lentandus remus in unda.

Supra, præpositio. Virgilius in quinto Aeneidos,

Olli caruleus supra caput adstitit imber. Adverbium, Terentius in Andria,

Prope abest cum alieno more vivendum est mihi.

Vltra, præpositio apud Sallustium * in Iugurthino, *Maurique vanum genus, ut alia Africa, contendebant, Antipodas ultra Aethiopiam cultu Persarum iustos & egregios agere.* Adverbium, *Lego assiduè, nihil ultra faciens.* Hæc Censorinus, ut supra dixi, de accentibus tractans.

Caßiodorus Libro de Geometria.

Censorinus in libro, quem scripsit ad Q. Cærellium, spatia ipsa cœli, terræq; ambitum, per numerum stadiorum distincta curiositate descripsit. quem si quis recensere voluerit, multa philosophorum mysteria, ubi legerit agnoscet.

Vixisse Censorinum hunc Olymp. 254. seu circa A.C. 258. ac floruisse notat Chytraeus in Chronolog. p. 262. Alstedius in thesauro Chronologiae sub num. XCIII. pag. 306. claruisse eum statuit A.C. 290. Librum hunc anno Chr. CCXXXVIII edidit, secund. Pag. 175. hyp. p. 185. [illegible] quoque [illegible] explicat, quid intelligat per γενεάν.

SVMMA

SVMMA CAPITVM IN CENSORINO.

FINIS.

CENSO-

CENSORINI
LIBER
DE DIE NATALI
AD Q. CÆRELLIUM.

CAPUT I.

MUNERA ex auro vel quæ ex argento nitent cœlato, opere quam materia cariora, ceteraque hoc genus blandimenta Fortunæ inhiat is, qui vul-
5 go dives vocatur. Te autem, Q. Cærelli, virtutis non minùs, quam pecuniarum divitem, id est verè divitem, ista non capiunt. Non quòd earum possessionem, vel etiam usum à te omnino abieceris, sed quod sapientium disciplina
10 formatus, satis liquido comperisti, huiusmodi sita in lubrico, bona maláve per se non esse, sed τῶν μέσων, hoc est bonorum malorumque media censeri. Hæc, ut comicus ait:

—perinde sunt, ut illius est animus, qui ea possidet:
15 *Qui uti scit, ei bona; illi, qui non utitur rectè, mala.*

Igitur quoniam quisque, non quanto plura pos-

sidet, sed quanto pauciora optat, tanto est locupletior: opes tibi in animo maximæ, & eæ, quæ non modo bona generis humani præcedant, sed quæ ad deorum immortalium æternitatem penitùs accedant. quod enim Xenophon Socraticus dicit: *Nihil egere, est deorum: quam minime autem, proximum à dis.* Quare, cùm dona pretiosa neque tibi per animi virtutem desint, neque mihi per rei tenuitatem supersint, quodcumque hoc libri est, meis opibus comparatum, *Natalicii* titulo tibi misi. In quo non, ut plerisque mos est, aut ex ethica parte philosophiæ, præcepta ad beate vivendum, quæ tibi scriberem, mutuatus sum: aut ex artibus rhetorum locos laudibus tuis celebrandis persecutus, (ad id enim virtutum omnium fastigium ascendisti, ut cuncta, quæ vel sapienter monentur, vel facunde prædicantur, vita moribusque superaveris) sed ex philologis commentariis quasdam quæstiunculas delegi, quæ congestæ possint aliquantum volumen efficere. Idque à me vel docendi studio, vel ostentandi voto non fieri, prædico: ne in me, ut vetus adagium est, iure dicatur, *Sus Minervam.* Cùm verò tuo collatu scirem me plura didicisse, ne beneficiis tuis viderer ingratus, nostrorũ veterum sanctissimorum hominum exempla sum secutus. Illi enim, quod alimenta, patriam, lucem, se denique ipsos deorum dono habebant,

bebant, ex omnibus aliquid dîs sacrabant; magis adeò ut se gratos approbarent, quam quod deos iis arbitrarentur indigere. Itaque, cum perceperant fruges, antequam vescerentur, dîs libare in-
5 stituerunt: &,cum agros atq; urbes deorum munere possiderent, partem quandam templis,sacellisque, ubi eos colerent,dicaverunt: quidam etiam pro cetera bona corporis valetudine crinem deo sacrum pascebant. Ita ego,à quo plura in lit-
10 teris percepi, tibi hæc exigua reddo libamina.

Notæ in Capvt I.

MVnera ex auro vel quæ ex arg.] Vitiosè hæc in prioribus editionibus erant distincta: *τὸ cælato* enim non cum *opere* coniungendum est, sed cum *auro* & *argento*.

Opere quam materia cariora] In quibus plus est in manus pretio,quam in re: ut Vlpianus loquitur. L. *mulieris appellatione*. 13. §. *res abesse*. D. *de verb. signif.* Nam cœlatura argento pretium addit. L. *ex argento*. 13. D. *de condict. furt.* Cicer. lib. 1. ad Herenn. & in Paradoxis.

Earum possessionem] Vt nonnulli Philosophorum,Democritus nimirum, teste Seneca lib. Cur bonis viris mala fiant. cap. VI. Crates, Diogen. Laert. lib. VI. in Cratete. Origen. lib. 2. contra Cels. pag. 86. & alii.

Sed τῶν μέσων] Quæ Græci *μέσα*, Latini *media* vocant. Seneca epist. LXXXII. Dicuntur & ἀδιάφορα. Gell. lib. II. cap. VII. Suid. in Ὄντα. Zeno apud Athen. lib. VI. Dipnosoph. pag. 233.

Vt Comicus ait] Terent. Heautont. Act. I. Scen. II. Cui consentit Apul. lib. III. de philosophia, pag. 41. de iisdem bonis,

cum inquit: *Sapientibus, & cum ratione ac modo viventibus, sunt ista bona; stolidis, & eorum usum ignorantibus, oportet esse mala.*

Non quanto plura] Dionysius Halicarnasseus lib. v. antiquit. Roman. pag. 315. eandem sententiam his verbis expressit: ὅτι πλούσιος οὐχ ὁ πολλὰ κεκτημένος ἐστὶν, ἀλλὰ ὁ μικρῶν δεόμενος. Et Valer. Maxim. lib. iv. cap. iii. Fabricium Luscinum laudans, *Locupletem* (inquit) *illum faciebat, non multa possidere, sed modica desiderare.* Cui geminum illud Apuleii Apolog. pag. 347. *Is plurimum habebit, qui minimum desiderabit; habebit enim quantum volet, qui volet minimum.* Quod effictum ex illo versu apud Senec. epist. 108. *Quod vult habet, qui velle quod satis est, potest.*

Xenophon] Xenophontis verba sunt lib. i. ἀπομνημ. pag. 577. ἐγὼ δὲ νομίζω, τὸ μὲν μηδενὸς δέεσθαι θεῖον εἶναι, τὸ δ' ὡς ἐλαχίστων, ἐγγυτάτω τοῦ θείου. Vid. etiam Suid. in κυνισμός.

Natalitii titulo] Eodem titulo Lucianus suum περὶ μακροβίων libellum Quintillo, & Dionys. Halicarn. itidem suum περὶ συνθέσεως ὀνομάτων filio suo dedit. Mos verò antiquissimus, ut amici invicem & clientes patronis die natali munera mitterent. Exempla passim obvia. Plaut. Pseudolo, Act. i. Scen. *Exite*, Terent. Phorm. Act. i. Sc. i. Symmach. lib. i. epist. v. & lib. vi. epist. xlix. lxxx. & lxxxi. Petron. Arbiter: *Vestimenta mea cubitoria perdidit, quæ mihi natali meo donaverat cliens quidam.* Plin. lib. iv. epist. ix. Martial. lib. vi. Epig. 64. in Clytum. Iuvenal. Sat. ix. L. *sed si vir*, 31. §. *si vir uxori*. D. *de donat. inter vir. & uxor.* L. *inter donum*. 194. D. *de verb. signif.*

Sus Minervam] *Sus Minervam, in proverbio est, ubi quis id docet alterū, cuius ipse inscius est.* Festus lib. xviii. Vtitur eodem Cicero lib. ix. Epist. famil. xviii. *Veni igitur si vir es, & disce iam* προλεγομένας, *quas quæris: etsi sus Minervam.* Idem lib. i. Acad. quæst.

Itaq; cum perceperant fruges] Plin. lib. xviii. cap. ii. *Ac ne degustabant quidem* (prisci Romani) *novas fruges, antequam sacerdotes primitias libassent.* Adi Fest. in *Calpar* & *Sacrima*. Suid. in θαργήλια. Porphyr. Lib. ii. περὶ ἀποχ. ἐμψ. pag. 30. Et Iudæis quidem mandatum fuit, primitias frugum offerre, Exod. 23. 19. & 34. 26.

34.26. Christiani vero usu id retinuisse videntur. Canon. Apost. 4. ubi Ioh. Quintinus ὀπώρας male interpretatur *Decimas*: rectius & meliore fide *Poma*, vetus versio in Corp. Canonum & Isidori collectione.

Partem quandam templis] Aggen. Vrbic. de limitibus agror. pag.73. & sequent. Apuleius itaque Aemiliani impietatem & ingratitudinem meritò accusat Apolog. pag.377. his verbis: *Iste verò nec diis rurationis, qui eum pascunt ac vestiunt, segetis* (sic enim legendum, non *segetes*) *ullas, aut vitis aut gregis primitias impartit, nullum in villa eius delubrum situm, nullus locus aut lucus consecratus.* Horatius religiosior Lib. III. Ode XXII. Dianæ in villa sua pinum consecrat.

> *Imminens villæ tua pinus esto,*
> *Quam per exactos ego lætus annos*
> *Verris, obliquum meditantis ictum,*
> *Sanguine donem.*

Græci locum in agris diis sacrum ὀργάδα appellant. Pollux lib. I.

Crinem Deo sacrum pascebant] Videtur huius moris origo fluxisse à Nazaræis Iudæorum, de quibus agitur Numer. VI. Pascebatur autem crinis, vel præsectus consecrabatur, aut Diis, aut fluminibus. Vid. Pollucem lib. II. DIIS, ut Apollini, qui inde Κουρατρόφος dictus, Eustath. in Ε. Iliad. pag.124. & Iliad. Ψ pag.1403. Plutarch. in Theseo pag.5. Varro apud Nonium Marcell. in *Cirros. Itaque* (inquit) *Ambraciæ primum capillum puerilem demptum, item cirros ad Apollinem ponere solent.* Theophr. in Charact. eth. tit. περὶ μικροφιλοτιμίας. Huc pertinet locus Theodoreti Quæst. 28. in Levitic. εἰώθασιν Ἕλληνες μὴ ἀποκείρειν τῶν παίδων τὰς κορυφὰς, ἀλλὰ μᾶλλον ἐᾶν τοὺς μαλλοὺς, καὶ τούτους μετὰ χρόνον ἀνατιθέναι τοῖς δαίμοσιν. Adde Tertull. de anima cap. 39.

BACCHO; unde Virgil. lib. VII. Aeneid.

> *Te lustrare choros, sacrum tibi pascere crinem.*

Et Arrian. in Indicis pag.173. narrat, Liberum patrem Indos docuisse κομᾶν τῷ θεῷ. ÆSCVLAPIO. Martial. lib. IX. Epig.17. & 18. HYGIÆ, Pausan. in Corinth. pag. 54. DIANÆ, Suid. in πλόκον.

MINERVÆ. Stat. lib. II. Thebaid.

—— hic more parentum
Iasides, thalamis ubi casta adolesceret atas,
Virgineas libare comas, primosq́; solebant
Excusare thoros. Vid. Lactant. ibid.

Aut alii cuipiam Deorum denique. Dion Chrysost. Orat. in Celæn. Phryg. πολλοὶ γὰρ ἤδη διὰ θεόν τινα κομῶσιν ἄνθρωποι. Diphilus Comicus apud Athen. lib. VI. pag. 225.

ἐνταῦθα γοῦν ἔστιν τις ὑπερηκοντικώς
Κόμην τρέφων μὲν πρῶτον ἱερὰν τοῦ θεοῦ
ὥς φησιν, οὐ διὰ τοῦτο γ' ἀλλ' ἐστιγμένος
πρὸ τοῦ μετώπου παραπέτασμ' αὐτὴν ἔχει.

FLVMINIBVS, ut Achilles Sperchio apud Homer. Iliad. 23. & Philostr. lib. IV. de vita Apollonii cap. V. Aiax Ilisso. apud eund. in Heroicis in Aiace. Vide omnino de hoc ritu Pausaniam in Attic. & Eustath. in Homerum, locis supra citatis.

CAPVT II.

NVNC, quoniam de die Natali liber inscribitur, à votis auspicia sumantur. Itaq; hunc diem, quod ait Persius,

—— numera meliore lapillo.

idq́; quàm sæpissime facias exopto: & quod idem 5 subiungit,

Funde merum Genio.

Hic forsitan quis quærat quid causæ sit, ut merum fundendum Genio, non hostiam faciundum, putaverit? quod scilicet, ut Varro testatur in eo libro, 10 cui titulus est ATTICVS, & est de numeris, id moris institutique maiores nostri tenuerunt, ut, cum die natali

natali munus annale Genio solverent, manum à
cæde ac sanguine abstinerent, ne die, qua ipsi lu-
cem accepissent, aliis demerent. Denique Deli,
ad Apollinis genitoris aram, ut Timæus auctor est,
5 nemo hostiam cædit. Illud etiam in hoc die ob-
servandum, quod Genio factum neminem opor-
tet ante gustare, quam eum, qui fecerit. Sed &
hoc à quibusdam sæpe quæsitum, solvendum vi-
detur, quid sit Genius, curvé eum potissimum suo
10 quisque natali veneremur.

IN CAPUT II.

DE die natali liber inscribitur] *Natalis* interdum abso-lutè ponitur, interdum adiicitur vocula *dies*, ut notat Servius ad Virg. Eclog. 3. Est autem dies natalis, quo quisque natus est. Tribuitur non hominibus solum, sed Diis quoque, ut apud Arnob. lib. VII. *Telluris natalis est; Dii enim ex uteris prodeunt, & habent dies lætos, quibus eis adscriptum est, auram usurpare vitalem.* Idem eod. lib. *Dies nobis natalitii sunt, & potentias cœlites, dies autumant habere natales.* Et URBIBUS. L. *omnes dies.* 2. C. Th. de fer. & L. 7. C. Iust. eod. tit. Plin. lib. XVIII. cap. 26. Plutarch. Romul. pag. 42. Sozomen. lib. V. hist. ecclesiast. cap. XVII. Et COLONIIS. Cic. lib. IV. ad Attic. Epist. I. Imo quo die vel dignitas aliqua collata, vel quid læti faustique evenerat, eum Natalem antiqui vocabant. Sic *Natalis imperii*, d. l. 2. C. Th. de fer. *Adoptionis.* Spartian. in Adriano. *Reditus.* Cic. lib. III. ad Attic. Epist. XX. & in ea pro P. Sext. *Navigationis.* Veget. lib. IV. de re milit. cap. 39. quo mare πλώϊμον est, ut Theophrastus inquit in Charact. eth. tit. περὶ ἀδολεσχίας. *Sacrorum.* Apul. lib. II. pag. 292. *Ex hinc* (inquit) *festivissimum celebravi natalem sacrorum, & suaves epulæ, & faceta convivia.* Qui locus merito notandus, quod ritus Christiani Episcopi idem sint imitati, quotannis diem Ordinationis suæ celebrantes: testis Hila-

rius

rius Papa in Epistola ad Tarraconenses Episcopos, quæ extat in Isidori Collect. concil. part. I. D. Augustin. serm. XXXII. de verbis Domini in fin. Sidon. Apollin. carm. XVII. Nam de die natali Ordinationis illud carmen accipiendum, non de die nativitatis, de quo est carmen XX. *Martyrum* vero *natales* cum legimus, intelligendi sunt, non qui lucis auspicia, sed qui martyrii coronas protulerunt, ut Pet. Chrysolog. loquitur serm. 129. Vid. Glossar. in Cod. LL. Antiquar.

Quod Persius ait] Pers. Satyr. 2.

Meliore lapillo] Id est, candido, more Thraciæ gentis. Non quod illa diem natalem celebret, (deplorat enim Herodot. lib. v. pag. 330. Solin. cap. XVI. Valer. Maxim. lib. II. cap. VI. Archias poëta inter Epig. Græc. lib. I. cap. XIII.) sed quod calculorum colore, dies felices ab infelicibus distinguat. Plin. lib. VII. cap. XL. Zenob. in adagio, πᾶς ἐν τῇ φαρέτρᾳ ψηφίδας. Suid. in λευκὴ ἡμέρα.

Idque quam sæpissime facias exopto] Solenne votum. Dionys. Halicar. τέχνη. tit. μεθοδ. γενεθλ. ἐν τούτῳ γὰρ γενόμενοι, οὐκ ἄλλῳ τρόπῳ ἂν ποιοῖμεν, καὶ εὐχόμενοι τοῖς τε ἄλλοις, καὶ τοῖς γενεθλίοις, περὶ τοῦ μέλλοντος βίου, καὶ τοῦ ἀμείνω τοῦ παρεληλυθότος γενέσθαι τοῦτον, καὶ πολλὰς περιόδους χρόνων πλεύσαντα εἰς λιπαρὸν καὶ εὔδαιμον γῆρας παρελθεῖν. Tibull. lib. I. Eleg. 7.

At tu natalis multos celebrande per annos
Candidior semper, candidiorque veni.

Adde Symmach. lib. VI. epist. 80. 81, 82. Ovid. lib. III. Trist. Eleg. 13. & lib. v. Trist. Eleg. VI. Propert. lib. III. Eleg. X.

Funde] Propriè loquutus est. *Fundere* enim est supina manu libare, quod fit in sacris supernis. *Vergere* autem est conversa in sinistram partem manu ita fundere, ut patera convertatur, quod in infernis sacris fit. Serv. lib. VI. Aeneid. Fundebatur autem merum non in aram solum, sed & in ipsum caput Genii. Tibull. lib. I. Eleg. VII. & lib. II. Eleg. II.

Merum] Mero addebatur thus socium; itemque corollæ. Ovid. lib. III. Trist. Eleg. 13. & lib. v. Trist. Eleg. VI. Genio sacrificans, inquit:

Da mihi

Da mihi thura puer pingues facientia flammas,
Quodq; pio fusum stridat in igne merum.

Tibull. lib. I. Eleg. VII. —— *Geniumq; choreis*
Concelebra, & multo timpora funde mero.
Illius è nitido stillent unguenta capillo,
Et capite & collo mollia serta gerat.

Idem lib. II. Elegia II. Horatius lib. II. Epist. I. Lactant. lib. II. Instit. div. cap. XV. Pertinet huc quoque L. *Nullus.* 12. C. Th. de pag. sacrif. quam corruptam ita interpungo legoque: *Nullus omnino ex quolibet genere, ordine, hominum, dignitatum, vel in potestate positus, vel honore perfunctus, sive potens sorte nascendi, seu humilis genere, conditione, fortuna, in nullo penitus loco, in nulla urbe, sensu carentibus simulacris, vel insontem victimam cadat, vel secretiore piaculo Larem igne, mero Genium, Penates odore veneratus, accendat lumina, imponat thura, serta suspendat.*

Genio solverent] Mares quidem Genio, fæminæ verò Iunoni. Tibul. lib. IV. Eleg. 6.

Natalis Iuno sanctos cape thuris honores,
Quos tibi dat tenera docta puella manu.

Vid. Senec. Epist. 110.

Ne die qua ipsi lucem accepissent, aliis demerent] Atque ideo Parilibus, quibus Roma condita, hostia non cædebatur. Plutarch. in Romulo pag. 42. Solin. cap. II. Et prima dies Quinquatruum, quod ea die nata Minerva erat, sanguine vacabat. Ovid. lib. III. Fast.

Vna dies media est, & fiunt sacra Minervæ:
Nominaq; à iunctis quinque diebus habent.
Sanguine prima vacat, nec fas concurrere ferro;
Causa, quod est illa nata Minerva die.

Vescebantur autem in natalitiis pulte fitilla. Plin. lib. XVIII. cap. VIII. *Et hodie* (inquit) *sacra prisca atque natalium pulte fitilla conficiuntur.* Et libis; de quibus amicis absentibus mittebant. Ovid. lib. I. Amor. Eleg. VIII.

Cum tibi deficient poscendi munera causa
Natalem libo testificare tuum.

Idem lib. I. de arte amandi:

Quid quasi natali cum poscit munera libo?
Et quoties opus est, nascitur illa sibi.

Tibull. lib. I. Eleg. VII. & lib. 2. Eleg. 2. Sed ut Varroni, cuius testimonium auctor noster profert, facile concedo, priscos illos die natali suo à cæde & sanguine temperasse: ita posterioribus temporibus haut usquequaquam id observatū fuisse, multis exemplis docere possum. Nam Horatius lib. IV. Ode XI. Phylliden ad natalem Mæcenatis celebrandum invitans, ait;

Ridet argento domus: ara, castis
Vincta verbenis, avet immolato
Spargier agno.

Et Lamprid. in Alexand. Severo inquit: *Cum natalem diem commendaret, hostia cruenta effugit: & ut se civiliter gerebat, ac permixtus populo erat, albam eius vestem, cum qua constiterat, cruentavit.* Spartian. in Ant. Geta. *Nam* (inquit) *cum infantis Getæ natalem Severus commendare vellet, hostiam popa nomine Antoninus percussit.* Sic Pharao die natali pistorum præfectum suspendi, Gen. 40. & Herodes Iohannem Baptistam Christi metatorem decollari iussit. Marc. 6. 27.

Deli ad Apollinis] Cloatius Verus apud Macrob. lib. III. Saturnal. cap. VI. *Deli ara est Apollinis γενήτορος, in qua nullum animal sacrificatur: quam Pythagoram velut inviolatam adoravisse produnt.* Vid. Diogen. Laert. lib. VIII. in vita Pythag. Iamblich. de vita Pythag. lib. I. cap. V. & VII. Clem. Alexand. Stromat. VII. pag. 304. Porphyr. lib. II. περὶ ἀποχ. ἐμψύχ. pag. 28. *θεωρεῖσθαι γὰρ ἐστιν ἐκ τοῦ περὶ Δῆλον ἔτι νῦν σωζομένου βωμοῦ: πρὸς ὃν οὐθενὸς προσαγομένου παρ' αὐτοῖς, οὐδὲ θυομένου ἐπ' αὐτοῦ ζώου, εὐσεβῶν κέκληται βωμός.*

CAPVT III.

GENIVS est Deus, cuius in tutela, ut quisque natus est, vivit. Hic sive, quod ut genamur, curat, sive quod una genitur nobiscum;

ſive etiam, quòd nos genitos ſuſcipit ac tuetur: certè à genendo Genius appellatur. Eundem eſſe Genium & Larem, multi veteres memoriæ prodiderunt: in queîs etiam Granius Flaccus in libro,
5 quem ad Cæſarem de Indigitamentis ſcriptum reliquit. Hunc in nos maximã, quin immo omnem habere poteſtatem, creditum eſt. Nonnulli binos Genios in iis duntaxat domibus, quæ eſſent maritæ, colendos putaverunt. Euclides autem So-
10 craticus duplicem omnibus omnino nobis Genium dicit appoſitum: quam rem apud Lucilium in libro Satirarum nono licet cognoſcere. Genio igitur potiſsimum, per omnem ætatem quotannis ſacrificamus. Quanquam non ſolum hic, ſed & alii
15 ſunt præterea dii complures, hominum vitam, pro ſua quiſque portione, adminiculantes: quos volentem cognoſcere, Indigitamentorum libri ſatis edocebunt. Sed omnes hi ſemel in unoquoque homine numinum ſuorum effectum repræ-
20 ſentant: quocirca non per omne vitæ ſpatium novis religionibus arceſſuntur. Genius autem ita nobis aſsiduus obſervator appoſitus eſt, ut ne punčto quidem temporis longius abſcedat; ſed ab utero matris exceptos, ad extremum vitæ diem
25 comitetur. Sed cum ſinguli homines ſuos tantummodo proprios colant natales; ego tamen duplici quotannis officio huiuſce religionis ad-

ſtringor. Nam, cum ex te tuaque amicitia honorem, dignitatem, decus, atque præſidium, cuncta denique vitæ præmia recipiam; nefas arbitror, ſi diem tuum, qui te mihi in hanc lucem edidit, meo illo proprio negligentius celebravero: ille enim mihi vitam, hic fructum vitæ atque ornamentum peperit. 5

IN CAPUT III.

GENIUS] De Geniis non una fuit veterum opinio. Pleriq; enim Philoſophorum & Theologorum eos inter Deos ſive dæmonas recenſuerunt. Plutarch. lib. I. de placit. phil. cap. VIII. & lib. de Iſide & Oſirid. p. 643. Tertull. Apolog. cap. XXXII. & lib. de anima cap. XXXIX. Lactant. lib. II. cap. XV. Et Varro quidem (teſte D. Auguſtino lib. VII. de civit. Dei. cap. II.) inter Deos ſelectos eos numerat; Seneca autem Epiſt. CX. & Martian. Capell. lib. II. Philol. inter Medioximos, ſive de plebe Deos. Alii animum cujuſque ſuum, ſive τὸ κρατῦν ἑκάςυ, Genium dixere. Pappus Alexandrin. ex Triſmegiſti Panareto. ὁ δαίμων ψυχῆς, καὶ τρόπυ, καὶ φρονήσεως, καὶ δυναςείας πίσης κύριος τυγχάνει. ἐθ' ὅτι δὲ καὶ τὸν περὶ πράξεως λόγον συνεργῆ. Vid. Dion. Chryſoſt. orat. IV. περὶ βασιλ. & orat. περὶ τῦ δαίμ. Apul. de Deo Socrat. Prudent. contra Symmach. D. Auguſt. lib. VII. de civit. Dei cap. XIII. Suid. in εὐδαιμονία. Alii τὴν ἑκάςυ τύχην, ut Flavius Soſipater Chariſius lib. I. Inſtitut. Grammat. pag. 26. Alii Elementa; alii duodecim ſigna cœleſtia. Feſt. in *Geniales*. Videatur Lil. Gregor. Girald. Syntag. 15. hiſt. Deor. Lipſius lib. I. phyſiol. Stoic. cap. XIX. Philip. Camer. cent. 2. cap. XIV. Aſſignabatur autem Genius cum Diis, (unde in veteri quadam inſcriptione *Genius Plutonis*. & apud Petron. Arbitr. *Genius Priapi* legitur) tum hominibus; iiſque non ſingulis tantum, ſed etiam regionibus & populis integris. Symmach. lib. X. Epiſt. 54. *Ut anima naſcentibus, ita populis*.

pulis natales Genii dividuntur. Quod firmare videntur sacræ literæ Exod. XIV. 19. Daniel. X. 13. Actor. XII. 16. D. Hilarius in Psalm. 129. Inde in veteribus nummis & inscriptionibus. GEN. P. R. id est, Genio populi Romani. Servius in fragmentis. GENIVS POP. ROM. SIVE MAS SIVE FAEMINA. Et Vrbibus. Arnob. lib. I. *Et illi cati, sapientes, prudentissimi vobis videntur, nec reprehensionis ullius, qui Faunos, qui Fatuas, civitatumq́; Genios, qui Pausos reverentur atque Bellonas.* Item Coloniis, Municipiis, Pagis, Decuriis, Exercitibus, Cohortibus, Fontibus, Horreis, imò quibusvis locis, ut inscriptiones antiquæ passim indicant, & Tertullian. lib. de Idolat. cap. XXII. docet. Item Prudent. contra Symmach. his verbis:

Quanquam cur Genium Romæ mihi fingitis unum,
Cum portis, domibus, thermis, stabulis, soleatis
Assignare suos Genios? perq́; omnia membra
Vrbis, perq́; locos, Geniorum millia multa
Fingere, ne propria vacet angulus ullus ab umbra?

Quin etiam parasiti reges suos Genios vocitabant. Plaut. Captiv. Sc. *Quanto in pectore.* Summa, Genius cuique rei tribuitur, estque id, quo illa maxime valet, polletque. Sic *Genius libri.* Martial. lib. VI. Epig. 60.

Victurus Genium debet habere liber.

Et *Genius famæ.* Idem lib. VII. Epig. XI.

Ludimus innocuis verbis, hoc iuro potentis
Per Genium famæ, Castalidumq́; gregem.

Genius segetis. Iul. Firm. lib. I. cap. I. in fin. *Genius Mathematici.* Iuvenal. Sat. VI.

Nemo mathematicus Genium indemnatus habebit.

Sic *Genius corporis.* Ennod. Panegyr. Theodorico dicto. Et *Genius vigoris ecclesiastici.* Gregor. Magn. lib. VII. Epist. LXXXI.

Vt genamur curet] Notanda etymi triplex ratio. Prima. Genius dicitur, quod ut gignamur, curet. Hinc Laberius apud Nonium Marcell. *Genius generis nostri parens.* Et Aufustius citante Festo, *Genius est* (inquit) *deorum filius, & parens hominum, ex quo homines gignuntur, & propterea Genius meus nominatur, quia me genuit.* Augustin. quoque lib. VII. de civit. Dei cap. XIII. *Quid est Genius? Deus est, qui præpositus est, ac vim habet, omnium rerum gignendarum.*

darum. Atque inde *Genialis lectus*, qui sternebatur in nuptiis, in honorem Genii. Fest. & Virgil. lib.VI. Æneid.

> —— *lucent genialibus altis*
> *Aurea fulcra toris.*

Quo loco Servius: *Geniales propriè sunt, qui sternuntur puellis nubentibus, dicti à generandis liberis.*

Vna genitur nobiscum] Altera etymi ratio, de qua vide Apul. de Deo Socrat.

Genitos suscipit] Tertium etymon, de quo paulò inferius.

Eundem esse Genium & Larem] Idem affirmat Apul. lib.III. de philosoph. his verbis: *Dæmonas verò, quos Genios & Lares possumus nuncupare, ministros Deorum arbitratur, custodesque hominum, & interpretes si quid à Diis velint.*

De Indigitamentis] *Indigitamenta* ἱερατικὰ βιβλία. Gloss.

Quæ essent maritæ] Sic Livius quoque lib.XXVII. *maritas domos* dixit. *Vagabatur enim* (Philippus Macedonum rex) *cum uno aut altero comite per maritas domos dies noctesque.*

Euclides autem Socraticus duplicem] Idem sensit Empedocles apud Plutarch. περὶ εὐθυμίας pag. 842. & Menander, cuius versus extant apud Clement. Alexand. Strom.V. pag. 260. Stob. in Eclog. phys. lib. I. cap.IX. Ammian. Marcellin. lib.XXI. Scholiast. Theocrit. Eidyl.2.

> Ἅπαντι δαίμων ἀνδρὶ συμπαρίσταται
> Εὐθὺς γενομένῳ, μυσταγωγὸς τοῦ βίου,
> Ἀγαθός· κακὸν γὰρ οὐ νομιστέον
> Εἶναι, βίον βλάπτοντα χρηστόν.

Vide in hanc rem Act. Apost. cap. XII. 15. Tertull. de anima cap.XXXIX. Iustin. Mart. ἀποκρίσ. πρὸς ὀρθοδ. quæst.30. Origen. sup. Numer. homil. XX. Hieronym. in Matth. cap.XVIII. Hilar. in Psalm. CXXXIII. Basil. in Psalm. XLVIII. Augustin. Soliloq. cap.27. Lactant lib. II. cap.XV. Iohan. Cassian. collat.VIII. cap.XVII. Servium in illud Virgilii lib.VI. *Quisque suos patimur Manes.* Quem autem Menander μυσταγωγὸν, hunc Plato, teste Clemente Alex. Strom.V. pag. 253. φύλακα, uti & Hesiodus Oper. & die.

Τοὶ μὲν

Τοὶ μὲν δαίμονές εἰσι Διὸς μεγάλου διὰ βουλὰς
Ἐσθλοί, ἐπιχθόνιοι, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων.

Et Apul.lib.III.de philos.Arian.lib.I.dissert.cap.XIV.ἐπιτρόπων. Seneca Epist.cx. *Pædagogum*. Censorinus paulò inferius, *Assiduũ observatorem*. Martianus deniq; Capella lib. II. philol. *Præstitem*, & *Tutelatorem, fidissimumq́, germanum* appellat.

Sed & alii sunt præterea Dii] De quibus videndus D. Augustin. lib. VII. de civit. Dei cap. II. & III.

Duplici quotannis officio] Sic Horatius quoque lib. IV. Ode XI. Mæcenatis natalem celebrat. Et Augustus Imp. sibi persuasum habebat, natalem suũ à Caio nepote suo celebratum fuisse. Gell. lib. XV. cap. VII. Nec vivis tantummodo hoc officii genus ab amicis exhibebatur, sed etiam defunctis: idque interdum sponte, ut de Silio Italico poëta summo, Virgilii natalem religiosius quam suum celebrante, apud Plin. lib. III. Epist. VII. legimus. Interdum ex voluntate defuncti, constitutis in eam rem annuis redditibus, ut ex testamento Epicuri liquet, apud Diog. Laert. lib. X. in vita Epicuri. Cicer. lib. II. de finib. Marciano IC. L. *cum quidam*, 23. D. de ann. leg. & antiquis inscriptionibus; quarum vel unam ex multis retulisse suffecerit, ex libro Inscript. pag. 414.

I.C. Scaliger Silium postremum Poëtarum bonorum existimat, quin ne poët. quidem. l. 6. poët. c. 6. p. 841.

T. FVNDILIO GEMINO VI. VIR. AVG. MAG. IVV. AVGVSTALES PATRONO ET QVINQ. PERPETVO OPTIME MERITO. HIC ARCÆ AVGVSTALIVM SE VIVO H-S. XX. DEDIT. VT EX REDDITV EIVS SVMMÆ DIE NATALI SVO IIII. K. FEBR. PRÆSENTES VESCERENTVR. ET OB DEDICATIONEM STATVÆ DECVRIONIBVS ET SEVIRIS, ET IVVENIBVS SPORTVLAS, ET POPVLO EPVLVM ET OLEVM EADEM DIE DEDIT.

CAPVT

CAPVT IV.

AT, quoniam ætas à die natali initium ſumit, ſuntq́ue ante hunc diem multa, quæ ad hominum pertinent originem: non alienum videtur de his dicere prius, quæ ſunt natura priora. Igitur, quæ veteribus de origine humana fuerint 5
opiniones, ex his quædam breviter exponam. Prima & generalis quæſtio, inter antiquos ſapientiæ ſtudioſos verſata eſt; quod, cum conſtet, homines ſingulos ex parentum ſeminibus procreatos, ſucceſſione prolis multa ſæcula propagare; alii, ſem- 10
per homines fuiſſe, nec unquam niſi ex hominibus natos, atque eorum generi caput exordiumq́ue nullum exſtitiſſe arbitrati ſunt: alii vero fuiſſe tempus, cum homines non eſſent, & his ortum aliquando principiumq́; natura tributũ. Sed prior 15
illa ſententia, qua ſemper humanum genus fuiſſe creditur, auctores habet, Pythagoram Samium, & Ocellum Lucanum, & Archytam Tarentinum, omneſq́; adeo Pythagoricos. Sed & Plato Athenienſis, & Xenocrates, & Dicæarchus Meſſenius, 20
itemq́ue antiquæ academiæ philoſophi non aliud videntur opinati. Ariſtoteles quoque Stagirites, & Theophraſtus, multiq́ue præterea non ignobiles Peripatetici, idem ſcripſerunt eiuſq́ue rei exempla dicunt, quod negent omnino poſſe reperiri,

avéſne

avéſne ante, an ova generata ſint; cum & ovum ſine ave, & avis ſine ovo gigni non poſſit. Itaque & omnium, quæ in ſempiterno iſto mundo ſemper fuerunt, futuraque ſunt, aiunt principium fuiſſe
5 nullum; ſed orbem eſſe quemdam generantium, naſcentiumque, in quo uniuſcuiuſque geniti initium ſimul & finis eſſe videatur. Qui autem homines aliquos primigenios divinitus, naturave factos crederent, multi fuerunt, ſed aliter atque ali-
10 ter in hac æſtimatione verſati. Nam ut omittam, quod fabulares poëtarum hiſtoriæ ferunt, homines primos aut Promethei molli luto eſſe formatos, aut Deucalionis Pyrrhæque duris lapidibus eſſe natos; quidam ex ipſis ſapientiæ profeſſoribus,
15 neſcio an magis monſtroſas, certe non minus incredibiles rationum ſuarum proferunt opiniones. Anaximander Mileſius videri ſibi ex aqua terraque calefactis exortos eſſe, ſive piſces, ſive piſcibus ſimillima animalia: in his homines concreviſ-
20 ſe, fetuſque ad pubertatem intus retentos, tum demum, ruptis illis, viros, mulieréſque, qui ſe iam alere poſſent, proceſſiſſe. Empedocles autem egregio ſuo carmine, quod eiuſmodi eſſe prædicat Lucretius,

25 *Vt vix humana videatur ſtirpe creatus,*

tale quiddam confirmat. Primò membra ſingula exterra quaſi prægnante paſſim edita, deinde coi-

isse, & effecisse solidi hominis materiam, igni simul & humori permixtam. Cætera quid necesse est persequi? quæ non capiant similitudinem veritatis. Hæc eadem opinio etiam in Parmenide vel in Ste * fuit, pauculis exceptis ab Empedocle dis- 5 sensis. Democrito vero Abderitæ ex aqua limoq; primum visum est homines procreatos. nec longe secus Epicurus. is enim credidit, limo calefacto uteros nescio quos radicibus terræ cohærentes primum increvisse, & infantibus ex se editis ingeni- 10 tum lactis humorem natura ministrante præbuisse, quos ita educatos & adultos, genus hominum propagasse. Zenon Cittieus, Stoicæ sectæ cõditor, principium humano generi ex novo mundo constitutum putavit, primosque homines ex solo ad- 15 miniculo divini ignis, id est Dei providentia, genitos. Denique etiam vulgo creditum est, ut plerique genealogiæ auctores sunt, quarundam gentium, quæ ex adventicia stirpe non sint, principes terrigenas esse, ut in Attica, & Arcadia, Thessalia- 20 que, eosque αὐτόχθονας vocitari: ut in Italia poëta cecinit Nymphas, indigenasque Faunos nemora quædam tenuisse, non difficile rudis antiquorum credulitas recepit. Nunc vero eo licentiæ poëticæ processit lubido, ut vix auditu ferenda confin- 25 gant. Post hominum memoriam, progeneratis iam gentibus, & urbibus conditis, homines è terra

diversis

diversis modis editos,ut in Attica fertur regione
Erichthonius ex Volcani semine humo exortus:
& in Colchide, vel in Bœotia consitis anguis den-
tibus armati partus: è quibus,mutua cæde inter se
5 necatis, pauci superasse traduntur, qui in conditu
Thebarum Cadmo fuerint adiumento. Necnon in
agro Tarquiniensi puer dicitur divinitus exaratus,
nomine Tages, qui disciplinam cecinerit extispi-
cii: quam Lucumones,tum Etruriæ potentes, ex-
10 scripserunt.

IN CAPVT IV.

DE origine humana] Videndus Diodor.Sicul.lib.1.pag. 6. & seq. Theodoret.Græcar.affect. serm.5.pag.71. Pausan. in Arcad, pag.261. Origen. lib.1. cont. Cels. pag. 29. Cicero lib. 1. de legib. Cœl. Rhodog. lib.2. antiquar. lect.cap. XI.

Alii semper homines]Vid.Augustin.lib.12.de civit.cap.x.

Pythagoram Samium] Testatur Varro lib. II. de re rustic. cap.1. his verbis: *Igitur, inquam, & homines, & pecua, cum semper fuisse sit necesse, natura. Sive enim aliquod fuit principium generandi animalium, ut putavit Thales Milesius & Zeno Citieus, sive contra principium horum extitit nullum, ut credidit Pythagoras Samius, & Aristoteles Stagirites, necesse est humana vite à summa memoria gradatim descendisse ad hanc aetatem, ut scribit Dicaarchus.*

Ocellum Lucanum] Fortasse respexit ad locum,qui est cap.III. Ἐπεὶ οὖν καθ' ἑκάστην ἀποτομὴν ὑπερέχον τι γένος ἐντέτακται τῶν ἄλλων, ἐν μὲν οὐρανῷ τὸ τῶν θεῶν, ἐν δὲ γῇ ἄνθρωπος, ἐν δὲ μεταρσίῳ τόπῳ δαίμονες· ἀνάγκη τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων αἴδιον εἶναι, εἴπερ ἀληθῶς ὁ λόγος συμβιβάζει, μὴ μόνον τὰ μέρη συνυπάρχειν τῷ κόσμῳ, ἀλλὰ καὶ τὰ περιεχόμενα τοῖς μέρεσι.

Plato] Plato lib. VII. de legib. *δεῖ γὰρ δὴ τόγε τοσοῦτον χρὴ πάντ' ἄνδρα ξυννοεῖν, ὡς ἡ τῶν ἀνθρώπων γένεσις, ἢ τὸ παράπαν ἀρχὴν οὐδεμίαν εἴληχεν, οὐδ' ἕξει ποτέ γε τελευτήν, ἀλλ' ἦν τε ἀεὶ καὶ ἔσται πάντως, ἢ μῆκός τι τῆς ἀρχῆς ἀφ' οὗ γέγονεν, ἀμήχανον ἂν χρόνον ὅσον γεγονὸς ἂν εἴη.*

Antiquæ academiæ philoſophi] Antiquam academiam inſtituit Plato, teſte Diogene Laërtio in proœm. Novam ſive tertiam Carneades. Cenſorin. inf. cap. XV. Lucian. περὶ μακροβ. Euſeb. lib. 14. de præpar. Euang. cap. II. Diog. Laërt. dict. loco. Mediæ auctor fuit Arceſilaus. Diogen. ibidem.

Ariſtoteles quoque] Lactant. lib. II. Inſtit. cap. XI. *Nam Stoici animantium fabricam divinæ ſolertiæ tribuunt. Ariſtoteles autem labore ſe ac moleſtia liberavit, dicens ſemper mundum fuiſſe: itaque & humanum genus, & cætera quæ in eo ſunt, initium non habere, ſed fuiſſe ſemper ac fore.* Quod congruit cum Varronis loco paulo ante adducto.

Eiuſque rei exempla] Eadem quæſtio agitatur apud Plutarch. Sympoſ. problem. lib. II. quæſt. III. Macrob. lib. VII. Saturnal. cap. XVI.

Promethei molli luto] Fabula vulgata. Vid. Lactant. lib. II. Inſtit. cap. XI. Apollod. Biblioth. lib. I. pag. 18. Pauſan. in Phocic. pag. 319. Steph. in ἰκόνιον. Ioh. Tzetz. Chil. VII. cap. 134.

Deucalionis Pyrrhæque] Ovid. lib. I. Metamorph. Servius ad Eclog. VI. Virgil. Arnob. lib. V. Tzetzes chil. VII. cap. 137. Ab hac lapidum iactatione Apollod. lib. I. de orig. Deor. pag. 20. exiſtimat λαοὺς, id eſt, populos dictos, ἀπὸ τοῦ λᾶας, quod lapidem ſignificat. Pertinet huc illud Homeri Odyſ. VII.

οὐ γὰρ ἀπὸ δρυός ἐσσι παλαιφάτου, οὐδ' ἀπὸ πέτρης.

Vid. Euſtath. Iliad. α. pag. 18.

Anaximander Mileſius] Vid. Plutarch. lib. V. de placit. philoſ. cap. XIX. & Symp. lib. VIII. quæſt. VIII. circ. fin. Sunt etiam ex recentioribus philoſophis, qui hominem ex putredine, ut alia minuta animalia, naſci poſſe opinantur: Picus nimirum Mirandulanus in 900. concluſ. Concluſione ſecundum Avicennam.

cennam v. Cardan. lib. IX. de ſubtilit. quem reprehendit Iulius Cæſ. Scalig. de ſubtil. exercit. 193. Vid. Averroem in lib. VIII. phyſ. Ariſt. & Ioh. Philopon. in Comment. in lib. III. Ariſt. de gener. animal. 79. b. Andream Cæſalpin. lib. v. quæſt. pepriat. cap. 1.

Empedocles] Plutarch. lib. v. de placit. phil. cap. 9. Varro apud Non. in *Blitum. Empedocles natos homines ex terra ait, ut blitum.*

Lucretius] Lucret. lib. I.

In Parmenide] At Parmenides, ut refert Diogenes Laërt. lib. IX. putabat γένεσιν ἀνθρώπων ἐξ ἡλίου πρῶτον γενέσθαι.

Vel in Ste..*.. fuit] Locus mutilus, nec facilis emendatu abſque ope MS. Cod. In aliis exemplaribus eſt *inſerta fuit.* Iuſt. Lipſ. lib. III. Phyſiol. Stoic. cap. IV. legendum putat: *in Zenone, vel in Parmenide, & Veliate Zenone.*

Democrito vero Abderitæ] Lactant. lib. VII. Inſtit. divin. cap. VII. *Erravit Democritus, qui vermiculorum modo putavit effuſos* (homines) *eſſe de terra nullo auctore, nullaq; ratione.*

Nec longe ſecus Epicurus] Epicuri ſententiam refert Lucretius his elegantiſſimis verſibus:

> *Tum tibi terra dedit primum mortalia ſæcla.*
> *Multus enim calor, atque humor ſuperabat in arvis:*
> *Hinc ubi quaque loci regio opportuna dabatur,*
> *Creſcebant uteri terræ radicibus apti:*
> *Quos ubi tempore maturo patefecerat ætas*
> *Infantum; fugiens humorem, auraſq; petiſſens,*
> *Convertebat ibi natura foramina terræ,*
> *Et ſuccum venis cogebat fundere apertis*
> *Conſimilem lactis* &c.

Adi Philon. Iudæum περὶ ἀφθαρσ. κόσμου. pag. 647. Lactant. lib. II. cap. XII.

Zenon Cittieus Stoicæ ſectæ cond.] Strabo lib. XIV. Κίτιον, ἔχει λιμένα κλειστόν. ἐντεῦθεν ἐστὶ Ζήνων ὁ τῆς στωικῆς αἱρέσεως ἀρχηγέτης. Seneca epiſt. 83. *Zeno vir maximus; huius ſectæ fortiſſimæ ac ſanctiſſimæ conditor.* Lucian. περὶ μακροβ. Theodoret. Græcar. affect. ſerm. v. Suid.

Adminiculo divini ignis, id eſt, Dei provid.] Lactant. lib. II.

lib.II. cap. XI. *Stoici animantium fabricam divinæ solertiæ tribuunt.* Ovid. lib.I. Metamorph. fab.2. ἀμφοτερίζει.

Natus homo est, sive hunc divino semine fecit
Ille opifex rerum, mundi melioris origo,
Sive recens tellus.

Genealogiæ auctores] Genealogias scripserunt Pherecides Atheniensis, teste Dionys. Halicarn. lib.I. antiquit. Rom. pag. 10. Hecatæus; Athen. lib. IV. pag. 148. Andron; citatus à Scholiaste Apollonii Rhodii lib.I. Argon. pag.3. & alii.

Vt in Attica] De Atheniensibus tradit Herodot. lib. VII. pag.497. ἀρχαιότατον μὲν ἔθνος παρεχόμενοι, μοῦνοι δὲ ἐόντες, οὐ μετανάσται ἑλλήνων. Plato in Menexeno pag.404. Pausan. in Corinth. pag. 57. Euripid. apud Plutarch. περὶ φυγῆς. pag. 1073. Strabo lib. VIII. Lucian. in Philopseud. Aristides in Panathen. Aen. Gazæus pag.40. Iustin. lib.II. Harpocration in αὐτόχθονες. Suid. in τεττιγοφόροι. Georg. Gemist. Orat.I. de reb. Pelopon.

Arcadia] Theodoret. serm.V. Græc. affect. οἱ δὲ ἐν τῇ Αττικῇ πρῶτον φῦναι ἀνθρώπους. ἄλλοι δὲ, ἐν Αρκαδίᾳ τοῦτο γενέσθαι πρῶτον. ἕτεροι δ' αὖ πάλιν ἐν Αἰγύπτῳ. Vid. Suid. in αὐτόχθονες. Marc. Heracleot. περιηγ. pag.22.

αὐτόχθονας] Dicuntur & ἰθαγενεῖς. Fest. in *Natio.*

Poëta cecinit] Virgil. lib. VIII. Aeneid.

Erichthonius] Pausan. Attic. pag.3. πατέρα δὲ Εριχθονίῳ λέγουσιν, ἀνθρώπων μὲν οὐδένα εἶναι, γονέας δὲ Ηφαιστον καὶ Γῆν. Homer. in Catalog. Apollod. lib. III. de deor. orig. Lucian. in Philopseud. Origenes cont. Cels. lib. VIII. pag. 434. Augustin. lib. XVIII. de civit. Dei, cap. XII. D. Hieron. contra Iovinian. cap. IV. Lactant. lib. I. cap. XVII. Tertull. de spectac.

Exortus] Sic legendum potius ex Germanica & Manutii editione, itemque schedis Fr. Modii, quam *exaratus*, ut Carrio edidit.

Armati partus] Carrionis editio habet *Spartoe.* Theodoret. serm. V. Græc. affect. ἐκεῖνοι γὰρ (poëtas intellige) οὐ μόνον γηγενεῖς

γηγενεῖς, ἀλλὰ καὶ σπαρτοὺς ἀνθρώπους γεγενῆσθαι φασὶν, καὶ ἐκ δρακοντείων ἀναφυῆναι ὀδόντων. Lucian. lib. IV. Palæphat. περὶ μυθ. pag.86. Hygin. fab. 178. Lucian. loco ſupra citato. Scholiaſt. Apollon. Rhod. lib. IV. Argonaut. pag. 166. Eunap. in Eclog. legat. pag. 12. οἱ μὲν οὖν παλαιοὶ μῦθοι λέγουσι, περὶ τὴν Βοιωτίαν καὶ τὴν Κολχίδα δρακοντίων ὀδόντων καταςπαρέντων ἐν ὅπλοις ἅμα τῷ σπόρῳ τοὺς ἄνδρας ἀναπαλλεσθαι. Senec. Hercule furenze Act. 2. Sc. *O magne.* Lucian. lib. IV. D. Ambroſ. lib. de fide reſurrect. cap. XV.

Tages] Videndus Cicero lib. II. de divinat. pag. 390. Feſt. in *Tages.* Ovid. lib. XV. Metamorph. fab. 2. Ammian. Marcellin. lib. XXI. pag. 139. Arnob. lib. II. pag. 108. Martian. Capell. lib. VI. pag. 236. Serv. lib. II. Aeneid. *Thuſci autem à frequentia ſatrificii dicti ſunt, hoc eſt,* ἀπὸ τοῦ θύειν. *Conſtat namque illic à Tage aruſpicinam repertam, ut Lucanus meminit,*

—— Sed conditor artis
Finxerit iſta Tages.

CAPVT V.

HACTENVS de prima hominum origine. Cæterum, quæ ad præſentes noſtros pertinent natales, eorumque initia, quam potero compendiò dicam. Igitur, ſemen unde exeat, 5 inter ſapientiæ profeſſores non conſtat. Parmenides enim tum ex dextris, tum è lævis partibus dirivari putavit. Hipponi vero Metapontino, ſive, ut Ariſtoxenus auctor eſt, Samio, ex medullis profluere ſemen videtur: idque eo probari, quod poſt 10 admiſſionem pecudũ, ſi quis, qui mares ſunt, perimat, medullas utpote exhauſtas non reperiat. Sed hanc

hanc opinionem nonnulli refellunt, ut Anaxagoras, Democritus, & Alcmæon Crotoniates. Hi enim post gregum contentionem non medullis modo, verum & adipe, multaquè carne mares exhauriri respondent. Illud quoque ambiguam facit 5 inter auctores opinionem, utrumne ex patris tantummodo semine partus nascatur, ut Diogenes, & Hippon, Stoicique scripserunt, an etiam ex matris, quod Anaxagoræ, & Alcmæoni, nec non Parmenidi, Empedoclique, & Epicuro visum est. Quæ 10 differens non definite se scire, Alcmæon confessus est, ratus neminem posse perspicere.

IN CAPVT V.

IGITVR semen] Semen quid sit, & unde fluat, inter Philosophos medicosque cum veteres, tum recentiores controvertitur. Pythagoras quidem dixit, τὸ σπέρμα εἶναι σταγόνα ἐγκεφάλου, περιέχουσαν ἐν αὐτῇ θερμὸν ἀτμόν. Diogen. Laert. lib. VIII. in vita Pythag. A quo non multum discedit Timæus Locrus lib. de anima mundi, pag. 18. qui fluxum id dicit esse medullæ per dorsi vertebras, cuius origo & radix sit cerebrum. Verba eius hæc sunt: τῶ δὲ σώματος ἀρχὰν μὲν καὶ ῥίζαν μυελῶ εἶμεν ἐγκέφαλον, ἐν ᾧ ἁ ἁγεμονία, ἀπὸ δὲ τούτω ἀπόχυμα ῥεῖ διὰ τῶν νοτίων σπονδύλων τὸ λοιπὸν, ἐξ ᾧ εἰς σπέρμα καὶ λόγον μερίζεσθαι. Adde Hippocratem lib. de genitura, non longe à pr. Zeno & reliqui Stoici, semen animæ particulam esse volunt, exq. omnibus corporis partibus defluere. Diogen. Laërt. lib. VII. in vita Zenonis Cittiei, & Theodoret. serm. v. Græc. affect. pag. 73. Alii spumam sanguinis esse censent: atque inde τὰ ἀφροδίσια dicta, Apolloniates Diogenes existimat, teste Clem.

Clem. Alexand. lib. I. Pædag. cap. VI. Aristoteles autem libro I. de generat. animal. cap. XIX, opinatur, τῆς αἱματικῆς περίττωμα τροφῆς τὸ σπέρμα. Alias aliorum opiniones si scire aves, vide sis Plutarch. lib. V. de placit. Phil. cap. III. Lactant. de Opif. Dei cap. XII. Iohan. Argenter. Comment. secundo in Galen. art. med. pag. 175. & seqq. Franc. Valesf. lib. II. controvers. med. & Philos. cap. VIII. Ludov. Septalium Comment. V. in lib. Hippocrat. de aëre, aq. & loc. pag. 407. And. Laurent. in hist. anatom. lib. XIII. quæst. 3. & 4.

Illud quoque ambiguam] Vid. Plutarch. lib. V. de placit. philosoph. cap. V.

Stoicique scripserunt] Zeno Citticus & Sphærus: quorum opinionem Diogenes Laert. lib. VII. in vita Zenonis, his verbis recitat: τὸ δὲ τῆς θηλείας (σπέρμα) ἄγονον ἀποφαίνονται, ἄτονον εἶναι καὶ ὀλίγον, καὶ ὑδατῶδες. In eadem opinione fuit Aristoteles lib. I. de gener. animal. cap. XIX. & XX. quamvis sibi non satis constet. Nam lib. IV. de generat. animal. cap. I. etiam fœminis semen tribuit, his verbis: διαφέρει δὲ τὸ τοῦ ἄρρενος σπέρμα, ὅτι ἔχει ἀρχὴν ἐν αὑτῷ τοιαύτην, οἵαν κινεῖν καὶ ἐν τῷ ζώῳ, καὶ διαπέττειν τὴν ἐσχάτην τροφήν. τὸ δὲ τοῦ θήλεος, ὕλην μόνον. Quo fortasse respexit Lactant. de Opif. Dei cap. XII. *Conceptum igitur Varro & Aristoteles sic fieri arbitrantur: Aiunt enim non tantum maribus inesse semen, verum etiam fœminis, & inde plerumque matribus similes procreari.*

An etiam ex matris] Mulierem semen quoque emittere tradit Hippocrat. in lib. de genitura. Vid. And. Laurent. lib. VIII. hist. anat. quæst. V.

CAPUT VI.

EMPEDOCLES, quem in hoc Aristoteles secutus est, ante omnia cor iudicavit increscere, quod hominis vitam maximè contineat. Hippon vero, caput, in quo est animi princi-

pale. Democritus alvum cum capite, quæ plurimum habent ex inani, Anaxagoras cerebrum, unde omnes sunt sensus. Diogenes Apolloniates ex humore primum carnem fieri existimavit, tum ex carne ossa, nervosque, & cæteras partes enasci. At Stoici una totum infantem figurari dixerunt, ut una nascitur, aliturque. sunt, qui id opinentur fieri ipsa natura, ut Aristoteles, atq; Epicurus. sunt, qui potentia spiritus semen comitantis, ut Stoici ferme universi. sunt, qui ætherium calorem inesse arbitrentur, qui membra disponat, Anaxagoran secuti. Vtcunque tamen formatus infans, quemadmodum in matris utero alatur, duplex opinio est. Anaxagoræ enim, cæterisq; compluribus, per umbilicum cibus administrari videtur. at Diogenes & Hippon existimarunt, esse in alvo prominens quiddam, quod infans ore apprehendat; ex eoque alimentum ita trahat, ut, cùm editus est, ex matris uberibus. Cæterum, ut mares, feminæve nascantur, quid caussæ esset, variè ab iisdem philosophis proditum est. Nam, ex quo parente seminis amplius fuit, eius sexum repræsentari dixit Alcmæon; ex seminibus autem tenuioribus feminas, ex densioribus mares fieri, Hippon affirmat. Vtrius verò parentis principium sedem prius occupaverit, eius reddi naturam Democritus retulit. At, inter se certare feminas, & mares, &, penes utrum victoria

sit,

ſit, eius habitum referri, auctor eſt Parmenides. Et è dextris partibus profuſo ſemine mares gigni, at è lævis feminas, Anaxagoras, Empedocleſque conſentiunt. quorum opiniones ut de hac ſpecie
5 congruæ, ita de ſimilitudine liberorum ſunt diſpariles. Super qua re Empedoclis diſputata ratio talis profertur. Si par calor in parentum ſeminibus fuerit, patri ſimilem marem procreari; ſi frigus, feminam matri ſimilem. Quod ſi patris calidum erit,
10 & frigidum matris, puerum fore, qui matris vultum repræſentet; at ſi calidum matris, patris autem fuerit frigidum, puellam futuram, quæ patris reddat ſimilitudinem. Anaxagoras autem eius parentis faciē referre liberos iudicavit, qui ſeminis am-
15 plius contuliſſet Cæterum, Parmenidis ſententia eſt, cum dexteræ partes ſemina dederint, tunc filios eſſe patri conſimiles; cum lævæ, tunc matri. Sequitur verò de geminis, qui ut aliquando naſcantur, modo ſeminis fieri Hippon ratus eſt. Id enim,
20 cum amplius eſt, quam uni ſatis fuerit, bifariam diduci. Id ipſum fermè Empedocles videtur ſenſiſſe. nam, cauſas quidem cur divideretur, non poſuit: tantummodo ait, ſi utrumque ſedes æque calidas occupaverit, utrumque marem naſci: ſi frigidas
25 æque, utramque feminam. ſi verò alterum calidiorem, alterum frigidiorem, diſpari ſexu partum futurum.

IN CAVPT VI.

ARistoteles secutus] Aristotel. lib. III. de partibus anim. cap. IV. Ceterum cor primum nascentibus formari, præter Aristotelem asserunt Plin. lib. X. cap. LIII. & lib. XI. cap. XXXVII. Solin. cap. IV. Simplic. in lib. V. Aristot. τῆς φυσικ. ἀκροάσ. pag. 205. Basil. Magn. in Psalm. I. in pr. Lactant. de Opif. Dei cap. XII. Quæ opinio tamen à Galeno rejicitur, de fœt. form. cap. IV. statuente iecur primum fœtus fundamentum esse.

Hippon vero caput] Et Alcmæon; teste Plutarcho lib. V. de placit. Philos. cap. XVII. Varro autem, citante Gellio lib. III. cap. X. caput & spinam, quæ est in dorso. Hippocrates lib. I. περὶ διαίτης, omnia membra simul existere putavit: in qua opinione fuerunt etiam Stoici, ut Censorinus hoc capite tradit.

Sunt qui id opinentur] De causa fœtuum formatrice inter philosophos dissensio est. Galenus ingenuè fatetur se illam ignorare, lib. de fœt. form. cap. VI.

Quemadmodum in matris utero alatur] Videndus Plutarchus lib. V. de placit. philos. cap. XVI.

Per umbilicum] Aristot. lib. VII. de hist. anim. cap. VIII. & lib. II. de gener. animal. cap. V. Hippocrat. de nat. pueri, pag. 16. κατὰ δὲ μέσον τῆς σαρκὸς ὁ ὀμφαλὸς ἀπέχει, δι' οὗ πνέει καὶ τὴν αὔξησιν ἴσχει. Suid. ὀμφαλὸς οἷον τις ῥίζα τοῦ βρέφους ἐστι. δι' ἐκείνου γὰρ αὔξεται καὶ τρέφεται.

Prominens quiddam] Idem sensit Hippocrates de carnib. τὸ δὲ παιδίον, inquit, ἐν τῇ γαστρὶ συνέχον τὰ χείλεα μύζει ἐκ τῶν μητρέων τῆς μητρός, καὶ ἕλκει τήν τε τροφὴν, καὶ τὸ πνεῦμα τῇ καρδίῃ εἴσω. Qui locus adversatur illi, quem modo adduximus ex libro de nat. pueri. Sed viri docti hunc locum in libro de carnib. Hippocrati falsò affictum esse opinantur. Vid. And. Laurent. lib. VIII. hist. anatom. cap. VI. quæst. 23.

Ceterum ut mares] De diversitate sexus, quinque profert Philosophorum dispariles rationes. Quibus adde quæ à Plutarcho lib. V. de placit. philos. cap. VII. Lactant. de Opif. Dei cap. XII. &

XII. & Anaxagora apud Diogenem Laertium pag.94. variè disputantur.

Similitudine liberorum] Quid de prolis similitudine philosophi senserint, sigillatim referre, longum foret; indicabimus saltem aliquot auctorum loca. Videndus itaque Aristoteles lib. IV. de gener. animal. cap. III. & lib. VII. de hist. anim. cap. VI. Plutarch. de placit. philos. lib. V. cap. XI. & XII. Stob. in Eclog. phys. pag. 87. Galen. lib. II. de semine. Plin. lib. VII. cap. XII. Solin. cap. V. Dionys. Halicarn. περὶ τῆς τῶν λογ. ἐξετ. pag. 68. Strabo lib. XV. pag. 479. D. Augustin. lib. V. cont. Iulian. cap. 9. Lactant. de Opif. cap. XII.

Sequitur vero de geminis] Hæc verba, ut sequentium commodus sensus esset, ex editione Germanica & Aldina inseruimus; in editione enim Carrionis omissa erant.

Hippon ratus est] Et Aristotel. lib. IV. de gener. animal. cap. IV. Vid. Plutarch. lib. V. de placit. phil. cap. X.

CAPUT VII.

SUPEREST dicere de temporibus, quibus partus soleant esse ad nascendum maturi, qui locus eo mihi cura maiore tractandus est, quod quædam necesse est de astrologia, musi-
5 ca, & arithmetica attingere. Iam primum, quoto post conceptionem mense infantes edi soleant, frequenter inter veteres agitatum, nondum convenit. Hippon Metapontinus à septimo ad decimum mensem nasci posse existimavit. nam septi-
10 mo partum iam esse maturum, eo quod in omnibus numerus septenarius plurimum possit. siquidem septem formemur mensibus, additisque alte-

 ris

ris recti consistere incipiamus, & post septem menses dentes nobis innascantur, iidemque post septimum cadant annum. quartodecimo autem pubescere soleamus. Sed hanc à septem mensibus incipientem maturitatem, usque ad decimum per- 5
ductam. ideo, quod in aliis omnibus hæc eadem natura est, ut septem mensibus, annisve, tres aut menses, aut anni ad confirmationem accedant. Nam dentes septem mensium infanti nasci, & maximè decimo perfici mense: septimo anno primos 10
eorum excidere, decimo ultimos. post decimum quartum annum non nullos, sed omnes intra septimumdecimum annum pubescere. Huic opinioni in parte aliqua repugnant alii, alii in parte consentiunt. Nam septimo mense parere mulierem posse, 15
plurimi affirmant, ut Theano Pythagorica, Aristoteles Peripateticus, Diocles, Euenor, Straton, Empedocles, Epigenes, multique præterea, quorum omnium consensus Euthyphronem Cnidium non deterret, id ipsum intrepide pernegan- 20
tem. contra eum fermè omnes, Epicharmum secuti, octavo mense nasci negaverunt. Diocles tamen Carystius, & Aristoteles Stagirites aliter senseruut. Nono autem, & decimo mense tum Chaldæi plurimi, & idem mihi supra nominatus 52
Aristoteles, edi posse partum putaverunt. neque Epigenes Byzantius nono posse fieri contendit.

nec

nec Hippocrates Cous decimo. Cæterum undecimum mensem Aristoteles solus recipit, cæteri universi improbarunt.

IN CAPVT VII.

NVmerus septenarius] De huius numeri mysteriis multa Varro apud Gell. lib. III. cap. x. Macrob. lib. I. in Somn. Scipion. cap. v. Alexand. Aphrod. lib. II. probl. 47. Philo. Iudæus de opific. mundi. Clem. Alexand. Strom. VI. pag. 291. Iustin. Martyr Responsf. ad orthod. 69. Basil. Magn. in Psalm. CXIV. Chalcid. in Timæum Platon. pag. 41. & sequent.

Recti consistere] Macrob. lib. I. in Somn. Scip. cap. v. *Post bis septem sedet sine casus timore.* Et. *Post quater septem non solum stat firmiter, sed & incedit.*

Post septem menses dentes nobis] Hippocrat. de septimest. partu. τοῖσι δὲ παιδίοις ἑπταμήνοισιν ἐοῦσι, καὶ ἄλλα διαφέροντα γίνονται, ἐν τοῖς σώμασι, καὶ οἱ ὀδόντες φαίνεσθαι ἄρχονται ἐν τουτέῳ τῷ χρόνῳ. Vid. eund. περὶ σαρκ. in fin. Aristot. lib. VII. de hist. anim. cap. x. τὰ δὲ παιδία ἑβδόμῳ μηνὶ ἄρχονται ὀδοντοφυεῖν. Alexand. Aphrod. lib. II. problem. 47. Plin. lib. VII. cap. XVI. *Ceterum editis; primores septimo mense gigni dentes, priusquam in supera fere parte, haud dubium est: septimo eosdem decidere anno, aliosque suffici.* adde Macrob. lib. I. in somn. Scip. cap. v.

Pubescere soleamus] Aur. Macrob. loco dicto. *Post annos autem bis septem ipsa ætatis necessitate pubescit. Tunc enim moveri incipit vis generationis in masculis, & purgatio fœminarum. Ideo & tutela puerili quasi virile iam robur absolvitur, de qua tamen fœmina propter votorum festinationem, maturius biennio legibus liberantur.* Vid. Tertullian. de anima cap. XXXVIII. & lib. de veland. virg. cap. II. Instit. tit. *Quib. mod. tutel. fin.* Vlpian. in frag. tit. *de Tutel.* §. ult. Alex. Aphrod. lib. II. probl. 47. δὶς ἑπτὰ δὲ, ἡβάσκει, τρὶς ἑπτὰ δὲ, ἀνδροῦται.

Intra

Intra ſeptimum decimum] Iuriſconſulti annum unum adjiciunt,plenamq; pubertatem annis decem & octo definiunt, §. *minorem*. Inſtit. *de adopt*. L. *adrogato*. 40.§. *non tantum*. D.eod. tit. L.*Mela*.14. §. *certe*.D. *de alim.legat*.

Septimo menſe parere] Videndus Hippocrates περὶ σαρκῶν. non procul à fine, & toto libro de ſeptimeſtri partu, citatus à Paulo IC. L. *ſeptimo menſe*. 12.D. *de ſtat. hom*. & Vlpiano L, *Inteſtato*.3. §. fin. D. *de ſuis & legit*. Alibi tamen Paulus in hanc rem numeros Pythagoreos allegat lib.4.ſent.tit.9.Adi Galen. de fœt. format. cap.1. Alexand. Aphrod. lib. II. problem. 47. Cicer.lib. x. ad Attic. Epiſt.ult. D. Ambroſ. lib.6. epiſt.39. Schol. Græcum in Homer. Ι λ. τ. pag. 327.

Ariſtoteles Peripateticus] Ariſtotel. lib. VII. hiſt. animal. cap. IV. ὅσα μὲν ἐν γίνεται πρότερα τῶν ἑπτὰ μηνῶν, οὐδὲν οὐδαμῇ δύναται ζῆν. τὰ δ' ἑπτάμηνα γόνιμα γίνεται πρῶτον, ἀσθενῆ δ' τὰ πολλά. διὸ καὶ σπαργανοῦσιν ἐρίοις αὐτά. Vid.Plutarch. lib. v. de placit. philoſ. cap. XVIII.

Diocles] Huius & Empedoclis de hac re ſententiam refert Plutarch.modo dicto loco.

Octavo menſe] Hippocrat. lib. de octim. part. negat, octimeſtrem partum eſſe vitalem,& libro περὶ σαρκῶν diſertè inquit; ὀκτάμηνον δ' γινόμενον, οὐδὲν βιοῖ πώποτε. Citatur in eandem rem à Gellio lib. III. cap. XVI. eiuſdem ex lib. περὶ τροφῆς locus: ἔστι δ' καὶ οὐκ ἔστιν ὀκτάμηνος γένεσις.quæ verba ibidem ſic explicat Sabinus medic. ἔστι μὲν φαινόμενα ὡς ζῶα μετὰ τὴν ἔκτρωσιν, οὐκ ἔστι δ', ὡς θνήσκοντα μετὰ ταῦτα, καὶ ἔστιν ἐν φαντασίᾳ μὲν παραυτίκα ὄντα· δυνάμει δ' οὐκ ἔστι. Sed Hippocratis locus hodie aliter in impreſſis libris habetur. Quid verò de Octimeſtri partu ſentiendum ſit,vide quæ doctiſſime, accuratiſſimeque commentatus eſt Federicus Bonaventura Vrbinas.

Diocles tamen Caryſtius] Vid. Plutarch. lib. v. de placit. philoſ. cap. XVIII.

Et Ariſtoteles] Ariſtoteles lib. VII. hiſt. animal. cap. IV.& lib. IV. de generat. animal. cap. IV. Item Problem. 40, ſect.10.

Octi-

Octimestrem partum recipit. Item Cæcilius Comicus apud Gell. lib. III. cap. XVI. Varro apud eundem ibid. & Plin. lib. VII. cap. V. ex Aristotelis lib. VII. Hist. animal. cap. IV. refert, *Translatitium in Ægypto esse, octavo gigni, & in Italia iam tales partus esse vitales, contra priscorum opiniones.* De Naxiis mulieribus beneficio Iunonis ὀκτάμηνα parientibus, testantur Stephan. de Vrbib. & Suidas.

Nono autem & decimo mense] Hinc illa Parcarum nomina *Nona* & *Decima*. Gellius lib. III. cap. XVI. Sept. Tertullian. de anima cap. XXXVII. *Hæc æstimando etiam superstitio Romana finxit Alemonam, alendi in utero fœtus. Et Nonam & Decimam à sollicitatoribus mensibus.* Decimum mensem agnoscit Varro apud Nonium in *Spissum*. *Nascimur enim*, inquit, *spissius quam emorimur. Vix duo homines decem mensibus edolatum unum reddunt puerum: contra una pestilentia, hostica acies, puncto temporis immaneis acervos facit.* Et Salomon, sive quis alius auctor, Sapientiæ cap. VII. ver. 2. ἐν κοιλίᾳ μητρὸς ἐγλύφθην σὰρξ δεκαμηνιαίῳ χρόνῳ. Vid. Formulam Galli Aquilii IC. in L. *Gallus*. 29. in pr. D. *de lib. & post. hæred. inst.* & L. *quidam*. 4. D. *de post. hæred. instit.* Terent. Adelph. Act. 3. Scen. 4. *Virgo ex eo compressu gravida facta est, mensis hic decimus est.*

Hippocrates Cous] Hippocrates de natura pueri. ὅτι γὰρ οὐκ ἐστὶ χρονιώτερον δέκα μηνῶν ἐν γαστρὶ ἔχειν ἐγὼ φράσω.

Vndecimum mensem Aristoteles] Aristoteles lib. VII. de Histor. animal. cap. IV. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα ζῶα, μοναχῶς ποιεῖται τὴν τοῦ τόκου πλήρωσιν (εἷς γὰρ ὥρισται τοῦ τόκου χρόνος πᾶσιν) ἀνθρώπῳ δὲ πολλοὶ μόνῳ τῶν ζώων. καὶ γὰρ ἑπτάμηνα, καὶ ὀκτάμηνα, καὶ ἐννεάμηνα γίνονται, καὶ δεκάμηνα τὸ πλεῖστον. ἔνιαι δ' ἐπιλαμβάνουσι καὶ τοῦ ἑνδεκάτου μηνός. Vndecimum mensem etiam admisit D. Hadrianus apud Gell. lib. III. cap. XVI. Vid. Feder. Bonavent. lib. IX. de Octimestri partu cap. LI. & seq. De duodecimestri partu est apud Charisium Grammaticum lib. 1. pag. 78. qui Gracchi nomen derivat à gerendo, eo quod mater eius duodecim mensibus eum gestaverit. Decimi tertii mensis exemplum refertur à Plinio lib. VII. cap. V. & deinde Gellio lib. III. cap. XVI.

CAPUT VIII.

SED nunc Chaldæorum ratio breviter tractanda est, explicandumque, cur septimo mense, & nono, & decimo, tantummodo 5
posse nasci homines arbitrentur. Ante omnia igitur dicunt actum, vitamque nostram stellis tam vagis, quam statis esse subiectam, earumque vario, multiplicique cursu genus humanum gubernari, sed ipsarum motus, schemataque, & effectus à 10
Sole crebro immutari. nam ut aliæ occasum, nonnullæ stationem faciant, nosque omnes disparili sua temperatura afficiant, Solis fieri potentia. Itaque eum qui stellas ipsas, quibus movemur, permovet, animam nobis dare, qua regamur; poten- 15
tissimumque in nos esse, moderarique, quando post conceptionem veniamus in lucem. sed hoc per tres facere conspectus. Quid autem sit conspectus, & quot eius genera, ut liquido perspici possit, pauca prædicam. Circulus est, ut ferunt, signifer, 20
quem Græci vocant ζωδιακὸν; in quo Sol, & Luna, cæteræque stellæ vagæ feruntur. hic in duodecim partes, totidem signis redditas, æquabiliter divisus est. eum sol annuo spatio metitur: ita in unoquoque signo ferme unum mensem moratur. sed si- 25
gnum quodlibet cum cæteris singulis habet mutuum conspectum, non tamen uniformem cum omnibus

omnibus, nam validiores alii, infirmiores alii habentur. Igitur, quo tempore partus concipitur, Sol in aliquo signo sit necesse; & in aliqua, eius particula, quem locum conceptionis propriè appel-
5 lant. Sunt autem hæ particulæ in unoquoque signo tricenæ, totius vero zodiaci numero CCCLX. has Græci μοῖρας cognominarunt: eo videlicet, quod deas Fatales nuncupant μοῖρας. Et eæ particulæ nobis veluti fata sunt. nam, qua potissimum oriente
10 nascantur, plurimum refert. Sol ergo, cum in proximum signum transcendit, locum illum conceptionis aut imbecillo videt conspectu, aut etiam nec conspicit. nam plures proximantia sibimet zodia, invicem se videre omnino negaverunt. at, cum
15 in tertio est signo, hoc est uno medio interposito, tunc primum illum locum, unde profectus est, videre dicitur, sed valde obliquo & invalido lumine; qui conspectus vocatur καθ' ἑξάγωνον, qui sextam partem circuli subtendit. nam si, ut à primo zodio
20 ad tertium, sic à tertio ad quintum, inde porro ad septimum, ac deinde alternæ lineæ emittantur, hexagoni æquilateralis forma in eodem circulo scriberetur. Hunc quidam conspectũ non usque-
25 quaque receperunt, quod minimum ad maturitatem partus videatur conferre. cum vero in quartum signum pervenit, & media duo sunt, videt

κατὰ τετράγωνον. quoniam illa linea, qua visus pertendit, quartam partem orbis abscidit. cum autem in quinto est, tribus interiacentibus mediis, κατὰ τρίγωνον adspicit. Nam tertiam signiferi partem visus ille metitur. quæ duæ visiones τετράγωνοι τρίγωνοι perquam efficaces, incrementum partus multum adminiculant. Cæterum à loco sexto conspectus omni caret efficientia. eius enim linea nullius polygoni afficit latus. at à septimo zodio, quod est contrarium, plenissimus potentissimusque conspectus, quosdam iam maturos infantes educit, qui septemmestres appellantur, quia septimo mense nascuntur. at, si intra hoc spatium maturescere uterus non potuerit; octavo mense non editur. (ab octavo enim signo, ut à sexto, inefficax visus) sed vel nono mense, vel decimo. Sol enim à nono zodio particulam conceptionis rursus conspicit κατὰ τρίγωνον, & à decimo κατὰ τετράγωνον. qui conspectus, ut supra iam dictum est, perquam efficaces sunt. Cæterum undecimo non putant nasci, quia languido iam radio infirmum lumen καθ' ἑξάγωνον mittatur. multo minus duodecimo, unde conspectus pro nullo habetur. itaque secundum rationem hanc ἑπτάμηνοι nascuntur κατὰ διάμετρον, ἐννεάμηνοι autem κατὰ τρίγωνον, δεκάμηνοι vero κατὰ τετράγωνον.

CAPVT.

In Capvt VIII.

Chaldæorum] *Chaldæi*, inquit Cicero lib. I. de divin. *non ex artis, sed ex gentis vocabulo nominati, diuturna observatione siderum, scientiam putantur effecisse, ut prædici posset, quid cuique eventurum, & quo quisque fato natus esset.* Vide Diodor. Sicul. lib. XVII. Vitruviũ lib. IX cap. VII. Gell. lib. XIV. cap. I. Hi *Babylonii* quoque dicuntur. Iul. Firm. lib. II. cap. III. unde *numeri Babylonii* apud Horat. lib. I. Ode II. —— *nec Babylonios Tentaris numeros.* Et *Genethliaci*. Gell. lib. XIV. cap. I. Censorin. cap. XIV. *Planetarii*. Augustin. lib. IV. Confession. *Mathematici*. Tit. C. Theod. & Iustin. *De malef. & mathemat.* Augustin. lib. II. de doctrin. Christ. cap. XXI. Isidor. lib. VIII. Orig. cap. IX. D. Hieronym. in cap. II. Daniel. Gell. lib. I. cap. IX.

Dicunt actum vitamque nostram] Vid. infr. cap. XIII. Clem. Alexand. Strom. VI. pag. 291. ἐπεὶ δὲ καὶ οἱ ἀπὸ τῶν μαθημάτων τοὺς πλανήτας εἶναι φασὶν ἀστέρας, τὴν περίγειον διοίκησιν ἐπιτελοῦντας, ὑφ' ὧν κατὰ συμπάθειαν οἱ Χαλδαῖοι πάντα γίνεσθαι νομίζουσι, τὰ περὶ τὸν θνητὸν βίον. Vid. Cic. lib. II. de divin. Sext. Empir. advers. Mathemat. cap. XXI. Pertinet huc Ausonii Eclogarium de ratione puerperii.

Stationem faciant] Chalcid. in Timæum Platon. pag. 61. *Statio* (inquit est) *visum & imaginatio stellæ, diu manentis in eodem loco, iuxta aliam fixam stellam, nec errantem.* Græci στηριγμὸν vocant. Pappus Alexand. εἰσαγωγ. εἰς τὴν ἀπο τελέσμ. Et στάσιν, Gemin. pag. 10. Iulius Pollux lib. IV. cap. XX. Isidorus lib. III. Orig. cap. LXIX.

Quid autem sit conspectus] *Adspiciendi* verbo in hac re usus est Horatius lib. II. Od. XVII.

> *Seu Libra, seu me Scorpius adspicit*
> *Formidolosus.*

Vid. Sext. Empir. advers. Mathem. cap. XXI.

Signifer, quem Græci vocant ζωδιακὸν] Ἀπὸ τῶν ζωδίων, quod duodecim animalium effigies descriptas contineat. Plinius lib. II. cap. IV. Aur. Macrob. in Somn. Scipion. cap. XXI. Huius inventum alii Pythagoræ, alii Oenopidæ Chio. Plutarch. lib. II. d. Placit. philos. cap. XII. alii Anaximandro Milesio tribuunt. Plin. lib. II. cap. VIII.

Hic in duodecim partes] Videndus Geminus de apparent. cœlest. in pr. Auson. Edyll. XIII.

> *Signifer inde subest, bis sex & sidera complent.*
> *Hic Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo,*
> *Libra, Scorpius, Arcitenens, Capricornus, & Vrnam*
> *Qui tenet, & Pisces.*

Locum conceptionis] Quem in genethliologiæ ratione sequutus dicitur Achinapolus, teste Vitruvio lib. IX. cap. VII.

Sunt autem hæ particulæ in unoquoq; signo tricenæ] Geminus de apparent. cœlest. pag. 3. πάλιν δ' ἕκαστον τῶν δωδεκατημορίων διαιρεῖται εἰς μέρη λ. καὶ καλεῖται τὸ ἓν τμῆμα μοῖρα. ὥστε τὸν κύκλον τῶν ζωδίων περιέχειν ζώδια μὲν ιϐ. μοίρας δὲ τξ. Idem testatur Sext. Empir. adversf. Mathem. cap. XXI. Iul. Firm. lib. II. cap. IV. Suid. in ἐποχή.

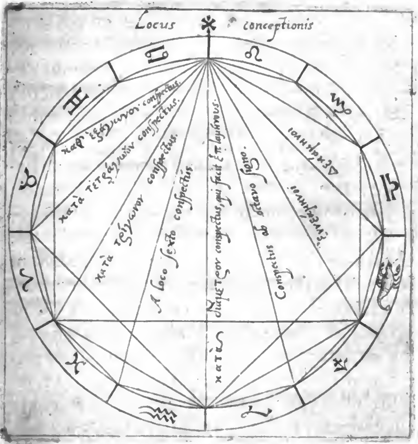
Deas Fatales nuncupant μοίρας] Hinc Glossario veteri μοῖρα *Fatum* est, & μοῖραι *Parcæ*: uti etiam Suidæ & auctori Etymologici μοῖρα est εἱμαρμένη. Vid. Gell. lib. III. cap. XVI. Euripides in Elect. vers. 1247.

> ——— πάντεῦθεν δ' χρὴ
> Πράσσειν, ἃ μοῖρα, Ζεύς τ' ἔκρανε σοῦ πέρι.

Hasce μοίρας Iul. Firmic. lib. II. cap. IV. ait *esse infinitæ potestatis, & licentiæ, & quæ fata hominum potestatis suæ auctoritate designent.* Vid. Ioh. Tzetz. ad vers. Hesiod. lib. I. Ζεὺς ὑψιβρεμέτης. &c.

Sol

Sol ergo] Vid. subiectum schema.

Vel decimo] Sic Aldus & editio Germanica, quod & ratio ipsa suadet. Carrio malè *Vndecimo.*

CAPVT IX.

HAC Chaldæorum sententia explicata, transeo ad opinionem Pythagoricam, Varroni tractatam in libro, qui vocatur Tubero, & intus

intus inſcribitur, De origine humana. quæ quidem ratio præcipuè recipienda ad veritatem proximè videtur accedere. alii enim plerique, cum omnes partus non uno tempore fiant maturi, una tamen eademq́ue tempora omnibus conformandis dederunt: ut Diogenes Apolloniates, qui maſculis ait corpus quatuor menſibus formari, & feminis quinque, vel Hippon, qui diebus ſexaginta infantem ſcribit formari; & quarto menſe carnem fieri concretam, quinto ungues, capillumq́ue naſci; ſeptimo iam hominem eſſe perfectum. Pythagoras autem, (quod erat credibilius) dixit partus eſſe genera duo, alterum ſeptem menſum, alterum decem: ſed priorem aliis dierum numeris conformari, aliis poſteriorem. eos vero numeros, qui in unoquoque partu aliquid afferunt mutationis, dum aut ſemen in ſanguinem, aut ſanguis in carnem, aut caro in hominis figuram convertitur, inter ſe collatos rationem habere eam, quam voces habent, quæ in muſica σύμφωνοι vocantur.

IN CAPVT IX.

VNa tamen eademq́ue] Imo diverſa. Nam Diogenes Apolloniates aliter ſentit, aliter Hippon; Pythagoras item aliter, & Empedocles, Aſclepiadeſq́ue, quorum opiniones extant apud Plutarch. lib. v. de Placit. Philoſop. cap. xxi. Hippocrates ſanè maſculi conformationem diebus triginta, fœminæ quadraginta duobus fieri exiſtimavit. Verba eius in libro de natura pueri hæc ſunt: καὶ γέγονεν ἤδη παιδίον, καὶ ἐς τοῦτο ἀφικνέεται, τὸ μὲν

μὲν θῆλυ τὴν πρώτην πῆξιν, ἐν τεσσεράκοντα ἡμέρησι καὶ δύο τὸ μακρότατον. τὸ δὲ ἄρσεν ἐν τριήκοντα ἡμέρησι τὸ μακρότατον. ὡς γὰρ ἐπιπολὺ ξυμβαίνει ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἢ ὀλίγῳ μείονι, ἢ ὀλίγῳ πλείονι ταῦτα διαρθροῦσθαι. Hippocratem ſequutus eſt Lactant. de Opif. Dei cap. XII. Vid. Cenſorin. inf. cap. XI. At Ariſtoteles lib. VII. de hiſt. animal. cap. III. longius tempus ſtatuit; nimirum in maſculis quadraginta dies, in fœminis tres menſes.

Partus eſſe genera duo] Diogenes Laertius ex Pythagoræ ſententia tria genera memorat. κατὰ δὲ τοὺς τῆς ἁρμονίας λόγους, ἐν ἑπτὰ, ἢ ἐννέα, ἢ δέκα τὸ πλεῖστον μησὶ τελεωθὲν, ἀποκυίσκεσθαι τὸ βρέφος.

CAPUT X.

SED hæc quo ſint intellectu apertiora, prius aliqua de muſicæ regulis huic loco neceſſaria dicentur: eo quidem magis, quod ea dicam, quæ ipſis muſicis ignota ſunt. nam ſonos
5 ſcienter tractavere, & congruenti ordine reddidere illos: ipſis autem ſonis motuum modum, menſuramque invenere geometræ magis, quam muſici. Igitur muſica eſt ſcientia benè modulandi. hæc autem eſt in voce. ſed vox aliàs gravior mit-
10 titur, aliàs acutior. ſingulæ tamen voces ſimplices, & utcunque miſſæ, φθόγγοι vocantur. diſcrimen vero, quo alter φθόγγος acutior eſt, alter gravior, appellatur διάστημα. Inter infimam, ſummamque vocem, multa eſſe poſſunt in ordine poſita diaſtema-
15 ta: quæ alia aliis maiora, minoráve. ut eſt illud,

quod τόνον appellant, vel hoc minus ἡμιτόνιον, vel duorum, triúmve, ac deinceps aliquot tonorum intervallum, sed non promiscè voces omnes cum aliis ut libet iunctæ, concordabiles in cantu reddunt effectus. Vt litteræ nostræ, si inter se passim iungantur, & non congruenter, sæpe nec verbis, nec syllabis copulandis concordabunt: sic in musica certa quædam sunt intervalla, quæ symphonias possint efficere. Est autem symphonia duarum vocum disparium inter se iunctarum dulcis concentus. Symphoniæ simplices ac primæ, sunt tres, quibus reliquæ constant: una duorum tonorum & hemitonii habens διάστημα, quæ vocatur διὰ τεσσάρων: altera trium & hemitonii, quam vocant διὰ πέντε: tertia est διὰ πασῶν: cuius διάστημα continet duas priores. Est enim vel sex tonorum, ut Aristoxenus, musicique asseverant; vel quinque, & duorum hemitoniorum, ut Pythagoras, Geometræque: qui demonstrant duo hemitonia tonum complere non posse. quare etiam huiusmodi intervallum Platoni abusivè ἡμιτόνιον, propriè autem δίεσις vel λεῖμμα appellatur. Nunc vero, ut aliquid appareat, quemadmodum voces, nec sub oculos, nec sub tactum cadentes, habere possint mensuras: admirabile Pythagoræ referam commentum: qui, secreta naturæ scrutando, reperit phthongos musicorum convenire ad rationem

numero-

numerorum. nam chordas æquè craſſas, pariq́ue
longitudine diverſis ponderibus tetendit: quibus
ſæpe pulſis, nec phthongis ad ullam ſymphoniam
concordantibus, pondera mutabat, & id identi-
5 dem frequenter expertus, poſtremo deprehendit,
tunc duas chordas concinere id, quod eſt διὰ τεσσά-
ρων, cum earum pondera inter ſe collata rationem
haberent, quam tria ad quatuor. quem phthon-
gum arithmetici Græci ἐπίτριτον vocant, Latini Su-
10 pertertium. At eam ſymphoniam, quæ διὰ πέντε
dicitur, ibi invenit, ubi ponderum diſcrimen in
ſeſquitertia eſt proportione, quam duo faciunt ad
tria collata, quod ἡμιόλιον appellant. cum autem
altera chorda, duplo maiore pondere, quam altera,
15 tenderetur, & eſſet διπλασίῳ locus, διὰ πασῶν ſona-
bat. Hoc & in tibiis ſi conveniret, tentavit: nec
aliud invenit. nam quatuor tibias pari cavo para-
vit, impares longitudine. Primam (verbi cauſſa)
longam digitos ſex: ſecundam, tertia parte addi-
20 ta, id eſt, digitorum octo: tertiam, digitorum no-
vem, ſeſcuplo longiorem, quam primam: quar-
tam vero duodecim digitorum, quæ primam lon-
gitudine duplicaret. His itaque inflatis, & bina-
rum facta collatione, omnium muſicorum auri-
25 bus approbavit, primã & ſecundam reddere eam
convenientiam, quam reddit διὰ τεσσάρων ſympho-
nia, ibiq́ue eſſe proportionem ſupertertiam. Inter

primam vero, ac tertiam tibiam, ubi sescupla proportio est, resonare διὰ πέντε. Primæ autem, quartæque intervallum, quod habet duplam proportionem, διάστημα facere διὰ πασῶν. sed inter tibiarum, chordarumque naturam, hoc interest, quod tibiæ incremento longitudinis fiunt graviores, chordæ autem, augmento additi ponderis acutiores. utrobique tamen est eadem proportio.

IN CAPVT X.

NAm sonos scienter tractavere & congruenti ordine reddidere illos] Hæc est lectio Aldinæ & German. editionis, quæ sane tolerari potest: aut si illa displicet, ex editione Carrionis expungendum τὸ *illorum*, aut pro *tractavere*, & *reddidere*, legendum *tractare* & *reddere*.

Musica est scientia] Eadē est Cassiodori definitio. Bacchius autem ita definit: μουσική ἐστι εἴδησις μέλους, καὶ τῶν περὶ μέλους συμβαινόντων. Ptolemæus initio lib. περὶ μουσικῆς. Μουσική ἐστι ῥυθμοῦ, καὶ μέλους, καὶ πάσης ὀργανικῆς θεωρίας ἐπιστήμη. Alius vetus Musicus anonymus MS. Μουσική ἐστιν ἐπιστήμη περὶ μέλος τέλειον, θεωρητική τε τῶν ἐν αὐτῇ καὶ τοῖς μέρεσιν αὐτῆς. Vel, ἕξις θεωρητική τε, καὶ πρακτική, καὶ ποιητικὴ τῶν περὶ τὸ τέλειον μέλος.

Φθόγγοι vocantur] Φθόγγους Vitruvius lib. v. cap. IV. *Sonitus* interpretatur. Boetius autem lib. I. Music. cap. VIII. & Chalcid. in Comment. in Timæum Platonis pag. 47. *Sonos*. Est autem φθόγγος Bacchio, φωνῆς ἐμμελοῦς πτῶσις ἐπὶ μίαν τάσιν. quam definitionem sequutus est Boetius dicto loco his verbis: *Sonus est vocis casus emmeles, id est, aptus melo in unam intensionem.* Ptolemæus lib. I. Harmonicor. cap. IV. sic definit: Φθογγὸς sonus est, unum eundemque sustinens tonum. Psellus autem sic: φθόγγος ἐστι φωνῆς ἀδιαστάτου ἐναρμόνιος τάσις.

Appella-

Appellatur διάστημα] διάστημα, id est, intervallum. Vitruv. lib. v. cap. iv. Bacchio est διαφορὰ δύο φθόγγων ἀνομοίων ὀξύτητι καὶ βαρύτητι. Boët. lib. i. Music. cap. viii. *Soni acuti graviśq; distantia.* Martiano Capellæ lib. ix. *vocis spatium, quo acuta & gravior includitur.* Psello φθόγγων ἡ πρὸς ἀλλήλους ποιὰ σχέσις. Vid. Isidor. lib. iii. Orig. cap. xix.

Τόνον appellant] *Tonus* est, definitore Martiano Capella lib. iv. spatium cum legitima quantitate, quod ex duobus sonis diversis inter se invicem continetur. Vid. Isidorus dicto loco.

Vt litteræ nostræ] Hæc ab Aristoxeno mutuatus est lib. ii. Harmonicor. pag. xxv. cuius verba, ut ea latinè reddidit Antonius Gogavinus, hæc sunt: *Est autem huiuscemodi quædam in canoro & cantui idoneo series, qualis est literarum quoque inter disserendum compositio: non enim temere ex iisdem elementis composita syllaba emergit, sed certo modo.*

Symphonia duarum vocum] Symphonia Vitruvio est *concentus*, lib. v. cap. iv. Bacchius autem sic definit: συμφωνία ἐστὶ κρᾶσις δύο φθόγγων ἀνομοίων ὀξύτητι καὶ βαρύτητι λαμβανομένων. ἐν ᾗ οὐδὲν τι μᾶλλον τὸ μέλος φαίνεται τοῦ βαρυτέρου φθόγγου ἤπερ τοῦ ὀξυτέρου, οὐδὲ τοῦ ὀξυτέρου ἤπερ τοῦ βαρυτέρου. Brevius Boëtius lib. i. Music. cap. viii. *Consonantia est acuti soni graviśq; mixtura, suaviter uniformiterq; auribus accidens.* Cassiodorus autem lib. de Musica. *Symphonia est temperamentum sonitus gravis ad acutum, vel acuti ad gravem modulamen efficiens: sive in voce, sive in percussione, sive in flatu.* Vid. Isidor. lib. iii. cap. xix.

Simplices ac primæ sunt tres] Vid. Martian. Capell. lib. ix. His autem totidem adduntur compositæ, διαπασῶν καὶ διατεσσάρων, διαπασῶν καὶ διαπέντε. δὶς διαπασῶν. Vid. Bacchium lib. de Musica. Vitruvium lib. v. cap. iv. Macrob. lib. ii. in Somn. Scip. cap. i. Plutarch. in libello de εἰ apud Delphos pag. 693. Cassiodor.

Vel quinque & duorum hemitoniorum] Videndus Cl. Ptolemæus lib. i. Harmonic. cap. xi. Boët. lib. i. Music. cap. xix.

Duo hemitonia] Sic Germanica editio; idque rectum

esse constat ex præcedentibus hisce auctoris verbis, *vel quinque & duorum hemitoniorum*.

Δίεσις vel λεῖμμα] Quid δίεσις, quid λεῖμμα, docet Vitruvius lib. v. cap. iv. Macrob. lib. ii. in Somn. Scipion. cap. i. Boet. lib. ii. Music. cap. xxvii. Chalcid. in Tim. Plat. pag. 47. & seq. Bacchius, Psellus, Martianus Capella, Hesych. & Suid.

Admirabile Pythagoræ referam commentum] Qua ratione Pythagoras sonituum intervalla invenerit, tradunt Iamblich. lib. i. de vita Pythag. cap. xxvi. Boet. lib. i. Music. cap. x. & xi. Macrob. lib. ii. in Somn. Scipion. cap. i.

διπλασίω locus] An hoc rectum? an potius legendum διπλάσιος λόγος?

CAPVT XI.

HIS expositis, forsitan obscure, sed quam potui lucidissime, redeo ad propositum : ut doceam, quid Pythagoras de numero dierum ad partus pertinentium senserit. Primum, ut supra memoravi, generaliter duos esse partus di- 5 xit : alterum minorem, quem vocant septemmestrem, qui decimo & ducentesimo die post conceptionem exeat ab utero ; alterum maiorem decemmestrem, qui edatur die CCLXXIV. quorum prior ac minor senario maxime continetur nume- 10 ro. Nam quod ex semine conceptũ est, sex, ut ait, primis diebus humor est lacteus : deinde proximis octo, sanguineus: qui octo, cum ad primos sex accesserunt, faciunt primam symphonian διὰ τεσσάρων; tertio gradu novem dies accedunt, iam carnem 15 facien-

facientes: hi cum ſex illis primis collati, ſeſculpam
faciunt rationem, & ſecundam ſymphoniam διὰ
πέντε. tum deinceps ſequentibus duodecim diebus,
fit corpus iam formatum. horum quoque ad eoſ-
5 dem ſex collatio, tertiam διὰ πασῶν reddit ſympho-
niam, duplici ratione ſubiectam. Hi quatuor nu-
meri, VI. VIII. IX. XII. coniuncti, faciunt dies XXXV.
nec immerito ſenarius fundamentum gignendi
eſt. nam eum τέλειον Græci, nos autem perfectum
10 vocamus: quod eius partes tres, ſexta, & tertia, &
dimidia, id eſt, unus, & duo, & tres, eundem ipſum
perficiunt. Sed, ut initia ſeminis, & lacteum illud
conceptionis fundamentum primitus hoc nume-
ro abſolvitur: ſic hoc initium formati hominis, &
15 velut alterum matureſcendi fundamentum, quod
eſt quinque & triginta dierum, ſexies ductũ, cum
ad diem CCX. pervenit, maturum procreatur. Alter
autem ille partus, qui maior eſt, maiori numero
continetur, ſeptenario ſcilicet, quo tota vita hu-
20 mana finitur; ut & Solon ſcribit, & Iudæi in die-
rum omnium numeris ſequuntur, & Etruſcorum
libri Rituales videntur indicare. Hippocrates quo-
que, aliique medici, in corporum valetudinibus
non aliud oſtendunt. namque ſeptimum quemq;
25 diem κρίσιμον obſervant. Itaque, ut alterius partus
origo in ſex eſt diebus, poſt quos ſemen in ſangui-
nem vertitur: ita huius in ſeptem: &, ut ibi quin-
que

que & triginta diebus infans membratur, ita hîc pro portione diebus fere quadraginta. Quare in Græcia dies habent quadragesimos insignes. Namq; prægnans, ante diem quadragesimum non prodit in fanum. & post partum quadraginta diebus pleræque fetæ graviores sunt, nec sanguinem interdum continent. & parvuli fermè per hos dies morbidi, sine risu, nec sine periculo sunt. ob quam causam, cum is dies præterit, diem festum solent agitare. quod tempus appellant τεσσαρακοστὸν. Hi igitur dies XL. per septem illos initiales multiplicati, fiunt dies CCXXC. id est hebdomades quadraginta. Sed, quoniam ultimæ illius hebdomadis primo die editur partus, sex dies decedunt: & CCLXXIIII. observatur. qui numerus dierum ad tetragonum illum Chaldæorum conspectum subtiliter congruit. Nam cum signiferum orbem diebus CCCLXV. & aliquot horis Sol circumeat, quarta necesse est parte demta, id est, diebus XC. & uno, aliquotque horis, tres quadras, reliquis diebus ducentis septuaginta quinque non plenis, percurrat, usque dum perveniat ad id loci, unde conceptionis initium quadratus adspiciat. Vnde autem mens humana dies istos commutationis speculari, & arcana naturæ rimari potuerit, nemo miretur. hæc enim frequens medicorum experientia pervidit: qui, cum multas animadverterent semen non re-

tinere

tinere conceptum, compertũ habuerunt, id, quod intra ſex dies, ſeptemve ejiciebatur, eſſe lacteum, & vocaverunt ἔκρυσιν; quod poſtea autem, ſanguineum, idq; ἐκτρωσμὸς appellatur. Quod vero ambo partus videntur paribus dierum numeris contineri, Pythagoras imparem laudet, tamen à ſecta non diſcrepat. duos enim impares CCIX. & CCLXXIX. dicit expleri; ad quorum conſummationem aliquid ex ſequentibus accedere, quod tamen diem ſolidum non afferat. Cuius exemplum videmus tam in anni, quam menſis ſpatio ſervaſſe naturam. cum & anni imparem dierum CCCLXV. numerum aliquanto cumulaverit; & menſi lunari ad dies undetriginta aliquid addiderit.

In Caput XI.

Ut ſupra memoravi] Cap. IX.

Sex, ut ait, primis diebus] Vide Macrobium lib. I. Somn. Scip. cap. V. D. Auguſtin. in octoginta tribus quæſtionibus, quæſtion. 56.

Τέλειον Græci] Clemens Alexand. Strom. VI. pag. 290. *ὅιτε Πυθαγόρειοι ἐντεῦθεν οἶμαι, ἀπὸ τῆς τοῦ κόσμου καὶ τῶν περιφήτων γενέσεως, τὸν ἓξ ἀριθμὸν τέλειον νομίζουσι, καὶ μεσεύθυν καλοῦσι τοῦτον καὶ γάμον, διὰ τὸ μέσον αὐτὸν εἶναι τοῦ εὐθέος, τουτέστι τοῦ δέκα καὶ τοῦ δύο.* Adde Vitruu. lib. III. cap. I. Nicomachum Geraſenſ. lib. II. Theolog. arithm. pag. 22. Auguſtin. de civit. Dei cap. XXX. Caſſiodor. lib. I. Variar. Epiſt. X. Item in lib. de Arithmetica, & lib. de amicit. Martian. Capell. lib. VII.

Vnus, & duo, & tres] Collocā figuras hac serie. 1. Sexta, 2. Tertia, 3. Dimidia pars. 6

Ad diem ducentesimum decimum] Hippocrates lib. de Septimest. part. in prin. & Polybus apud Clement. Alexand. Strom. VI. pag. 290. Vlpianus in L. *Intestato*, 3. §. fin. D. *De suis & legit.* brevius tempus recipiunt, videlicet dies centum octoginta duos.

Septenario scilicet] Vid. Gell. lib. III. cap. X. & Macrob. lib. I. in Somn. Scipion. cap. V. Hanc vero numerorum virtutem ridet & explodit Galen. lib. III. de dieb. decret. cap. VIII.

Vita humana finitur] Verbum *finitur*, quod in editione Carrionis omissum erat, ex Germana & Aldina adiecimus.

Solon scribit] Vid. inf. cap. XIV.

Iudæi] Vid. Basil. Magn. in hexame. homil. II. Gregor. Nazianzen. εἰς τὴν ἁγίαν πεντηκοστήν.

Libri Rituales] Citantur iidem inf. cap. XVII. & à Festo in *Ritualis*, & Ammiano Marcell. lib. XVII. pag. 106. lib. XXIII. p. 264.

Hippocrates quoq;] Hippocrates lib. de Septimest. partu. αἱ μὲν ἐκ ἡμέραι ἐπισημόταται εἰσιν ἐν τοῖς πλείστοις αὗται πρώτη καὶ ἑβδομηκοστή. πολλαὶ μὲν περὶ νόσων, πολλαὶ δὲ καὶ τοῖς ἐμβρύοις &c. Vid. Alexand. Aphrod. lib. II. problem. 47. Gell. lib. III. cap. X.

Membratur] διαρθροῦται. quo verbo usus est Hippocrates lib. de natura pueri.

Post partum quadraginta diebus] Lege Moysis, si mulier masculum peperisset, triginta tribus diebus manebat in sanguine; sin vero fœminam, sexaginta sex. Levit. XII. Hippocrates brevius tempus statuit. Censet enim, mulieribus à partu, si fœminam susceperint, purgationem fieri duobus & quadraginta diebus; sin marem, triginta. lib. I. de morb. mulier. item, de natura pueri. Aristotel. lib. VII. histor. animal. cap. III. contra sentire videtur, modo locus ille non sit corruptus: αἱ δὲ καθάρσεις, φοιτῶσι

φοιτῶσι ταῖς πλείσταις ἐπί τινα χρόνον συνειληφυίαις, ἐπὶ μὲν τῶν θηλειῶν, τριακονθ' ἡμέρας μάλιστα. περὶ τετταράκοντα δὲ ἐπὶ τῶν ἀρρένων. καὶ μετὰ τοὺς τόκους δὲ αἱ καθάρσεις βούλονται τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν ἀποδιδόναι τούτων.

Per hos dies morbidi] Hippocrat. de Septimest. part. & Aphor. XXVIII. Plin. lib. VII. cap. V. Celsus lib. II. cap. I. *Maxime, omnis pueritia primum circa quadragesimum diem periclitatur.*

Sine risu] Aristotet. lib. VII. de hist. animal. cap. X. τὰ δὲ παιδία ὅταν γένωνται πρὸ τῶν τετταράκοντα ἡμερῶν, ἐγρηγορότα μὲν, οὔτε γελᾷ οὔτε δακρύει, νύκτωρ δ' ἐνίοτε ἄμφω. Idem narrat Antigon. pag. 140. τὰ δὲ παιδία ἄχρι γένηται τετταράκοντα ἡμερῶν, ἐγρηγορότα μὲν οὐ γελᾶν, οὐδὲ δακρύειν. κοιμῶντα δὲ ἀμφότερα. Solin. cap. IV. *Nascentium vox prima vagitus est, lætitia enim sensus differtur in quadragesimum diem.* Plinius in proœmio lib. VII. *At Hercule risus præcox ille & celerrimus ante quadragesimum diem nulli datur.* Quod tamen negat Hippocrates de Septimestri partu. ἔνια γὰρ, inquit, τοῖς ὕπνοισιν εὐθέως ἐπὴν γένωνται, γελῶντα φαίνεται τὰ παιδία καὶ κλαίοντα. ἐγρηγορότα τε αὐτόματα, εὐθέως γελᾷ τε καὶ κλαίει, πρόσθεν ἢ τεσσεράκοντα ἡμέραι γενοίατο. Zoroaster certe eodem die, quo genitus est, risisse fertur. Plinius lib. VII. cap. XVI. Solin. cap. IV.

Diebus nonaginta] Sic legendum esse, uti & paulo post *septuaginta quinque*, ratio & calculus ipse indicat. Nam si 365 $\frac{1}{4}$ dies, quibus annus constare putatur, quadripartito dividas, resultant inde dies 91. & 7 $\frac{1}{4}$ horæ. quibus demtis, remanent dies 275. minus sesquihora.

Vnde autem mens humana] Vide historiam de fidicina genituram sex dierum eiiciente, relatam ab Hippocrate lib. de nat. pueri. Lege eiusdem librum de carnib.

Et vocarunt ἔκρυσιν] Ita legendum, non ἐκκρίσιν, vel ἤκρυον, ut vulgo. Et statim ἐκτρωσμὸς, non ἄτρωμος aut ἐκτρομὸς, docet Aristoteles lib. VII. de hist. animal. cap. III. καλοῦνται δὲ ἐκρύσεις μὲν αἱ μέχρι τῶν ἑπτὰ ἡμερῶν διαφθοραί. ἐκτρωσμοὶ δὲ αἱ μέχρι τῶν τετταράκοντα. Hippocrat. lib. de Sep-

tim. part. αἱ μὲν ἡμέραι ἐπισημόταταί εἰσιν ἐν τοῖς πλείστοις, αὗται πρῶται καὶ ἑβδομιαῖαι. πολλοὶ μὲν περιγίνονται, πολλοὶ δὲ καὶ τοῖς ἐμβρύοις. τρωσμοί τε γὰρ γίνονται καὶ οἱ πλεῖστοι ταύτας τὰς ἡμέρας. ὀνομάζεται δὲ τὰ τηλικαῦτα ἐκρύσεις, ἀλλ' οὐ τρωσμοί.

Anni imp. dier. trec. ſexaginta quinque] Perperam legebatur in editione Carrionis, *trecentorum quadragima quinque.*

CAPVT XII.

NEc vero incredibile eſt, ad noſtros natales muſicam pertinere. hæc enim, ſive in voce tantummodo eſt, ut Socrates ait; ſive, ut Ariſtoxenus, in voce & corporis motu; ſive in his, & præterea in animi motu, ut putat Theophraſtus: certe multum obtinet divinitatis, & animis permovendis plurimum valet. Nam, niſi grata eſſet immortalibus diis, qui conſtant ex anima divina: profecto ludi ſcenici, placandorum deorum cauſa inſtituti non eſſent: nec tibicen omnibus ſupplicationibus, in ſacris ædibus adhiberetur: non cum tibicine triumphus ageretur: non Apollini cithara, non Muſis tibiæ, cæteraque id genus eſſent adtribuita; non tibicinibus, per quos numina placantur, eſſet permiſſum, aut ludos publice facere, ac veſci in Capitolio, aut Quinquatribus minuſculis, id eſt Idibus Iuniis, urbem veſtitu quo vellent, perſonatis, temulentiſque pervagari. Hominum quoque mentes, & ipſæ (quamvis Epicuro reclamante

mante) divinæ, ſuam naturam per cantus agnoſcunt, denique, quo facilius ſufferant laborem, vel in navis metu à vectore ſymphonia adhibetur. legionibus quoque in acie dimicantibus, etiam metus mortis claſſico depellitur. Quamobrem Pythagoras, ut animum ſua ſemper divinitate imbueret, prius quam ſe ſomno daret, & cum eſſet expergitus, cithara, ut ferunt, cantare conſueverat. & Aſclepiades medicus phreneticorum mentes, morbo turbatas, ſæpe per ſymphoniam ſuæ naturæ reddidit. Erophilus autem, artis eiuſdem profeſſor, venarum pulſus rhythmis muſicis ait moveri. Itaque, ſi & in corporis, & animi motu eſt harmonia: proculdubio à natalibus noſtris muſica non eſt aliena.

In Caput XII.

Et animis permovendis] Vid. Cicer. lib. II. de Legibus. Macrob. lib. II. in Somn. Scip. cap. III. Dionyſ. Longin. περὶ ὕψους pag. 59. Iſidor. lib. III. Orig. cap. XVI.

Ludi ſcenici] Vid. Valer. Maxim. lib. II. cap. IV.

Tibicen omnibus ſupplicationibus] Tibicines ſacrificiis adhibitos fuiſſe, omnibus conſtat ex Livio, Horat. Virgil. Iſidor. lib. III. Orig. cap. XX. Ovid. VI. Faſt.

Cantabat fanis, cantabat tibia ludis.

Macrob. lib. II. Somn. Scip. cap. III. *Ideo canere cœlum etiam Theologi comprobantes, ſonos muſicos ſacrificiis adhibuerunt, qui apud alios lyra vel cithara, apud nonnullos tibiis, aliisve muſicis inſtrumentis fieri ſolebant.* Dion. Chryſoſt. Orat. ad Alexandrinos: θεοῖς μὲν μέλους

θυομένοις

θύομεν. Hinc *Præcentoria tibiæ*, quarum locus est ad pulvinaria præcinendi, teste Solino cap. XI. Et *templorum tibicines*, apud Iul. Firmic. lib. IV. cap. VII. & *sacrorum*, apud Gell. lib. I. cap. XII.

Cum tibicine triumphus] Flor. lib. II. cap. II. *Duillius Imperator non contentus unius diei triumpho, per vitam omnem, ubi à cœna rediret, prælucere funalia, præcinere sibi tibias iussit, quasi quotidie triumpharet.* Plutarchus tamen triumpho tubam assignat, ovationi tibiam: cuius verba in Marcello sunt hæc: *εὐαὶ ἕλληνες, ὄβαν δὲ ῥωμαῖοι καλοῦσιν. πέμπει δὲ αὐτὸν οὐκ ἐπὶ τοῦ τεθρίππου βεβηκὼς, οὐδὲ δάφνης ἔχων στέφανον, οὐδὲ περισαλπιζόμενος, ἀλλὰ πεζὸς ἐν βλαύταις, ὑπ' αὐλητῶν μάλα πολλῶν, καὶ μυρρίνης στέφανον ἐπικείμενος.*

Non Apollini cithara] Apollinem cum cithara veteres nummi passim repræsentant. Suid. *Ἀπόλλωνος ἄγαλμα κιθάραν ἐπὶ χειρῶν ἔχων πλάττουσι.* Observandum tamen, non Apollini tantum & Musis, instrumenta musica attributa fuisse ab antiquis, sed etiam reliquis Diis. Causam eius rei exponit Plutarch. *περὶ τῆς ἐν τιμαίῳ ψυχογ.* circa fin. *ὅτι παλαιοὶ θεόλογοι πρεσβύτατοι φιλοσόφων ὄντες, ὄργανα μουσικὰ θεῶν ἐνεχείριζον ἀγάλμασιν. οὐχ' ὡς λύραν που καὶ αὐλὸν, ἀλλὰ οὐδὲν ἔργον οἰόμενοι θεῶν οἷον ἁρμονίαν εἶναι καὶ συμφωνίαν.* Vid. eundem *περὶ μουσικῆς* pag: 2081.

Ludos publice facere, ac vesci in Capitolio] Vid. Liv. lib. IX. Valer. Max. lib. II. cap. V. Plin. Secund. de vir. illust. in Appio Claudio.

Quinquatribus minusculis] Varro lib. IV. de ling. Lat. *Quinquatrus minuscula dictæ Iuniæ Eidus, ab similitudine maiorum, quod tibicines tum feriati per urbem vagantur, & conveniunt ad ædem Minervæ.* Vid. Fest. in *Minuscula quinquatrus*. Ovid. lib. VI. Fast. Plutarch. Quæst. Rom. 55. sed ibi perperam legitur *Idibus Ianuariis*, pro *Iuniis*.

Epicuro reclamante] Vide Ciceron. lib. I. Tuscul. quæst.

In navis metu] An *motu* legendum? an ut alii volunt *meatu*, vel *metatu*? dispicias. Cæterum de symphonia nautica Ascon. Pædian.

Pædian. in Orat. Cicer. in Verrem. *Cani remigibus celeuma per symphoniacos solebat, & per assam vocem; id est, ore prolatam, &, ut in Argo navi, per citharam.* Quintil. lib. I. cap. XIV. *Siquidem remiges cantus hortatur.* Isidor. Orig. lib. III. cap. XVI.

Legionibus quoque] In præliis alii tuba, alii tibia, alii cithara, alii aliis denique instrumentis utebantur. Testantur Polyb. lib. IV. pag. 289. & seq. Plutarch. lib. de Musica pag. 2088. Athen. lib. XIV. pag. 626. & seq. Dion Chrysost. Orat. ad Alexandrinos. Polyæn. lib. I. in *Proclis*. Seneca lib. III. de ira, cap. 9. Gell. lib. I. cap. XI. Martian. Capell. lib. 9. Boët. lib. IV. de Musica cap. I. Pollux lib. IV. cap. XI. Isidor. lib. III. Orig. cap. XVI.

Quamobrem Pythagoras] Quintilian. lib. IX. Instit. Orat. cap. IV. *Pythagoreis certe moris fuit, & cum evigilassent, animos ad lyram excitare, quo essent ad agendum erectiores: & cum somnum peterent, ad eandem prius lenire mentes, ut si quid fuisset turbidiorum cogitationum, componerent.* Idem narrat Jamblich. lib. I. de vita Pythagoræ cap. XXV. circa fin. Plutarch. de Iside & Osir. non longe à fin. Aelian. lib. XIV. var. hist. cap. XXIII. Athen. lib. XIV. pag. 624. D. Ambros. lib. III. de Virginib. Boët. de Musica, lib. I. cap. I.

Expergitus] Al. *experrectus*. sed *expergitus* antique. Lucret. lib. 3. pag. 102.

> — *nec quisquam expergitus exstat,*
> *Frigida quem semel est vitai pausa secuta.*

Et Asclepiades medicus] Martian. Capella lib. IX. *Perturbationibus animorum corporeisq; morbis medicabile crebrius carmen insonui. Nam phreneticos symphonia resanavi. Quod Asclepiades quoque medicus imitatus, cum consulentibus urbium patribus, plebis incondita vulgus infremeret, seditiones accensas crebrior cantus inhibuit.* Vid. Apollon. de mirabilib. histor. sect. 48.

Erophilus] Martian. dicto loco. Plin. lib. XXIX. cap. I. Vitruv. lib. I. cap. I. Gell. lib. III. cap. X. Achil. Stat. in prolegom. in Arat. pag. 89.

CAPUT

CAPVT XIII.

AD hæc accedit, quod Pythagoras prodidit, hunc totum mundum muſica factum ratione: ſeptemque ſtellas inter cœlum, & terram vagas, quæ mortalium geneſes moderantur, motum habere ἐυρυθμον, & intervalla muſicis diaſtematis congrua, ſonituſque varios reddere, pro ſua quamque altitudine, ita concordes, ut dulciſſimam quidem concinant melodiam, ſed nobis inaudibilem, propter vocis magnitudinem, quam capere aurium noſtrarum anguſtiæ non poſſunt. Nam, ut Eratoſthenes geometrica ratione collegit, maximum terræ circuitum eſſe ſtadiorum CCLII. millium: ita Pythagoras, quot ſtadia inter terram, & ſingulas ſtellas eſſent, indicavit. Stadium autem in hac mundi menſura id potiſſimum intelligendum eſt, quod Italicum vocant, pedum DCXXV. nam ſunt præterea & alia, longitudine diſcrepantia, ut Olympicum, quod eſt pedum DC. item Pythicum, pedum CIↃ. Igitur ab terra ad Lunam Pythagoras putavit eſſe ſtadiorum circiter CXXVI. millia, idque eſſe toni intervallum: à Luna autem uſque ad Mercurii ſtellam, quæ στίλβων vocatur, dimidiũ eius, velut ἡμιτόνιον: hinc ad φωσφόρον, quæ eſt Veneris ſtella, fere tantundem, hoc eſt, aliud ἡμιτόνιον. inde porro ad Solem ter tantum, quaſi

tonum

tonum & dimidium. Itaque Solis aſtrum abeſſe à terra tonos tres,& dimidium,quod vocatur διὰ πέντε; à Luna autem duos & dimidium, quod eſt διὰ τεσσάρων: à Sole vero ad ſtellam Martis, cui no-
5 men eſt πυρόεις, tantumdem intervalli eſſe, quantum à terra ad Lunam, idq́ue facere τόνον: hinc ad Iovis ſtellam,quæ Φαέθων appellatur,dimidiũ eius, quod faciat ἡμιτόνιον: tantumdem à Iove ad Saturni ſtellam, cui Φαίνων nomen eſt, id eſt aliud ἡμιτόνιον:
10 inde ad ſummum cœlum,ubi ſigna ſunt,perinde ἡμιτόνιον. Itaque à cœlo ſummo ad Solem diaſtema eſſe διὰ τεσσάρων, id eſt, duorum tonorum & dimidii: ad terræ autem ſummitatem ab eodem cœlo tonos eſſe ſex, in quibus ſit διὰ πασῶν ſymphonia.
15 Præterea multa,quæ muſici tractant,ad alias retulit ſtellas, & hunc omnem mundum ἐνάρμονιον eſſe oſtendit. Quare Dorylaus ſcripſit,eſſe hunc mundum organum Dei. alii addiderunt eſſe idem τὸ χορεῖον, quia ſeptem ſunt vagæ ſtellæ, quæ pluri-
20 mum moveantur. Sed his omnibus ſubtiliter tractandis hic locus non eſt: quæ ſi vellem in unum librum ſeparatim congerere, tamen in anguſtiis verſarer. quin potius (quoniam me longius dulcedo muſica abduxit) ad propoſitum revertor.

IN CAPVT XIII.

Pythagoras prodidit] Athen. lib. XIV. Dipnosoph. pag. 632. καὶ γὰρ ὁ Πυθαγόρας ὁ Σάμιος τηλικαύτα δόξαν ἔχων ἐπὶ φιλοσοφίᾳ καταφανής ἐστιν ἐκ πολλῶν, οὐ παρέργως ἀψάμενος μουσικῆς. ὅς γε καὶ τὴν τοῦ παντὸς οὐσίαν διὰ μουσικῆς ἀποφαίνει συγκειμένην. Vid. Boët. lib. I. de Music. cap. II. Chalcid, in Timæum Plat. pag. 61. & 72.

Vagas] *Vagæ* hæ stellæ dicuntur, quod inordinatum (ut Apuleius libro de mundo inquit) ordinem servent. Vid. Cicer. lib. II. de nat. deor. Macrob. lib. I. in Somn. Scip. cap. XIV. Isidor. lib III Orig. cap. LXVI. Plato lib. VII. de legib. pag. 582.

Mortalium geneses] γένεσιν Vitruvius dixit *nascentiam* lib. IX. cap. VII. Spartianus in Anton. Geta. *genituram*.

Geneses moderantur] Id est, quod supra cap. VIII. ex opinione Chaldæorum dixit, actum vitamque nostram stellis tam vagis, quam statis esse subiectam. Auson.

Omnia quæ vario rerum metimur in actu,
Astrorum dominatus agit. terrenaque tantum
Membra homini; è superis fortuna, & spiritus auris.

Seneca Consol. ad Marc. cap. XVIII. *Videbis quinque sidera diversas agentia vias, & in contrarium præcipiti mundo nitentia: ex horum levissimis motibus fortuna populorum dependent, & maxima ac minima proinde formantur, prout æquum iniquumve sidus incessit.* Sed hanc Genethliacorum vanitatem damnat ridetque Cic. lib. II. de divin. Sext. Empir. adversus Mathem. cap. XXI. Gell. lib. XIV. cap. I. Simplic. in Epictet. cap. I. Bardesanes Syrus apud Euseb. lib. VI. de præpar. Euang. Origenes homil. III. in Ierem. Tertull. de Idolat. cap. IX. Basil. Magn. hom. VI. in hexamer. Theodoret. quæst. in Genes. 15. D. Ioh. Chrysost. Orat. 3. de fato. Concil. Bracarens. I. cap. IX. Isidor. lib. 3. Orig. circa fin. Ioh. Saresber. lib. II. Policr. cap. 19. & 24. Vid. Iul. Sirenen. lib. IX. de fato. Caspar Peucer. de divinat. gen.

Intervalla musicis diastem.] De hac cœlesti harmonia vid. Heraclid. Pontic. in allegoriis Homer. pag. 104. Chalcid. in Timæum Platon. pag. 72, Macrob. lib. II. in Somn. Scip. cap. IV.

Nicet.

Nicet. Choniat. lib. I. Thesaur. orthod. cap. VIII. Isidor. lib. III. Orig. cap. XVI. D. Anselm. lib. I. de imag. mundi, cap. XXIII. Exploditur autem ab Aristotel. lib. II. de cœlo, cap. IX. Basil. Magno homil. III. in hexamer. & D. Ambros. lib. II. hexame. cap. II. Adducitur quidem in hanc rem illud Iobi cap. XXXVIII. v. 37. *Quis enarrabit cælorum rationem, & concentum cæli quis dormire faciet?* sed à doctissimis Theologis locus ille aliter exponitur.

Nam ut Eratosthenes] Citatur hic locus à Cassiodoro lib. de Geomet. Eratosthenem autem laudat Strabo lib. II. pag. 90. *ὑποθεμένοις, ὥσπερ ἐκεῖνος εἶναι τὸ μέγεθος τῆς γῆς σταδίων εἴκοσι πέντε μυριάδων καὶ δισχιλίων. ὡς καὶ Ἐρατοσθένης ἀποδίδωσιν.* Et Vitruvius lib. I. cap. VI. Plin. lib. II. cap. 108. Eratostheni astipulatur Dionysiodorus apud Plin. lib. II. cap. ult. & Macrob. lib. II. in Somn. Scip. cap. XX. Cleomedes autem lib. I. Meteor. cap. I. Eratosthenis sententiam referens, de summa aliquantum detrahit. Ait enim ambitum terræ continere ducenta quinquaginta millia stadiorum. Martianus autem Capella lib. VIII. aliquid addit, cum CCCCVI. millia stadiorum, & decem stadia circulo terræ asscribit. A quo non longè discedit Aristoteles lib. II. de cœl. cap. ult. in fin. his verbis: *καὶ τῶν μαθηματικῶν ὅσοι τὸ μέγεθος ἀναλογίζεσθαι πειρῶνται τῆς περιφερείας* (terræ scilicet) *εἰς τετταράκοντα λέγουσιν εἶναι μυριάδας σταδίων.* Vide sis Gulielm. Philandri annotationes ad sup. citatum locum Vitruvii & Robert. Hues. in tractatu de globis, part. III. cap. II.

Stadium autem] Tria facit stadiorum genera; Italicum, Olympicum, & Pythicum, unumquodque dispari mensura. Nam Italico tribuit pedes sexcentos viginti quinque, uti etiam Plin. lib. II. cap. XXIII. Columell. lib. V. de re rust. cap. I. Isidor. lib. XV. Orig. cap. XVI. Olympico pedes sexcentos. quot etiam Herodot. lib. II. pag. 167. Gell. lib. I. cap. I. Suid. in *στάδιον*, item *μίλιον*, & *πλέθρον*. Pythico pedes mille. Sed inter Italicum & Olympicum stadium nullam esse differentiam, acutissimè animadvertit Lucas Pætus lib. I. de mensur. & ponderib. pag. 3. & Robert. Hues. tractat. de glob. part. III. cap. II. Nam pes Græcus excedit pedem Romanum semuncia. Sexcentæ autem semunciæ constituunt

pedes illos viginti quinque, quibus pes Græcus Romano pede longior eſt. Porro notandum, octo ſtadia facere miliare Italicum. Polyb. lib. III. pag. 193. *ταῦτα γὰρ νῦν βεβημάτισται καὶ σεσημείωται κατὰ σταδίους ὀκτὼ διὰ ῥωμαίων ἐπιμελῶς.* Strabo lib. VII. pag. 223. *λογιζομένῳ δὲ ὡς μὲν οἱ πολλοὶ τὸ μίλιον ὀκταστάδιον.* A quo non diſcrepat Plutarch. in Gracchis, pag. 1535. *τὸ δὲ μίλιον ὀκτὼ σταδίων ὀλίγον ἀποδεῖ.* Reſpexit enim ad pedem Græcum. Quod autem Suidas tradit *ἑπτὰ στάδια ἥμισυ ποιοῦσι μίλιον*, pertinet ad morem ſui temporis; ut evidentiſsimè patet ex Iuliano Aſcalonita, citato ab Harmenopulo lib. II. Prompt. tit. 4. §. 21.

Pythagoras putavit eſſe ſtad. cir. CXXVI. mil.] Eandem diſtantiam ſecundum Pythagoræ opinionem, refert Plinius lib. II. cap. XXI. Eratoſthenes autem putavit Lunam à terra abeſſe, ſeptingenta & octoginta ſtadiorum millia. Plutarch. lib. II. de placit. philoſoph. cap. XXXI.

Mercurii] Alii *Apollinis.* Plin. lib. II. cap. VIII. Achil. Stat. in prolegom. Arat. pag. 89.

Quæ Veneris] Alii Iunonis eſſe voluerunt. Timæus Locrus de anima mundi, pag. XII. Hygin. lib. II. Aſtron. non procul à fine. alii Iſidis, alii Matris Deûm. Plin. lib. II. cap. VIII. Eadem ſtella & Lucifer & Veſper dicitur. Plato in Epinom. Nam *ὁπόταν ἐπικαταδύνηται τοῦ ἡλίου, Ἕσπερος. ὁπόταν δὲ προανίσχη αὐτοῦ, Ἑωσφόρος* eſt, teſte Cleomede lib. I. Meteor. cap. III. Et hanc eius naturam Pythagoram primum deprehendiſſe, Plinius auctor eſt. lib. II. cap. VIII. Diogenes vero Laërt. hoc Parmenidi aſcribit lib. IX. in vita Parmenid.

Stellam Martis] Quam alii Herculis dixerunt. Hygin. & Plin. modo dictis locis. Achil. Statius in proleg. Arat. pag. 89. *πυρόεις* dicitur, quod *πάντων οὗτος ἐρυθρότατον ἔχει χρῶμα*, ut Plato teſtatur in Epinomide.

Iovis ſtellam quæ Phaëton] Aegyptiis *Oſiridis ſtella* dicitur. Achil. Stat. loco dicto.

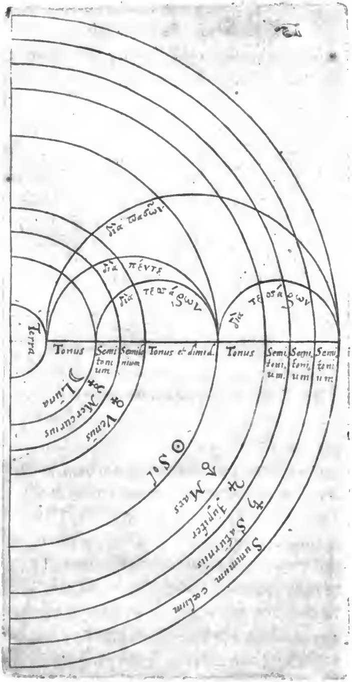
Saturn-

Saturni ſtell. c. Phæ.] κατ' τὸ εὔφημον ita dicitur, cum ſit obſcuriſſima. Aegyptiis eſt *ſtella Nemeſis*. Achil. Stat. loco ſup. notato. Illud hoc loco obiter obſervandum, magnam eſſe diſſenſionem inter doctos, de ordine erraticarum, ſtellarum. Nam Pythagoræ ordinem, quem autor noſter approbavit, ſequuti ſunt. Cic. lib. I. de divinat. & in fragm. lib. VI. de republ. in Somn. Scipionis. Plin. lib. II. cap. XXIII. Manil. lib. I. Aſtron. pag. 25. Gemin. de apparentiis cœleſt. pag. II Cleomed. lib. I. Meteor. cap. III. Hygin. de limit. agror. pag. III. Chalcid. in Timæum Plat. pag. 60. Suid. in ἑπτὰχη. D. Anshelm. lib. I. de imag. mundi, cap. XXIII. Nicet. Choniat. lib. I. theſ. orth. cap. VIII.

Timæus Locrus autem pag. 12. & Eratoſthenes apud Chalcid. pag. 61. Macrob. lib. I. Somn. Scipion. cap. XIX. & XXI. ex ſententia Platonis, quæ refertur etiam à Plutarcho lib. II. de Placit. Philoſoph. cap. XV. & de procreatione anim. pag. 1891. Stob. in Eclog. Phyſ. pag. 54. Iul. Firmic. lib. II. cap. II. hoc ordine illas diſponunt: Luna, Sol, Mercurius, Venus, Mars, Iupiter, Saturnus. At Ariſtoteles lib. de Mundo pag. 376. Cic. lib. II. de nat. Deor. Apul. lib. I. de mundo. Achil. Stat. in prolegom. in Arat. ita: Luna, Sol, Venus, Mercurius, Mars, Iupiter, Saturnus.

Anaximander apud Stobæum in Eclog. phyſ. pag. 53. Solem omnium ſupremum eſſe voluit, deinde Lunam, tum denique fixas erranteſque ſtellas ſequi.

Tonos eſſe ſex] Ex figura quæ ſequitur, manifeſtius hæc cognoſces. ☞. Plinius autem lib. II. cap. XXIII. & D. Anſelm. lib. I. de imag. mund. cap. XXIII. à terra ad ſummũ cœlum tonos ſeptem eſſe aiunt. Nam à Saturni ſtella ad ſigniferum auctor noſter ſemitonium, illi ſeſquiplum eſſe volunt. Pertinet huc etiam locus Achil. Statii in Prolegom. Arati pag. 89. οἱ δὲ μουσικοὶ ὑποτίθενται τὸν ζωδιακὸν κύκλον, ὡς ἐν ἁρμονίᾳ τάξιν ἔχειν φθόγγου, τοῦ τῆς χρωματικῆς διεζευγμένου. τὸν δὲ τοῦ κρόνου ἐπέχειν λόγον τῆς ἐναρμονίου τὸν διεζευγμένον. ὁ δὲ τοῦ διὸς τάξιν ἔχειν ἐν μουσικῇ φθόγγου, τοῦ καλουμένου διατόνου διεζευγμένου. ὁ δὲ τοῦ ἄρεως τάξιν ἔχει φθόγγου τοῦ καλουμένου παραμέσου. ὁ δὲ τοῦ ἑρμοῦ τάξιν ἐπέχει φθόγγου, παρὰ μουσικοῖς τῆς μέσης. ὁ δὲ τῆς ἀφροδίτης

διὰ πασῶν
διὰ πέντε
διὰ τεσσάρων
διὰ τεσσάρων
Terra
Tonus
Semitonium
Semitonium
Tonus et dimid.
Tonus
Semitonium
Semitonium
Semitonium
Luna
Mercurius
Venus
Sol
Mars
Jupiter
Saturnus
Summum caelum

τάξιν ἔχει φθόγγου λεγομένου μέσου διατόνου. ὁ δὲ ἥλιος, ἐὰν μὴ τέταρτος, ἀλλὰ ἕκτος δοθῇ, ἔσται τάξιν ἐπέχων μέσου λιχανοῦ. ἡ δὲ σελήνη, ἑβδόμη οὖσα, τάξιν ἐπέχει φθόγγου τοῦ λεγομένου ὑπάτης μέσης. τὸ δὲ ἀπὸ γῆς διάστημα μέχρι τῆς σελήνης, θέλουσιν εἶναι τινὲς ἀπὸ φθόγγου τοῦ παρὰ τοῖς μουσικοῖς ὑπάτων διατόνου. Sed hæc iucunda magis, quam necessaria subtilitate, ut Plinius ait, disseruntur.

Τὸ χορεῖον] Atque inde Planetarum ἐναρμόνιον motum, χορεῖαν dixit Chalcidius in Tim. Plat. pag. 91. *Stellarum vero errantium opera, quæ propter modulatam & consonam celebrantur agitationem, quam iidem appellant χορεῖαν, in progressibus & amfractibus earundem stellarum perspicuè videntur.*

CAPUT XIV.

IGITUR, expositis iis, quæ ante diem natalem sunt: nunc, ut climacterici anni noscantur, quid de gradibus ætatis humanæ sensum sit, dicam. Varro quinque gradus ætatis 5 æquabiliter putat esse divisos; unumquemque scilicet, præter extremum, in annos XV. Itaque primo gradu usq; ad annum XV. pueros dictos, quod sint puri, id est impubes. Secundo ad XXX. annum adolescentes, ab adolescendo sic nominatos. In 10 tertio gradu qui erant, usque XLV. annos, iuvenes appellatos, eo quod rempub. in re militari possunt iuvare. In quarto autem adusque LX. annum, seniores esse vocitatos, quod tunc primum senescere corpus incipiat. Inde usque finem vitæ uniuscuius-

cuiusque, quintum gradum factum, in quo qui essent, senes appellatos, quod ea ætate corpus senio iam laboraret. Hippocrates Medicus in septem gradus ætates distribuit. finem primæ putavit VII. annum: secundæ XIV. tertiæ XXIIX. quartæ XXXV. quintæ XLII. sextæ LVI. septimæ novissimum annum vitæ humanæ. Solon autem partes fecit decem: & Hippocrates gradum tertium, & sextum, & septimum, singulos bifariam divisit, ut unaquæque ætas annos haberet septenos. Staseas Peripateticus ad has Solonis decem hebdomadas addidit duas, & spacium plenæ vitæ quatuor & octoginta annorum esse dixit. quem terminum si quis præterit, facere idem quod σταδιοδρόμοι ac quadrigæ faciunt, cum extra finem procurrunt. Etruscis quoque libris Fatalibus ætatem hominis duodecim hebdomadibus describi Varro commemorat. quæ duo ad decies septenos annos posset fatalia deprecando rebus divinis proferri: ab anno autem octuagesimo nec postulari debere, nec posse ab diis impetrari. Cæterum, post annos octogintaquatuor à mente sua homines abire, neque his fieri prodigia. Sed ex iis omnibus proxime videntur accessisse naturam, qui hebdomadibus humanam vitam emensi sunt. fere enim post septimum quemque annum articulos quosdam, & in his aliquid novi natura ostendit: ut & in elegia Solonis cognosce-

gnoſcere datur. ait enim, in prima hebdomade dentes homini cadere; in ſecunda, pubem apparere; in tertia, barbam naſci; in quarta, vires; in quinta, maturitatem ad ſtirpem relinquendam; in
5 ſexta, cupiditatibus temperari; in ſeptima, prudentiam linguamque conſummari; in octava, eadem manere; in qua alii dixerunt oculos albeſcere; in nona, omnia fieri languidiora; in decima, hominem fieri morti maturum * tamen in ſecun-
10 da hebdomade, vel incipiente tertia, vocem craſſiorem, & inæquabilem fieri. quod Ariſtoteles appellat τραγίζειν. antiqui noſtri hirquitallire, & inde ipſos putant hirquitallos appellari, quod tum corpus hircum olere incipiat. De tertia
15 autem ætate aduleſcentulorum tres gradus eſſe factos in Græcia, prius quam ad viros perveniatur, quod vocent annorum quatuordecim παῖδα: μελλέφηβον autem quindecim; dein ſedecim, ἔφηβον; tum ſeptemdecim, ἐξέφηβον. Præterea multa ſunt de his
20 hebdomadibus, quæ medici, ac philoſophi libris mandaverunt. unde apparet, ut in morbis dies ſeptimi ſuſpecti ſunt, ac κρίσιμοι dicuntur; ita per omnem vitam, ſeptimum quemque annum periculoſum, & velut κρίσιμον eſſe, & κλιμακτηρικὸν vocari.
25 Sed ex his Genethliaci alios aliis difficiliores eſſe dixerunt. & nonnulli, eos potiſsimum, quos ternæ hebdomades conficiunt, putant obſervandos, hoc eſt, unum & viceſimum, & quadrageſimum ſe-

I cundum

cundum, dein tertium & sexagesimum, postremum octogesimum & quartum, in quo Staseas terminum vitæ defixit. Alii autem non pauci unum omniũ difficillimum κλιμακτῆρα prodiderunt, anno scilicet undequinquagesimo, quem complent anni septies septeni: ad quam opinionem plurimorum consensus inclinat. nam quadrati numeri potentissimi ducuntur. Denique Plato ille (venia cæterorũ) philosophus sanctissimus, quadrato numero annorũ vitam humanam consummari putavit, novenario, qui complet annos octuaginta & unum. Fuerunt etiam, qui utrumq; reciperent numerũ, undequinquagesimum & octogesimum unum: & minorem nocturnis genesibus, maiorem diurnis adscriberent. Pleriq; aliter moti, duos istos numeros subtiliter discreverunt, dicentes, septenarium ad corpus, novenarium ad animũ pertinere. hunc medicinæ corporis, & Appollini attributũ; illum Musis; quia morbos animi, quos appellant πάθη, musica lenire ac sanare consueverit. Itaque primum κλιμακτῆρα annum quadragesimum & nonum esse prodiderunt; ultimum autem octogesimum & unum; medium vero, ex utroque permixtum, anno tertio & sexagesimo, quem vel hebdomades novem, vel septem enneades conficiunt. Hunc licet quidam periculosissimum dicant, quod & ad corpus, & ad animum perti-

pertineat; ego tamen cæteris duco infirmiorem. Nam utrumq; quidem ſupradictum continet numerum, ſed neutrum quadratum: & ut eſt ab utroque non alienus, ita in neutro potens: nec multos 5 ſane, quos vetuſtas claros nomine celebrat, hic annus abſumpſit. Ariſtotelem Stagiritem reperio: ſed hunc ferunt naturalem ſtomachi infirmitatem, crebraſq; morbidi corporis offenſiones adeo virtute animi diu ſuſtentaſſe, ut magis mirum ſit, ad annos ſexaginta tres eum vitam pertuliſſe, quam ultra non protuliſſe.

IN CAPVT XIV.

Climacterici anni] De his infra.

Varro quinque grad. æt.] Varronis teſtimonio utitur quoque Servius lib. v. Aeneid. pag. 389. *Ætates Varro ſic dividit. Infantiam, Pueritiam, Adoleſcentiam, Iuventam, Senectam.*

Pueros dictos, quod ſint puri] Iſidor. lib. xi. Orig. cap. ii. *Puer à puritate vocatus, quia purus eſt, & nec dum lanuginem floremq; genarum habens.* In Decreto Felicis PP. *Pueris, quod adhuc inveſtes ſunt, à puritate vocabulum eſt.* Qui locus etiam in Capitulari Karoli Mag. extat lib. v. cap. lxix. De *Inveſtibus* vid. Feſt. & Non. Marcell.

Ab adoleſcendo] Vid. Feſt. in *Adoleſcit*, & *Suboles*. Nonium in *Adolere*. Iſidor. lib. xi. Orig. cap. ii.

In re milit. poſſ. iuvare] Macrob. lib. i. in Somn. Scip. cap. vi. *Nonnullarum rerumpublicarum mos eſt, ut poſt ſextam* (hebdomadem, id eſt poſt annum xlii.) *ad militiam nemo cogatur.*

Seniores eſſe vocitatos] *Senior* & *Iunior*, ſecundum Varronem, citatum à Servio in Comment. ad Virgilii lib. v. Aeneid.

comparativi ſunt per imminutionem : vel,ut Donatus inquit,ad Terent. Phorm. Act. 2. Scen. 3.qui non habent ſignificationem à poſitivo, ut *Iam ſenior, ſed cruda Deo, viridisq; ſenectus.* Vid.Iſidor. lib.xi. cap.ii. Calliſtratus IC. ſeniorum ætatem anno quinquageſimo & quinto definit. L.*Non tantum.* 11.D.*de decurionib.*

Inde uſque finem vitæ] Gradum quintum ætatis à ſexageſimo anno incipere Varro tradit, cum hic, tum lib. 11. de vita populi Rom. citante Nonio in *Sexagenarios.* At Dionyſius Halicarnaſ. ἀρχ. pag. 114. à ſeptuageſimo demum anno ſenes appellari tradit. Vltimus certè hic ætatis gradus, certum terminũ, præter mortem, non habet. Vnde Cicero in Catone Maiore inquit : *Omnium ætatum certus eſt terminus : ſenectutis autem nullus certus eſt terminus.*

Senio iam laborant] *Quem enim* (inquit D. Hieronymus ad Pſalm.LXXXIX) *invenies octogenarium eſſe & ſanum? Dicit & Græca ſententia : Senectus ipſa morbus eſt.* Reſpexit vir ſanctus ad illud Apollodori, citatum à Donato in Phormionem Terentii Act. 4. Scen.1. τὸ γῆρας ἐστὶν αὐτὸ νόσημα. Et ſenectus inſanabilis morbus, teſte Seneca lib.1.Epiſt. 108. Vid. Nonium in *Senium.*

Hippocrates medicus] Hippocratis verba de ætatum gradibus, extant apud Philonem Iud. περὶ κοσμοποιΐας, pag. 16. & Moſchop. περὶ σχεδ. pag.134. Pollucem lib. 11. Onomaſt. in prin. Sed hic in numero annorum à noſtro auctore diſſentit. Vid. D. Ambroſ. lib.vi. Epiſt. 39.

Solon autem partes fec. dec.] Atque ita terminum vitæ, ſeptuageſimum annum ſtatuit: uti etiã in illo colloquio cum Crœſo apud Herodot. lib.1. pag.14. ἐς γὰρ ἑβδομήκοντα ἔτεα οὖρον τῆς ζόης ἀνθρώπῳ προτίθημι. Sed divinus ille Moyſes multis ſæculis ante dixerat : *Anni noſtri ſicut aranea meditabuntur : dies annorum noſtrorum in ipſis, ſeptuaginta anni. Si autem in potentatibus, octoginta anni; & amplius eorum, labor & dolor.* Pſalm. LXXXIX. verſ.10.

Spatium plenæ vitæ] Idem ſpatium Perſæ quoque ζόης πλήρωμα eſſe voluerunt, teſte Herodoto lib.111.pag.192. Et in ſacris literis *Octogenarius* valde ſenex dicitur. 2.Reg.xix. verſ.32. Quo reſpexiſſe etiam Varro videtur, Fundaniæ uxori ſcribens lib.1. de

I re ruſt.

re ruſt. in princip. *Cogitans eſſe properandum, quod (ut dicitur) ſi eſt homo bulla, eo magis ſenex. Annus enim octogeſimus admonet me ut ſarcinas colligam, antequam proficiſcar è vita.* Et anus illa apud Plautum in Mercatore, Act.IV. Sc. *Quoniam.*

—— *Quin is ocyus?*

SY. *Nequeo mecaſtor, tantum hoc oneris eſt, quod fero.*
DO. *Quid oneris?* SY. *annos octoginta & quatuor.*

Extra finem] *Extra lineas*, ut Cicero inquit. 3. Parad.

Etruſcis quoque libris Fatalibus] *Librorum Fatalium* fit mentio apud Liv. lib. V. & lib. XXIV. quos eoſdem cum *Acheronticis*, eſſe puto, apud Arnob. lib. II. adverſ. gentes.

Quæ duo ad decies] Locus corruptus. Fortaſſean legendum, *quæ ad duodecies ſeptenos annos poſſit fatalia deprecando rebus divinis proferri.* Fata enim differri poſſe, indicat Servius lib. VIII. Aened. ad verſ. ——— *nec fata vetabant*
Stare. Sciendum, inquit, *ſecundum aruſpicinæ libros & ſacra Acherontia, quæ Tages compoſuiſſe dicitur, fata decem annis quadam ratione differri.*

A mente ſua homines abire] Inde natum proverbium, δὶς παῖδες οἱ γέροντες. Plato in Axiocho. Suid. in λῆρος.

Neque his fieri prodigia] Hæc verba quid ſibi velint, neſcio.

In Elegia Solonis] Hæc Elegia extat apud Philonem Iudæum περὶ κοσμοποιίας, pag. 16. & Clementem Alexand. Strom. VI. pag. 291. ſed mira differentia. Meminit eiuſdem Elegiæ etiam D. Ambroſ. lib. VI. Epiſt. 39.

In prima hebdom.] Vid. quæ ſup. cap. VII. notavi.

In quinta matur.] Ariſtotel. lib. VII. Polit. cap. XVI. διὸ τὰς μὲν ἁρμόττει περὶ τὴν ὀκτωκαίδεκα ἐτῶν ἡλικίαν συζευγνύναι· τοὺς δ' ἑπτὰ καὶ τριάκοντα, ἢ μικρόν: ἐν τοσούτῳ γὰρ ἀκμάζουσί τε τοῖς σώμασι σύζευξις ἔσται: καὶ πρὸς τὴν παῦλαν τῆς πυκνοποιίας συγκαταβήσεται τοῖς χρόνοις εὐκαίρως.

In ſeptima prudentiam] Circa hanc ætatem Ariſtoteles lib. VII. Polit. cap. XVI. τῆς διανοίας ἀκμὴν eſſe putavit. Et lib. II.

 Rhetor.

Rhetor.cap.xiv. inquit: *ἀκμάζει δὲ τὸ μὲν σῶμα, ἀπὸ τῶν τριάκοντα ἐτῶν, μέχρι τῶν πέντε καὶ τριάκοντα. ἡ δὲ ψυχή, περὶ τὰ ἑνὸς δεῖν πεντήκοντα.* Quod confirmat Dionyſ. Halicarn. lib.iv. Antiq.Rom.pag.233. *ὃς οὐ πολὺ ἀποδέῃ πεντηκονταέτης εἶναι; κράτιστα δὲ ἄνθρωποι φρονεῖν πεφύκασιν, οἱ περὶ ταύτην μάλιστα γενόμενοι τὴν ἡλικίαν.*

Oculos albeſcere] Hæc verba neque in editione Aldina, neque Germanica habentur; monet tamen Aldus in veteri libro fuiſſe. Quid vero *albeſcere* hoc loco ſibi velit, ignoro: fortean *hebeſcere* legendum eſt.

Ariſtoteles appellat *τραγίζειν*] Ariſtotel. lib.vii.hiſtor. anim. cap.i. *περὶ δὲ αὐτὸν χρόνον τοῦτον, ἥ τε φωνὴ μεταβάλλειν ἄρχεται ἐπὶ τὸ τραχύτερον καὶ ἀνωμαλέστερον, οὔτε τι ὀξεῖα οὖσα, οὔτε πω βαρεῖα, οὔτε πᾶσα ὁμαλή, ἀλλ' ὁμοία φαινομένη ταῖς παρανενευρισμέναις καὶ τραχείαις χορδαῖς. ὃ καλοῦσι τραγίζειν.* Idem lib.v. de gener. animal. cap. vii. Alexand. Aphrod. lib.i. problem.125.

Hircum olere incipiat] *Hircus* eſt fœtor alarum. Catull. Epig.70. & 72. Horat. Epod.12. Inde *Hircoſus* Vlpiano, L. *Qui clavum.* 12. §. *Is cui.* D. *De adilit.edict. Is, cui os oleat, an ſanus ſit, quaſitum eſt. Trebatius ait, non eſſe morboſum, os alicui olere, veluti hircoſum, ſtrabonem.* Mallem legere, *graſonem.* Nam *γράσος* & *γράος* teſte Suida, eſt *ἡ δυσοσμία τῶν τράγων. καὶ γράσων ἄνθρωπος, ὁ δύσοσμος.* Et Gloſſis veteribus *γράσων hircoſus* eſt. Vid. Tzetz. Chil. 13. pag. 476. Polluc. lib. ii. tit. *περὶ ῥινός.* pag. 100. *Hirquitallos* autem Feſtus non à graveolentia, ſed à libidine hircorum dictos autumat.

Ac *κρίσιμοι* dicuntur] Vid. quæ ſup. cap.xi. notavi.

Septimum quemque annum periculoſum] Vid. Gell. lib.iii. cap. iv.

Κλιμακτηρικὸν vocari] *Ἀπὸ τῆς κλίμακος,* quod certis numeris, velut per ſcalarum gradus aſcendat atque colligatur. *Scanſilem* vocat Plin. lib.vii. cap.xlix. Sunt autem climactericorum duo genera: aut enim *ἑβδοματικοὶ* ſunt, aut *ἐννεατικοί.* Iul. Firm. lib. iv. cap. xiv. *ἑβδοματικοὶ* qui numero ſeptenario conſtant

ſtant veluti, 7.14.21.28.35.42.49.56.63.70.77.84. ἐννεατικοὶ qui novenario. ut 9.18.27.36.45.54.63.72.81. In ἑβδοματικοῖς periculoſiores à nonnullis putantur, qui ternis hebdomadibus conſtant, ut 21.42.63.84. Sed omnium difficillimos auctor noſter opinatur eſſe, quos complet numerus quadratus, cuiuſmodi ſunt 49. & 81. quorum alter conſit ex ſepties ſeptem, alter ex novies novem. Plura de annis Climactericis lege, ſi lubet, apud Feder. Bonavent. lib. VI. de Octimeſt. partu cap. L. cum quatuor ſequentib. capitibus.

Quadrati numeri] *Quadratus numerus* eſt, definitore Boetio lib. II. de Muſic. cap. VI. qui gemina dimenſione in æqua concreſcit, ut bis duo, ter tres, quater quatuor, quinquies quinque, ſexies ſex. Vid. Gell. lib. I. cap. XX.

Plato ille (ven. cæt.) philoſop. ſanctiſsimus] Platonem, ἱερώτατον etiam Lucianus appellat περὶ Μακροβ. pag. 605.

πύθη] Gell. lib. I. cap. XXVI.

Hunc licet quidam periculoſiſsimum] Annum ſexageſimum tertium periculoſiſsimum eſſe, frequens opinio eſt. & idcirco ab Ægyptiis *Androclan* dictum eſſe (quod omnem vitæ ſubſtantiam frangat atque debilitet) auctor eſt Iul. Firm. lib. IV. cap. XIV. D. Auguſtus Imp. perquam lætus eſt, quod illum veluti communem ſeniorum omnium κλημακτῆρα evaſerit. Vid. epiſtolam eius ad Caium nepotem ſuum, apud Gell. lib. XV. cap. VII.

Hic annus abſumpſit] Abſumpſit tamen Orphea, teſte Suida in Ορφεὺς: & Ciceronem. Seneca Suaſor. VII. Gell. lib. XV. cap. XXVIII. Item alios, quos enumerat Bodin. lib. IV. de republic. cap. II.

Ariſtotelem Stagiriten] Diogenes Laertius lib. V. in vita Ariſtot. Ammonius in vita eiuſdem, præfixa Commentario de Prædicamentis, itemq; Suidas narrant, Ariſtotelem anno ſexageſimo tertio ætatis mortem obiiſſe. Eumelus autem teſte Diogene Laert. & Cedren. pag. 132. ſeptuageſimo. De genere mortis etiam controvertitur. Nam Diogenes & Cenſorinus imbecillitate ſtomachi, Eumelus & Heſychius veneno. Iuſtinus Martyr

autem

autem in Parænet. pag. 30. Gregor. Nazianzen. Stelit. I. in Iulian. pag. 288. Procop. lib. IV. de bello Gothico pag. 326. Auctor Etymolog. mag. in εὐριπος, tædio & pudore, cum naturam Euripi explicare nequiret, Chalcide vitam finivisse scribunt.

CAPVT XV.

QVARE, sanctissime Cærelli, cum istum annum, qui maxime fuerat corpori formidolosus, sine ullo incommodo transieris: cæteros, qui leviores sunt, κλιμακτῆρας, minus tibi extimesco. præsertim cum in te animi potius, quam 5 corporis naturam sciam dominari: eosque viros, qui tales fuerunt, non prius vita excessisse, quam ad annum illum octogesimum & unum pervenerint, in quo Plato finem vitæ & legitimum esse existimavit, & habuit. Hoc anno & Dionysius He- 10 racleotes, ut vita abiret, cibo abstinuit: & contra Diogenes Cynicus cibi cruditate in choleram solutus est. Eratosthenes quoque, ille orbis terrarum mensor, & Xenocrates Platonicus, veteris Academiæ princeps, ad eundem annum vixerunt. 15 Non pauci etiam, per animi spiritum, molestiis corporis superatis, limitem istum transgressi sunt: ut Carneades, à quo tertia Academia est, quæ dicitur nova; vel Cleanthes, qui uno minus centum explevit. at Xenophantes Colophonius maior 20 annorum centum fuit. Democritum quoque Abderi-

deriten,& Isocratem rhetorem,ferunt prope ad id ætatis pervenisse, quo Gorgian Leontinũ, quem omnium veterum maxime senem fuisse, & octo supra centum annos habuisse constat. Quod si cul-
5 toribus sapientiæ,sive per animi virtutem,seu lege fati,diutina obtigit vita: non despero,quin te quoque, diu corpore atque animo valentem,longior maneat senectus. Quem enim veterum nunc memoria suspicimus,quem prudentia vel temperan-
10 tia,vel iustitia,vel fortitudine, tibi antistare dicemus? quis eorum, si adesset, non in te omnium virtutum prædicationem conferret? quis tuis laudibus se postponi erubesceret? Illud certe,ut arbitror,dignum est prædicatione,quod,cum illis fer-
15 mè omnibus, quamvis prudentissimis, & procul à repub. motis, non contigerit sine offensione, & odio plerumque capitali,vitam degere: tu tamen, officiis municipalibus functus, honore sacerdotii in principibus tuæ civitatis conspicuus, ordinis et-
20 iam equestris dignitate gradum provincialium supergressus, non modo sine reprehensione, & invidia semper fuisti; verum etiam omnium omnino amorem, cum maxima gloria consecutus es. Quis à te nosci,aut ex amplissimo Senatus ordine
25 non expetivit, aut ex humiliore plebis non optavit? quis mortalium vel te vidit,vel de tuo nomine accepit,quin & loco fratris germani diligat,&

vice parentis veneretur? quis ignorat, probitatem primam, fidem summam, benignitatem incredibilem, modestiam, verecundiamque singularem, cæteraq; humanitatis officia penes te unum esse? & quidem maiora, quam possint digne à 5 quoquam referri. Quare & ego his nunc commemorandis supersedebo. De eloquentia quoq; sileo: quam omnia nostrarum provinciarum tribunalia, omnes præsides noverunt: quam denique urbs Roma, & auditoria sacra mirata sunt. hæc 10 se & ad præsens & in futura sæcula satis ipsa nobilitat.

IN CAPVT XV.

SAnctissime] Epitheton, ut plurimum parentibus & patronis datum, uti etiam iis, qui pari sunt honore. Documento sunt veteres inscriptiones quam plurimæ.

Plato finem] Vid. sup. cap. præcedent. Allusit autem huc Ausonius in Grypho Ternarii numeri:

Quiq; novem novies fati tenet ultima finis.

Et habuit] Testatur Cicero in Cat. Maior. his verbis: *Est enim quiete, & pure, & eleganter actæ ætatis placida ac senis senectus: qualem accepimus Platonis, qui uno & octogesimo anno scribens mortuus est.* Seneca Epist. 58. *Nam hoc scis, puto, Platoni diligentiæ sua beneficio contigisse, quod natali suo decessit, & annum unum atque octogesimum implevit, sine ulla deductione.* Item Diogen. Laërt. lib. III. in vita Platonis. Lucian. περὶ μακροβ. pag. 605. Athenæus tamen annos octoginta duos vixisse tradit lib. V. pag. 217. cui adstipulatur Suidas. Neanthes autem teste Diogene Laërtio annos octoginta quatuor.

Dioge-

Diogenes Cynicus] Diogenes Laërt. lib. VI. pag. 413. narrat, Diogenem Cynicum nonaginta fermè annorũ obiisse mortem, devorato bovis pede crudo, unde in choleram solutus est. Vid. Tatian. contra Græcos, non longe à princip.

Eratosthenes] Huic Suidas annos LXXX. Lucianus vero περὶ μακροβ. LXXXII. tribuit.

Xenocrates] Hunc annos 84. vixisse scribit Lucian. ibid.

Carneades] Lucian. ibid. ann. 84.

Cleanthes] Idem testatur Lucianus ibid. Diogenes verò Zenonis annos hunc æquasse memorat. Fuit igitur annorum nonaginta octo. Tot enim Zenonem vixisse scribit Diogenes.

Xenophanes] Hunc annos 102. vixisse narrat Diogen. Laërt. lib. IX.

Democritum] De hoc Lucian. loco iam sæpius citato, Δημόκριτος μὲν ὁ Ἀβδηρίτης, ἐτῶν γεγονὼς τεσσάρων καὶ ἑκατὸν, ἀποσχόμενος τροφῆς, ἐτελεύτα. Idem testatur Phlegon Trallian. pag. 90. Diogenes Laërtius autem lib. IX. annos 109. ei tribuit.

Isocratem] Philostratus de vitis Sophistarum in Isocrate, ἀπέθανε μὲν ἐν Ἀθήνῃσιν ἀμφὶ τὰ ἑκατὸν ἔτη. Suidas narrat annos centum & sex vixisse. Lucian. vero περὶ μακροβ. annos, uno minus, centum.

Gorgiam Leontinum] De hoc videndus Cicero de Senect. Valer. Maxim. lib. VIII. cap. XIII. Quintil. lib. III. cap. I. Lucian. περὶ μακροβ. Athen. lib. XII. pag. 548. Plin. lib. VII. cap. 48. Suid.

Honore sacerdotii] *Sacerdotiorum provincialium* fit mentio in L. I. §. *Quod si*. D. *de Leg. Iul. ambit*. L. *Sponte*. 17. in princip. D. *de munerib. & honor*. L. *In honoribus*. 3. D. *de vacat*. Iul. Paul. lib. V. Sentent. tit. 30.

Auditoria sacra] *Auditorium sacrum*, id est, Principis. L. *Minor*. 18. §. *Sin autem*. D. *de minorib*. L. *Nonnulli*. 13. C. Th. *de appell*. Dicitur & *Consistorium sacrum*. L. *Cum anterior ib*. 5. §. *In his*, C. *de tempor. appellat*.

bet finem, collationem mensuræ non recipit. Quapropter ævum neque annorum, neque sæculorum numero, nec denique ullo finiti temporis modulo metiri conabor. hæc enim ad ætatem in-
5 finitam non sunt brumalis unius instar horæ. Itaque, ut sæcula possim percurrere, & hoc nostrum præsens designare, omissis aureis, argenteisque, & hoc genus poëticis, à conditu urbis Romæ, patriæ nostræ communis, exordiar.

In Caput XVI.

Cæterum de ævo] *Aevum* Varro lib. v. de Ling. Lat. pag. 46. ab ætate omnium annorū dictum putat; Græcis est αἰών, ἀπὸ τοῦ ἀεὶ ὄντος. Plotin. lib. VII. Ennead. cap. III. de ætern. & temp. Sect. 3. Vid. Timæum Locrum de mundi anima pag. 12. Chalcid. in Tim. Plat. pag. 73. & 77. Mar. Victorin. in Rhetor. Cicer. pag. 151. Isidor. lib. v. Orig. cap. XXXVIII.

Hoc in tria] Vel in duo; præteritum & futurum. Nam nonnulli philosophi, ut Marius Victorinus dicto loco indicat, præsens esse negaverunt, quod in eo quod præsens dicimus, si quid jam ex parte aliqua confectum est, præteritum fit: si quid mox perfici habeat, futurum est.

Præsens autem] Eleganter Seneca de brevit. vitæ, cap. x. *Præsens tempus brevissimum est, adeo ut quibusdam nullum videatur. In cursu enim semper est, fluit & præcipitatur: ante desinit esse, quam venit.*

Brumalis un. inst. horæ] *Bruma* dicta, quod brevissimus dies est. Varro lib. v. de ling. Lat. pag. 45. Vitruv. lib. IX. cap. V. Inde *brumalis hora*, id est, brevissima, quæ & *hiberna* dicitur Plauto Pseud. scen. ult. Cui opponitur *æstiva*, id est, longa. Martial. lib. XII. Epig. I.

Omissis aureis argent.] De quibus Hesiod. lib. I. ἔργ. Arat. Phænom. pag. 118. & seq. Ovid. lib. I. Metamorph. Lactant. lib. v. cap. v.

Romæ, patriæ nostræ com.] Roma communis patria. L. *Roma*. 33. D. *ad municip*. L. *Si duas*. 6. §. *Roma*. D. *de excusat. tut.* L. *Tempore*. 21. C. Theod. *de pratorib*. Liv. lib. III. *Dissolvi licentia militandi morem, nec pro communi iam patria Romam esse.* Aur. Symmach. lib. I. Epist. LV. & lib. v. Epist. XCII. Seneca consol. ad Helvid. cap. VI.

CAPVT XVII.

ET quoniam sæcula aut naturalia sunt aut civilia, prius de naturalibus dicam. Sæculum autem est spatium vitæ humanæ longissimum, à partu & morte definitum. quare qui annos triginta sæculum putarunt, multum videntur errasse. hoc enim tempus γενεὰν vocari Heraclitus auctor est; quia orbis ætatis in eo sit spatio. orbem autem vocant ætatis, dum natura humana à sementi ad sementim revertitur. Hoc quidem γενεᾶς tempus alii aliter definierunt. Herodicus annos quinque & viginti scribit dici γενεὰν, Zenon triginta. Sæculum autem quid sit, usque adhuc arbitror ad subtile examinatum non esse. Poëtæ quidem multa incredibilia scripserunt, nec minus historici Græci; quamvis eos à vero non par fuit recedere. ut Herodotus, apud quem legimus, Arganthonium Tartessiorũ regem, centum & quinquaginta annorum fuisse. ut Ephorus, qui tradit, Arca-

Arcadas dicere, apud ſe reges antiquos aliquot ad
trecentos vixiſſe annos. Verum hæc, ut fabuloſa,
prætereo. Sed inter ipſos Aſtrologos, qui in ſtel-
larum, ſignorumq; ratione verum ſcrutantur, ne-
5 quaquam etiam convenit. Epigenes in centum
duodecim annis longiſſimam vitam conſtituit;
Beroſus autem in centum ſedecim; alii ad centum
viginti annos produci poſſe, quidam etiam ultra
crediderunt. Fuerunt, qui non idem putarent ubi-
10 que obſervandũ, ſed varie per diverſas regiones,
prout in ſingulis ſit cœli ad circulum finitorem in-
clinatio, quod vocatur κλίμα. Sed, licet veritas in
obſcuro lateat, tamen in unaquaque civitate quæ
ſint naturalia ſæcula, Rituales Etruſcorum libri vi-
15 dentur docere: in quîs ſcriptum eſſe fertur, initia
ſic poni ſæculorum; quo die urbes, atque civita-
tes conſtituerentur: de his, qui eo die nati eſſent,
eum, qui diutiſsime vixiſſet, die mortis ſuæ primi
ſæculi modulum finire. eoque die, qui eſſent reli-
20 qui in civitate, de his rurſum eius mortem, qui
longiſsimam ætatem egiſſet, finem eſſe ſæculi ſe-
cundi; ſic deinceps tempus reliquorum termina-
ri: ſed ea quod ignorarent homines, portenta mit-
ti divinitus, quibus admonerentur, unumquod-
25 que ſæculum eſſe finitum. Hæc portenta Etruſci,
pro haruſpicii, diſciplinæque ſuæ peritia, diligen-
ter obſervata in libros retulerunt. Quare in Tuſcis
hiſto-

historiis, quæ octavo eorum sæculo scriptæ sunt, ut Varro testatur, & quot numero sæcula ei genti data sint, & transactorum singula quanta fuerint, quibusve ostentis eorum exitus designati sint, continetur. Itaque scriptum est, quatuor prima sæ- 5
cula, annorum fuisse centũ & quinque; quintum, centum viginti trium; sextum, undeviginti & centum; septimum totidem; octavum tum demum agi; nonum, & decimum superesse. quibus transactis finem fore nominis Etrusci. Romanorum 10
autem sæcula quidam ludis sæcularibus putant distingui. cui rei fides si certa est, modus Romani sæculi est incertus. temporum enim intervalla, quibus ludi isti debeant referri, non modo quanta fuerint retro, ignoratur: sed ne quanta quidem 15
esse debeant, scitur. Nam ita institutũ esse, ut centesimo quoque anno fierent, id, cum Antias aliique historici auctores sunt, tum Varro de scenicis originibus libro primo ita scriptum reliquit: *Cum multa portenta fierent, & murus ac turris,* 20
quæ sunt intra portam Collinam, & Esquilinam, de cœlo essent tacta, & ideo libros Sibyllinos Xviri adissent; renuntiarunt, uti Diti patri, & Proserpinæ ludi Terentini in campo Martio fierent, & hostiæ furvæ immolarentur; utique ludi centesimo 25
quoque anno fierent. Item T. Livius libro CXXXVI. *Eodem anno ludos sæculares Cæsar ingenti apparatu fecit;*

tu fecit; quos centesimo quoque anno (is enim terminus sæculi) fieri mos. At contra, ut decimo centesimoq; anno repetantur, tam Commentarii quindecimvirorum, quam D. Augusti edicta testari
5 videntur. adeo ut Horatius Flaccus in carmine, quod sæcularibus ludis cantatum est, id tempus hoc modo designaverit:

> *Certus undenos decies per annos*
> *Orbis ut cantus referatq; ludos*
> 10 *Ter die clara, totiénsque grata*
> *Nocte frequentes.*

At enim, temporum si veterum revolvantur annales, longè magis in incerto invenietur. Primos enim ludos sæculares exactis regibus post Romam
15 conditam annis CCXLV. à Valerio Publicola institutos esse, Valerius Antias ait: at XV virorum Commentarii annis CCLXXXXVIII. M. Valerio SP. Verginio Coss. secundos ludos, ut Antias vult, anno post urbem conditam quinto trecente-
20 simo; ut vero in Cõmentariis quindecimvirorum scriptum est, anno octavo & quadringentesimo; M. Valerio Corvino iterum, C. Pœtilio Coss. Tertii ludi fuerunt, Antiate Livioque auctoribus, P. Claudio Pulchro, C. Iunio Pullo Coss. aut, ut
25 in libris quindecimvirorum scriptum est, anno quingentesimo duodevicesimo, P. Cornelio Lentulo, C. Licinio Varo Coss. De quartorum lu-

dorum anno triplex opinio eſt. Antias enim, & Varro, & Livius relatos eſſe prodiderunt, L. Marcio Cenſorino, M. Manilio Coſs. poſt Romam conditam anno DCV. At Piſo Cenſorius, & Cn. Gellius, ſed & Caſſius Hemina, qui illo tempore vivebat, poſt annum factos tertium affirmant, Cn. Cornelio Lentulo, L. Mummio Achaico Coſs. id eſt, anno DCVIII. In quindecim virorum autem Commentariis notantur ſub anno DCXXVIII. M. Æmilio Lepido. L. Aurelio Oreſte Coſs. Quintos ludos C. Furnio, C. Iunio Silano Coſs. anno DCCXXXVII. Cæſar Auguſtus & Agrippa fecerunt. Sextos autem fecit Ti. Claud. Cæſar, ſe IIII. & L. Vitellio III. Coſs. anno IↃCCC. Septimos Domitianus, ſe XIV. & L. Minucio Rufo Coſs. anno IↃCCCCXLI. Octavos imperatores Septimius & M. Aurelius Antoninus, Cilone & Libone Coſs. anno IↃCCCCLVII. Hinc animadvertere licet, neque poſt centum annos, ut hi referrentur ludi, ſtatum eſſe, neque poſt centum decem. Quorum etiamſi alterutrum retro fuiſſet obſervatum, non tamen id ſatis argumenti eſſet, quo quis his ludis ſæcula diſcerni conſtanter affirmet. præſertim cum ab urbis primordio, ad reges exactos, annos CCXLIV. factos eſſe, nemo ſit auctor. quod tempus proculdubio naturali maius eſt ſæculo. Quod ſi quis credit, ludis ſæcularibus ſæcula diſcerni, ſola nomi-

nominis origine inductus: sciat, sæculares dici potuisse, quod plerumque semel fiant hominis ætate. ut multa alia, quæ raro fiunt, post sæculum evenire, loquentium consuetudo usurpat. Sed no-
5 stri maiores, quod naturale sæculum quantum esset, exploratum non habebant, civile ad certum annorum modulum centum statuerunt. testis est Piso, in cuius annali septimo scriptum est sic: *Roma condita anno ıↄxcvı. sæculum accipit, his con-*
10 *sulib. quîs proximi sunt Consules M. Aemilius M.F. Lepidus, C. Popilius II. absens.* Sed, ut hunc numerum constituerent nostri, nonnihil causæ fuit; primum, quod multos suorum civium ad hanc ætatem vitam producere videbant. dein quod E-
15 truscos, quorum prima sæcula centenûm fuerant annorum, etiam hic, ut in aliis plerumque, imitari voluerunt. Præterea fieri potest, quod refert Varro, quodque Dioscorides astrologus scripsit, Alexandriæ inter eos, qui mortuos solent conservare,
20 constare, hominem plus centum annis vivere non posse: id cor humanum declarare eorum, qui integri perierunt sine corporis tabe. eò, quod id multis annis pendendo, omnis ætatis incrementa & deminutiones observent: & anniculi pendere
25 duas drachmas, bimi quatuor, & sic in annos singulos, usque ad quinquaginta, accedere binas; ab iis centũ drachmis ab anno quinquagesimo item

decedere in unoquoque binas. ex quo perſpicuum ſit, centeſimo anno redire ad anni primi pondus, nec longius vitam poſſe produci. Quoniam igitur civile Romanorum ſæculum centum annis tranſigitur, ſcire licet, in decimo ſæculo & primum natalem tuum fuiſſe, & hodiernũ eſſe. Quot autem ſæcula urbi Romæ debeantur, dicere meũ non eſt: ſed, quid apud Varronem legerim, non tacebo. qui libro Antiquitatum duodeviceſimo ait, fuiſſe Vettium Romæ in augurio non ignobilem, ingenio magno, cuivis docto in diſceptando parem; eum ſe audiſſe dicentem: Si ita eſſet, ut traderent hiſtorici, de Romuli urbis condendæ auguriis, ac duodecim vulturibus; quoniam cxx. annos incolumis præteriiſſet populus Romanus, ad mille & ducentos perventurum.

IN CAPVT XVII.

HEraclitus autor eſt] Sic legendũ, non *Herodicus*. Plutarch. περὶ τῶν ἐκλελ. χρησ. pag. 739. ἔτη τριάκοντα ποιοῦσι τὴν γενεὰν καθ' Ἡράκλειτον. Et ſtatim ſubiungit: ἐν ᾧ χρόνῳ γεννῶντα παρέχει τὸν ἐξ αὑτοῦ γεγεννημένον ὁ γεννήσας. Quæ verba ſunt interpretamentũ eorum, quæ auctor noſter ſubnectit: *Quia orbis ætatis in eo ſit ſpatio*. *Orbem* autem vocant *ætatis*, dum natura humana à ſementi ad ſementem revertitur. Nam Plato lib. v. de republ. triceſimum annum in maſculis aptum proli procreandæ cenſuit. Vti etiam in ſacris literis legimus, pleroſque anno triceſimo ætatis filios genuiſſe. Ariſtoteles lib. VII. Polit. requirit annos triginta & ſeptem.

Alii

Alii aliter definierunt] Γενεᾶς vocabulo sæpè utuntur auctores, historici inprimis. Quot vero annos γενεὰ contineat, inter ipsos non convenit. Nam quidam unum annum γενεὰν esse voluerunt, teste Plutarcho lib. περὶ τῶν ἐκλελ. χρησ. pag. 739. alii annis septem eam definierunt, ut refert Artemidorus lib. II. Ὀνειροκρ. cap. LXXV. in pr. Suid. in γενεὰ & Ὀρφεύς. Alii viginti. Hesych. in γενεά. Alii viginti quinq; uti Heraclitus, quem hoc loco auctor noster citat, itemque Hesych. dict. loco. Alii annis viginti septem, ut colligitur ex Dionysio Halicar. lib. I. Rom. antiq. pag. 8. ubi tradit, ab Ilio capto usque ad conditam Romam, geneas esse sedecim, id est, ut ipse colligit eodem lib. pag. 57. annos 432. Divisis igitur illis 432. annis per 27. exsurgunt geneæ sedecim. Sed non satis sibimetipsi constat, ut videre est, cum ex aliis eiusdem scriptoris locis, tum ex illo qui est lib. II. pag. 120. ubi de Pythagora agit. Alii triginta, ut Zenon & Heraclitus, quos Censorinus noster auctores laudat. Vid. Plutarch. περὶ ἐκλελ. χρησ. pag. 739. Artemidor. lib. II. Ὀνειροκρ. cap. LXXV. Suid. loco sup. citato, & in τριγέρων. Eustath. Iliad. α. pag. 37. Latini hoc tempus *Ævum* quandoq; vocant, ut Horat. lib. II. Od. IX.

At non ter ævo functus amabilem
Ploravit omnes Antilochum senex
Annos.

Nonnulli largius geneæ spatium tribuunt: tres enim geneas, centum annos esse volunt. Herodot. lib. II. γενεαὶ γὰρ τρεῖς ἑκατὸν ἔτεά ἐστι. Clem. Alexand. Strom. I. pag. 145. εἰς μὲν τὰ ἑκατὸν ἔτη, τρεῖς ἐγκαταλέγονται γενεαί. Vid. Herodian. lib. III. pag. 527. ubi de ludis sæcularibus agit. Sunt etiam qui centum annis genean determinant, ut Gen XV. vers. 13. & 16. Dionys. Halicar. lib. I. pag. 2. narrat, Medorum imperium quatuor geneas durasse, id est, annos ferè quadringentos. Alii adhuc extendunt in centum & octo annos. Vide Plutarch. sup. dicto loco.

Sæculum autem quid sit] *Sæculum* interdum indefinite pro quovis tempore accipitur. Terent. Eunucho Act. II. Scen. II.

Olim isti fuit generi quondam quæstus apud sæculum prius.

Et Virgil. lib. VIII. Aeneid.

> *Aureaq́ (ut perhibent) illo sub rege fuere*
> *Secula.*

Interdum pro certo & determinato, de quo auctor noster hic agit. Et quidem in sacris literis pro quinquaginta annis interdũ capitur; ut Exod. XXI. vers. 6. & Levit. XXV. vers. 39. 40. Isidor. lib. V. Orig. cap. XXXVIII. Alii autem *Seculum* triginta annis, alii centũ & decem, alii mille definiunt. Servius lib. VI. Aeneid. ad vers. *Sed mihi tarda gelu.* &c. *Notandum*, inquit, *dicta secula etiam in uno homine, secundum eos, qui dicunt seculum triginta annos habere. Nam alii centum & decem, alii mille annis putant seculum contineri.* Quo pertinet illud Plauti in Milit. Act. IV. Scen. *Iam est.*

> PY. *Quin mille annorum perpetuo vivunt, ab seculo ad seculum.*

Vid. Zosim. lib. II. hist. in pr. & Etymol. magn. in αἰών.

Herodotus, apud quem legimus Arganthonium.] Herodoti locus est lib. I. his verbis: ἀπικόμενοι δὲ ἐς τὸν Ταρτησσὸν, προσφιλέες ἐγένοντο τῷ βασιλέϊ τῶν Ταρτησσίων, τῷ οὔνομα μὲν ἦν Ἀργανθώνιος. ἐτυράννευσε δὲ Ταρτησσοῦ ὀγδώκοντα ἔτεα, ἐβίωσε δὲ πάντα, εἴκοσι καὶ ἑκατόν. Vbi disertè annos centum & viginti Arganthonium vixisse scribit, uti & Cicero in Catone maiore. *Expectemus* (inquit) *Tartessiorum regis aetatem. Fuit enim (ut scriptum video) Arganthonius quidam Gadibus, qui octoginta regnavit annos, centum & viginti vixit.* Quibus assentitur Val. Maxim. lib. VIII. cap. XIII. & Plin. lib. VII. cap. XLVIII. At Censorinus noster, item Strabo lib. III. pag. 104. Lucian. περὶ μακροβ. pag. 60. Phlegon Trallian. περὶ θαυμασ. καὶ μακροβ. pag. 92. Anacreon poëta, à supra nominatis & Plinio lib. VII. cap. XLVIII. citatus, centum & quinquaginta annos Arganthonium vixisse volunt. Asinius Pollio, teste Valerio Maximo lib. VIII. cap. XIII. centum triginta. Silius Italicus trecentos: eius hi versus sunt lib. III.

> *Arganthoniacos armat Carteia nepotes.*
> *Rex proavis fuit humani ditissimus avi,*
> *Ter denos decies emensus belliger annos.*

Ephorus

Ephorus qui tradit Arcadas] Ephorus huius rei testis citatur etiam à Plinio lib. VII. cap. XLVIII. Pertinet huc quoque Servius lib. VIII. Aeneid. *Arcadas his oris. Constat* (inquit) *Arcadas plurimum vixisse, in tantum, ut quidam usque ad trecentos annos vivendo pervenerint.*

Sed inter ipsos astrologos] Servius in Comment. ad Virgil. lib. IV. Aeneid. *Vixi, & quem dederat cursum fortuna peregi. Tribus humana vita continetur; Natura, cui ultra centum & viginti solstitiales annos concessum non est; Fato, cui nonaginta anni, hoc est, tres Saturni cursus, exitium creant, nisi forte aliarum stellarum benignitas etiam tertium eius superet cursum; Fortuna, id est, casu, qui ad omnia pertinet, quæ extrinsecus sunt, ad ruinam, incendia, naufragia, venena.* Vid. Iul. Firmic. lib. II. cap. XXVII. Plinius lib. VIII. cap. XLIX.

Epigenes in centum duodecim] Varia fuit veterum opinio de longissimo termino vitæ humanæ. Alii enim statuerunt annos LXX. Herodot. lib. I. pag. 14. Alii nonaginta sex. Hesiod. apud Plutarch. lib. περὶ τῶν ἐκλελ. χρης. & Ausonius, qui Hesiodum latine vertit, Edyll. XVIII. Alii centum. Ecclesiast. cap. XVIII. vers. 8. *Numerus*, inquit, *dierum hominum, ut multum, centum anni.* Et Artemidor. lib. II. Ὀνειροκρ. cap. LXXV. καθ' ἡμᾶς ᾗ ἑκατὸν ἔτη εἶναι τὸν τέλειον τῆς ζωῆς χρόνον, ἐπειδὴ σὺν πλείστοις ἢ ὀλίγῳ ἀποδέοντας ζῶντας ὁρῶμεν, ἢ ὀλίγῳ ὑπεραίνοντας. Quam sententiã sequuntur ICti quoque. L. *An ususfructus* .56. D. *de usufr.* L. *Si ususfructus.* 8. D. *de usufr. leg.* L. *Ut inter.* 23. C. *de Sacros. eccles.* Eustathius περὶ χρονικῶν διαστημ. tit. περὶ ρ. χρόνων. Alii annos centum & octo. Videndus Plutarch. περὶ τῶν ἐκλελ. χρης. pag. 739. Sibylla, centum & decem:

> Ἀλλ' ὁπόταν μήκιστος ἵκῃ χρόνος ἀνθρώποισι
> Ζωῆς, εἰς ἐτέων ἑκατὸν δέκα κύκλον ὁδεύων.

Epigenes centum & duodecim, vel ut à Plinio citatur lib. VII. cap. XLIX. centum viginti duobus annis vitam longissimam hominis definivit. Berosus autem centum & sedecim, vel ut est apud eundem Plinium ibid. centum septendecim. Alii terminum vitæ esse putavere annum centesimum vicesimum. Genes. VI. vers. 3. Fl. Ioseph. lib. I. antiquit. Iudaic. cap. IV. & VII. circ. fin.]

Lactant.

Lactant. lib.II.Instit. cap.XIII. & seq. Adde his Quinctilian. Dialog. de Oratorib. pag. 697. Trebell. Pollion. in D.Claud. non longe à princip. Arnobius lib. II. advers. gentes. *Vultis (inquit) Faunus, Latinus, & Picus annis vixerint vicenis atque centenis? ultra enim negatur posse hominis vita produci.* Sed locum Geneseos modo citatum, multi non de termino vitæ humanæ, sed de tempore ad resipiscendum usque ad diluvium hominibus relicto accipiunt. Vid. D. Hieron. quæst. in Genes. August lib. XV. de civit. Dei, cap. XXIV. Gratian. cap. *Prædixerat.* De pœnitent. dist.I.

Quod vocatur κλίμα] Vitruvius lib.I. cap. I. *Inclinationes cæli, quæ Græci κλίματα dicunt.* Achill. Stat. in prolegom. in Arat. pag. 91. κλίματα δ' εἴρηται, διὰ τὸ τὴν γῆν μὴ εἶναι ὁμαλήν. ἀλλ' ἔχειν οἷον ἐγκλίματά τινα ὑψηλοτέρων ὄντων καὶ ταπεινοτέρων τῶν μερῶν αὐτῆς. καὶ τὰς οἰκήσεις τῶν ἐθνῶν ἄλλας ἀλλαχοῦ εἶναι. Vid. Isidor. lib.III. Orig. cap.XLI.

Licet veritas] Democriti sententia est. Cic.lib.I. Acad. quæst. prope finem. Seneca lib. VII. de benefic. cap.I. *Involuta veritas in alto latet.*

Rituales] Ritualium librorum sup.cap.XI. facta est mentio.

Annorum fuisse centum] Addidi ex Aldina & Germanica editione *quinque:* & statim legendum, *quintum centum viginti trium.* Quod etiam admonuit Carrio lib.II. emendat.cap.I.

Ludis sæcularibus] De ludis sæcularibus videndus Festus. Valer. Maxim. lib. II. cap.XIV. Zosim.lib.II. hist.& qui plena manu de illis disseruit Onuphrius Panvin.

Id cum Antias] Sic Aldina & Germanica editio, itemq; membranæ Fr. Modii.

Libros Sibyllinos Xviri] Sic Aldus & Germanica editio; idque verius esse puto. Quindecim virorum enim institutio posterior fuit. Vid. Auson. in Grypho Ternarii numeri in fin.

Hostiæ furvæ] Id est, nigræ. Valer. Maxim. lib.II. cap. IV.

Is enim terminus sæculi] Sic Aldus, quæ lectio melior videtur.

At contra ut decimo centesimoque] Ludos sæculares

cente-

centesimo decimo quoque anno factos, indicant versus Sibyllini, apud Phlegont. Trallian. περὶ θαυμασ. pag. 94. & Zosim. lib. II. hist. pag. 670. idque verius esse, erudite docet Iosephus Scaliger lib. II. de emend. temp. pag. 137. & Onuphrius Panvin. de lud. secul.

Horatius] Epod. lib.

Annis ducentis quadraginta quinque] Primo igitur suo consulatu Val. Publicola ludos sæculares fecit, iuxta sententiam Valerii Antiatis, & Zosimi lib. II. hist. pag. 668. Nam regnatum est Romæ An. CCXLIV. teste Livio lib. I. in fin. & Censorino inf. hoc capite.

M. Valer. Corvino] In Fastis Onuphrii est. *M. Valerio. M. F. M. N. Corvo II. C. Pœtilio. C. F. C. N. Libone Visolo.* At Zosimus secundos ludos sæculares in quartum consulatum M. Popilii refert, lib. II. pag. 669.

Cæsar Augustus] Horum ludorum meminit Plin. lib. VII. cap. XLVIII. Sueton. in Augusto cap. XXXI. Dion Cass. lib. LIV. pag. 610. Ovid. lib. II. Trist. Eleg. I.

Iusserat & Phœbo dici, quo tempore ludos
Fecit, quos ætas aspicit una semel.

Huc pertinet nummus Sebastiani Erizzii, pag. 145. At Zosimus lib. II. hist. pag. 669. hos ludos L. Censorino & C. Sabino Coss. factos esse auctor est.

Tib. Claudius] Sueton. in Claud. cap. XXI. Tacit. lib. II. Annal. Plin. lib. VII. cap. XLVIII. & lib. VIII. cap. XLII. Zosimus lib. II. hist.

Septimos Domitianus, se XIV. & L. Minutio Rufo Coss.] Sic correximus ex nummis antiquis apud Gulielmum Choul, pag. 284. & seq. Idemque monuit ante Lud. Carrio lib. II. Emend. cap. I. Videndus Sueton. in Domitiano cap. IV. Zosim. lib. II. hist.

Octavos Imperatores Septimius & M. Aurelius Antoninus] Sic legendum, non *Antonius*, ut Carrio edidit. Vid. Ael. Spartian. in Severo. & paulo post, *anno* ƆƆCCCCI. VII. non ƆƆCCCLVII. ut est in eadem editione. Vid. Onuphr. de ludis sæcul.

M Menti-

Mentionem horum ludorum faciunt Herodian. lib.III. pag.527. Zosim. lib.II. pag.669. Vid. nummum Sebast.Erizzi pag.566.

Annos CCXLIV.] Sic Dionys. Halicarnass. lib.I. pag.61. Liv.lib.I.in fin. At Festus Rufus in breviario, à primordio urbis, usque ad reges exactos, numerat annos CCXLIII. omisso nimirum anno interregni, inter Romulum & Numam.

Quod naturale sæculum] Sic Aldus, idque rectius. Carrionis & Germ.editio, *natura. sæculum*.

Ad certum annorum modulum] Varro lib. v.de ling. Lat. *Sæculum spatium annorum centum vocarunt, dictum à sene, quod longissimum spatium senescendorum hominum id putarunt.*

Testis est Piso] Vid. Ioseph. Scalig. lib.v. de emendat. temp. pag. 367.

Quorum prima sæcula centenûm] Sup. hoc cap.

Alexandriæ inter eos, qui mortuos solent conservare] *Conservare*, id est ταριχεύειν, vel salire, ut Varro inquit lib. xv. rer. hum. citante Diomede Grammat. lib. I. De condiendorum vero cadaverum ritu apud Ægyptios, vide sis Genes. cap. v. vers. 2. & cap. xxv. Herod. lib.II. pag.135. Sextum Empir.lib.III. Pyrrhon.hypothes.cap.xxIV. Diodor. Sicul.lib.II.pag. Lucian. de luctu. Silium Ital. lib.XIII. Pompon. Melam lib.I.cap.IX. Gell. lib. x. cap. x.

Plus centum annis] Idem narrat Plin. lib.XI.cap.XXXVII.

Duodecim vulturibus] De hoc augurio Liv.lib.I. Aurel. Vict. de Orig. gent. Rom.

Ad mille & ducentos] Vid. Cœl. Rhodog. lib. XXVII. cap. VIII.

CAPVT XVIII.

HACTENVS dictum de sæculo. Nunc de annis maioribus dicam. quorum magnitudo adeo diversa, tam gentibus observata, quam auctoribus tradita est, ut alii annum magnum esse inan-

in annis vertentibus duobus, alii in multis annorum millibus arbitrati sint. quod quale sit, iam nunc conabor absolvere. Veteres in Græcia civitates cum animadverterent, dum Sol annuo cursu
5 orbem suum circuit, Lunam interdum terdecies exoriri, idque sæpe alternis fieri: arbitrati sunt, lunares XII. menses, & dimidiatum, ad annum naturalem convenire. Itaque annos civiles sic statuerunt, ut interkalando facerent alternos XII. men-
10 sum, alternos XIII. utrumque annum separatim, vertentem; iunctos ambos, annum magnum vocantes. idque tempus τριετηρίδα appellabant, quod tertio quoque anno interkalabatur, quamvis biennii circuitus, & revera διετηρὶς esset. unde myste-
15 ria, quæ Libero patri alternis fiunt annis, trieterica à poëtis dicuntur. Postea, cognito errore, hoc tempus duplicarunt, & τετραετηρίδα fecerunt. sed eam, quod quinto quoque anno redibat, πενταετηρίδα nominabant. Qui annus magnus ex quadri-
20 ennio commodior visus est. Vt annus Solis constaret ex diebus CCCLXV. & diei parte circiter quarta, quæ unum in quadriennio diem conficeret. Quare Agon & in Elide Iovi Olympio, & Romæ Capitolino, quinto quoque anno redeun-
25 te celebratur. Hoc quoque tempus, quod ad Solis modo cursum, nec ad Lunæ, congruere videbatur, duplicatum est, & ὀκταετηρὶς facta, quæ tunc

ἐννεατηρὶς vocitata. quia primus eius annus nono quoque anno redibat. Hunc circuitum verum annum magnum esse, pleraque Græcia existimavit: quod ex annis vertentibus solidis constaret, ut proprie in anno magno fieri par est. Nam dies 5 sunt solidi, uno minus centum, annique vertentes solidi octo. hanc ὀκταετηρίδα vulgo creditum est, ab Eudoxo Cnidio institutam. sed hanc Cleostratū Tenedium primum ferunt composuisse, & postea alios aliter. qui mensibus varie interkalandis suas 10 ὀκταετηρίδας protulerunt. ut fecit Harpalus, Nauteles, Mnesistratus, item alii, in quîs Dositheus. cuius maxime ὀκταετηρὶς, Eudoxi inscribitur. ob hoc multæ in Græcia religiones hoc intervallo temporis summa cærimonia coluntur. Delphis quo- 15 que ludi, qui vocantnr Pythia, post octavum annum olim conficiebantur. Proxima est hanc magnitudinem, quæ vocatur δωδεκαετηρὶς, ex annis vertentibus duodecim. Huic anno Chaldaico nomen est, quem Genethliaci non ad Solis, Lunæq; cur- 20 sus, sed ad observationes alias habent accommodatum: quod in eo dicunt tempestates, frugumq; proventus, sterilitates item, morbosq; circumire. Præterea sunt anni magni complures: ut Metonicus, quem Meton Atheniensis ex annis undevi- 25 ginti constituit, eoque ἐννεαδεκαετηρὶς appellatur, & interkalatur septies, in eoque anno sunt dierum sex

ſex millia & dcccclx. Eſt & Philolai Pythagorici annus, ex annis lix. in quo ſunt menſes interkalares viginti & unus. item Callippi Cyziceni, ex annis lxxvi; ita ut menſes duodetriginta inter-
5 kalentur. & Democriti, ex annis lxxxii. cum interkalares ſint perinde viginti octo. Sed & Hipparchi, ex annis ccciv. in quo interkalantur centies decies bis. Hæc annorum magnitudo eo diſcrepat, quod inter aſtrologos non convenit, quan-
10 to vel Sol plus quam trecentos ſexaginta quinque dies in anno conficiat, vel Luna minus quam triginta in menſe. Ad Ægyptiorum vero annum magnum Luna non pertinet, quem Græci κυνικὸν, Latinè canicularem vocamus, propterea quod initi-
15 um illius ſumitur, cum primo die eius menſis, quẽ vocant Ægyptii Thot, caniculæ ſidus exoritur. Nã eorum annus civilis ſolos habet dies ccclxv. ſine ullo interkalari. itaque quadriennium apud eos uno circiter die minus eſt, quam naturale quadri-
20 ennium: eoque fit, ut anno mccccl xi. ad idem revolvatur principium. Hic annus etiam ἡλιακὸς à quibuſdam dicitur; & ab aliis ὁ θεοῦ ἐνιαυτός. Eſt præterea annus, quem Ariſtoteles maximum potius, quam magnum, appellat. quem Solis, & Lunæ,
25 vagarumque quinque ſtellarum orbes conficiunt, cum ad idem ſignum, ubi quondam ſimul fuerunt, una referuntur. cuius anni hyems ſumma eſt

κατακλυσμὸς, quam nostri diluvionem vocant: æstas autem ἐκπύρωσις, quod est mundi incendium. nam his alternis temporibus mundus tum exignescere, tum exaquescere videtur. Hunc Aristarchus putavit esse annorum vertentium duûm millium CCCCLXXXIV. Aretes Dyrrachinus, quinque millium DLII. Heraclitus & Linus, decem millium CC ∞. Dion, X. M. CC ∞ XXCIV. Orpheus, C. M. XX. Cassandrus, tricies sexies centum millium. alii vero infinitum esse, nec umquam in se reverti existimarunt. Sed horum omnium πενταετηρίδας maxime notandis temporibus Græci observant, id est, quaternûm annorum circuitus, quas vocant Olympiadas: & nunc apud eos ducentesima quinquagesimaquarta Olympias numeratur, eiusque annus hic secundus. Idem tempus anni magni Romanis fuit, quod Lustrum appellabant: ita quidem à Servio Tullio institutum, ut, quinto quoque anno censu civium habito, lustrum conderetur; sed non ita à posteris servatū. Nam, cùm inter primum à Servio rege conditum lustrum, & id, quod ab Imperatore Vespasiano V. & Cæsare III. Coss. factum est, anni interfuerint paullo minus sexcentis quinquaginta, lustra tamen per ea tempora non plura, quam septuagintaquinque sunt facta. & postea plane fieri desierunt. Rursus tamen annus idem magnus per Capitolinos ago-

nas

nas cœptus est diligentius servari: qorum agonum primus à Domitiano institutus fuit, duodecimo eius & Ser. Cornelii Dolabellæ consulatu. Itaque hoc nunc anno qui celebratus est agon, undequadragesimus numeratur. Quod ad annos pertinet magnos, in præsentia satis dictum. nunc de annis vertentibus dicendi locus.

In Capvt XVIII.

Mysteria] Vid. Diodor. Sicul. lib. iv. pag. 211. Fuerunt autem trina Liberalia Athenis, ut eleganter id docet Iosephus Scaliger lib. i. de emendat. temp. pag. 29.

Trieterica] Virgil. lib. iv. Æneid.

— *ubi audito stimulant trieterica Baccho*
Orgia.

Pap. Statius lib. ii. Thebaid.

— *non hæc trieterica vobis*
Nox patrio de more venit.

Cognito errore] Vt errorem hunc noscas, sic habeto. Annus solaris dies habet 365. & quadrantem. Annus Lunaris antem 354. Duo anni solares dies habent $730\frac{1}{2}$. duo vero Lunares anni, continent dies 708. Excedunt igitur duo anni Solares coniuncti, annos Lunares duos $22\frac{1}{2}$ diebus, ex quibus constituebant mensem embolimum. Sed non habita ratione dimidiati diei, qui supererat, interkalabantur tantum dies 22. Cognito igitur hoc errore, rationem superiorem interkalandi mutaverunt.

In Elide] Vid. Pindar. in Olymp. Ode ii. viii. & ix. Pompon. Mela lib. ii. cap. iii. Isaac. Tzetz. in Lycophron. pag. 14. Ioseph. Scalig. lib. i. de emend. temp. pag. 27.

Romæ Capitolino] Vid. inf.

Nam dies sunt solidi] Locus est mutilus; qui tamen ex Gemi-

Gemino de apparentiis cœlestib. cap. VI. pag. 129. & Solin. cap. II. redintegrari potest. Legendum itaque censeo; *Nam dies sunt solidi* CIƆCIƆ DCCCCXXII. *menses uno minus centum, anniq́ vertentes solidi octo*. Vid. Suid. in ἐνιαυτός.

Eudoxo Cnidio] Vid. Diogen. Laërt. Lib. VIII. in eius vita, & Suid. in Εὔδοξος. De reliquis Octaëteridum scriptoribus, quorum hîc fit mentio, vide quæ accuratissime scripsit summus vir Iosephus Scaliger. lib. II. de emend. temp.

Delphis quoq; ludi] Videndus Scaliger lib. II. de emendat. tempor. pag. 50. ubi agit de periodo Delphorum Pythica.

Δωδεκαετηρὶς] De hac quoque videndus Scaliger lib. II. de emend. tempor. & lib. III. canon. Isagog. pag. 175.

Meton Atheniensis] Æliano lib. X. Variar. hist. cap. VII. est Lacedæmonius.

Sex millia DCCCCXL.] Ita legendum esse Iosephus Scaliger lib. II. de emend. temp. pag. 47. evidentissime demonstrat.

Philolai Pythagorici annus] De quo consulas eundem Scaligerum lib. II. dicti operis.

Callippi Cyziceni] Achilles Statius in Prolegom. in Arat. annum magnũ Callippicum septuaginta annos vertentes duntaxat continuisse scribit, sed falso. Melius te Scaliger docet lib. II. de emend. temp. pag. 81.

Et Democriti] Vid. Diogen. Laërt. lib. IX. in vita Democriti.

Cum interkalares sint viginti octo] Sic Germanicum & Aldinum exemplar. Carrio malè ediderat: *Cum interkalares dies sint perinde viginti octo*. Non enim viginti octo dies, sed menses, in hoc Democriti anno intercalantur. Vid. Scalig. lib. II. de emend. temp. pag. 160.

Hipparchi ex annis] Vid. Scalig. lib. II. de emendat. temp. pag. 105.

Quem Græci κυνικὸν] A stella nimirum, quam ἀστρόκυνα quidam, Ægyptii vero σῶθιν appellant. Horus Apol. cap. III. & Plutarch. in lib. de Isid. Chalcid. in Timæum Platon, pag. 92.

Quam

Quam rationem (inquit)*secutus vates etiam Homerus, ortum caniculæ, canem Orionis appellat. Cum hanc eandem stellam ἀςρόκυνον quidã, Aegyptii vero σολεχὼ vocant. Cuius completur annus, qui κυνικὸς vocatur, annis mille quadringentis sexaginta.* Corrupte; lege ἀςρόκυνα & σῶθιν. Porphyr. de antro nymph. pag. 235. Αἰγυπτίοις ἡ ἀρχὴ ἔτους, οὐχ ὁ ὑδροχόος ὡς ῥωμαίοις, ἀλλὰ καρκίνος. πρὸς γὰρ τῷ καρκίνῳ ἡ σῶθις, ἣν κυνὸς ἀστέρα Ἕλληνες φασί.

Quem vocant Ægyptii Thot] Cic. lib. III. de divinat. *Hunc* (Mercurium) *Ægyptii Thoyth appellant, eodemq; nomine anni primus mensis apud eos vocatur.* Lactant. lib. I. Instit. cap. VI. *Hunc* (Mercurium) *Ægyptii Thot appellant, à quo apud eos primus anni sui mensis, id est, September nomen accepit.* Meminit huius Euseb. lib. I. de præparat. Euangel. pag. 23. Stob. lib. I. Eclog. phys. cap. II. in princ. Arnob. lib. II. advers. gent. Theon Scholiastes Arati pag. 158. Plin. lib. XXVII. cap. XII. Sed ibi corrupte legitur *Thiatin.*

Caniculæ sidus oritur] De ortu caniculæ vide Plin. lib. II. cap. XLVII. & lib. XVIII. cap. XXVIII. Varron. lib. I. de re rust. cap. XXVIII.

Vno circiter die minus est] Lucem huic loco præbet Geminus, pag. 123. Vide tamen Scaligerum, qui Censorinum aliquoties circa hunc annum κυνικὸν erroris coarguit, lib. II. de Emendat. tempor. cap. de anno Ægyptiaco.

Millesimo quadringentesimo sexto] Sic Aldus edidit, & rectè quidem. Nam si 1460. quadrantes, quos, ut Censorinus opinatur, Ægyptii negligebant, colligas, fiunt dies 365. quibus constat annus solaris æqualis. Atque ita 1461. anni Ægyptiaci, respondent nostris 1460. annis. Vid. Chalcid. loco paulo ante citato. Germanica & Carriana editio hoc loco vitiosa est.

Θεοῦ ἐνιαυτὸς] Θεοῦ, id est. Solis. Nam vocabulũ *Deus* absolutè positum, Solem significare exemplis aliquot docet Carrio lib. II. Emend. cap. I. Quibus adde Pollucem lib. I. cap. VII. ubi inter alia anni synonyma etiam hoc ponit, περιελθόντος ἐξ ὡρῶν εἰς ὥρας τοῦ θεοῦ.

Conf. Caus[illegible] Hori l. 1. hieroglyph. [illegible]

Est præterea annus quem Aristoteles maximum.] Haut scio an innuat locum Aristotelis lib. 1. Meteor. cap. XIIII. ἀλλὰ πάντων τούτων αἴτιον ὑποληπτέον, ὅτι γίγνεται διὰ χρόνων εἱμαρμένων, οἷον ἐν ταῖς κατ᾽ ἐνιαυτὸν ὥραις χειμών. οὕτω περιόδου τινὸς μεγάλης μέγας χειμὼν, καὶ ὑπερβολὴ ὄμβρων. De hoc anno magno Plato in Timæo. ἔστι δ᾽ ὅμως οὐδὲν ἧττον κατανοῆσαι δυνατὸν ὡς ὅ γε τέλεος ἀριθμὸς χρόνου τὸν τέλεον ἐνιαυτὸν πληροῖ τότε, ὅταν ἁπασῶν τῶν ὀκτὼ περιόδων τὰ πρὸς ἄλληλα ξυμπερανθέντα τάχη σχῇ κεφαλὴν τῷ τοῦ ταὐτοῦ καὶ ὁμοίως ἰόντος ἀναμετρηθέντα κύκλῳ. Quæ verba ita vertit Chalcidius p. 105. *Est tamen intellectu facile, quod perfectus temporis numerus perfectum annum compleat, tunc demum, cum omnium octo circumactionum cursus peracti, velut ad originem & caput circumactionis alterius revertentur, quam semper idem atque uniformis motus dimetietur.* De anno magno vide præterea Apul. de dogm. Platon. pag. 34. Theon. in Arat. pag. 152. Plutarch. lib. II. de placit. Philos. cap. XXXII. Achil. Stat. Proleg. in Arat. pag. 89. Ioseph. lib. I. Antiq. Iudaic. cap. IV. Quintilian. Dialog. de clar. Orator. Solin. cap. XXXVI. Photii Biblioth. pag. 714. Stobæum Eclog. Phys. lib. I. cap. XI. pag. 21. Ciceron. lib. II. de natura Deor. Servium lib. III. Æneid. ad versum, *Interea magnum Sol circumvolvitur annum.* Iul. Firm. lib. I. Mathes. in præfat. Festum lib. XI. Marium Victorin. lib. I. Rhetor. Ciceronis pag. 151. Nicet. Choniat. lib. II. Thesaur. orthod. cap. IX. Macrobius hunc annum *Mundanum* appellat, lib. II. in Somn. Scip. cap. XI.

• Diluvionem] Gloss. κατακλυσμὸς *Dilubies, dilubiū, inundatio.*

Nam his alternis] Plato in Timæo. πολλαὶ καὶ κατὰ πολλὰ φθοραὶ γεγόνασιν ἀνθρώπων, καὶ ἔσονται, πυρὶ μὲν καὶ ὕδατι μέγισται, μυρίοις δὲ ἄλλοις ἕτεραι βραχύτεραι. Quem Platonis locum citat Clemens Alexand. Strom. V. pag. 235. Arnob. lib. I. advers. gent. & Minut. Felix in Octavio. Stoicis idem placuit, teste Diogene Laërtio in vita Zenonis. Vid. Senecam lib. III. nat. quæst. XXVII. XXVIII. & XXIX. Iul. Firm. lib. III. Mathes. cap. I. Macrob. lib. II. in Somn. Scipion. cap. X. Ovid. lib. I. Metamorph.

Esse quoque in fatis reminiscitur, affore tempus

Qua-

Quo mare, quo tellus, correptaq; regia cœli
Ardeat; & mundi moles operosa laboret.

Videndus D. Augustinus lib. XII. de civit. Dei cap. X.

Heraclitus & Linus decem millium octingentorum] Imò duodeviginti millium, si Plutarcho credendum, lib. II. de placit. Philos. cap. XXXII. & Stobæo lib. I. Eclog. Phys. cap. XI.

Quaternum annorum circuitus] Id esse verum spatium Olympiadis, videre est ex Dionys. Halicarn. lib. I. Antiq. Roman. pag. 61. Nam centum viginti annos, triginta Olympiadas facere, disertè memorat. Vid. Africanum citatum ab Eusebio lib. X. præparat. Evangel. pag. 286. D. Cyrill. Catech. XII. quique illum locum in sua collectanea retulit, Suidam in voce Ὀλύμπιας, Isidor. lib. V. Orig. cap. XXXVII. Solin. cap. I. Quia vero hoc temporis spatium etiam πεντaετηρὶς dicitur, ideo Poetæ pro solido quinquennio accepere. Ovid. lib. IV. de Ponto Eleg. VI.

In Scythia nobis quinquennis Olympias acta est,
Iam tempus lustri transit in ulterius.

Quod lustrum appellabant] *Lustrum* est omnis periodus. Sic *Solis lustrum*, est annus, apud Manil. lib. III. pag. 76.

Lustra decem tribuet Solis cum mensibus octo.

Et *lustrum* quadriennii tempus, apud Ovid. lib. III. Fast.

—— In lustrum accedere debet
Quæ consumatur partibus una dies.

Sæpius pro quinquennio ponitur. Vnde & Gloss. *Lustrum* πενταετηρὶς. Apul. Apol. pag. 401. *Annos computet, quos sexaginta mulieri assignabat, probet quinque & quinquaginta. Lustro mentitus est.* Callistrat. L. *Non intelligitur.* 3. §. *Cum quinquennium.* D. *de Iur. fisci.* Dictum autem *Lustrum* putant alii à lustrando, ut Dionys. Halicarn. lib. IV. Antiq. Roman. pag. 225. Liv. lib. I. Vlpian. in fragm. Isidor. lib. V. Orig. cap. XXXVII. Alii à solvendo, ut Varr. lib. V. de ling. Lat. pag. 46. quod quinto quoque anno vectigalia & ultro tributa per censores persolvebantur.

A Servio Tullio] Liv. lib. I. Flor. lib. I. cap. VI. & VIII.

Vespasiano V. & Cæs. III. Coss.] Mentionem faciunt huius census Sueton. in Vespas. cap. VIII. & Tito cap. VI. Plin.

lib. III. cap.v. & lib. VII. cap. XLIX. Iul. Capitol. in M.Antonin. Philosopho in pr. Item numi antiqui.

Anni interfuerint paulo minus sexcenti quinquag.] Sic omnes editiones habent, quare nihil mutare ausi sumus: quamvis ex Fastis Onufrii & Goltzii constet, annos interfuisse paulo minus sexcentos quadraginta. Plin. lib. III. cap.v. Censuram Vespasiani in annum urbis 828. confert. Vid. Scalig. lib. II. de emend. temp. pag. 174.

Per Capitolinos agonas] Primus agon Capitolinus à Domitiano institutus est, A. V. C. 839. Fast. Capitol. Sueton. in Domit. cap. IV. Clem. Alexand. Strom. I. pag. 145. Vid. Scalig. lib. V. de Emend. temp. pag. 451. & lib. I. Auson. lect. cap. X.

CAPVT XIX.

ANNVS vertens est natura, dum Sol percurrens duodecim signa, eôdem, unde profectus est, redit. Hoc tempus quot dierum esset, ad certum nondum astrologi reperire potuerunt. Philolaus annum naturalem dies habere prodidit CCCLXIIII. & dimidiatũ. Aphrodisius CCCLXV. & partem diei octavam. Callippus autem CCCLXV. & Aristarchus Samius tantundem, & præterea diei partem MDCXXIII. Meton vero CCCLX. & dierum quinque undevigesimam partem. Oenopides CCCLXV. & dierum duûm & viginti undesexagesimam partem. Harpalus autem CCCLXV. & horas æquinoctiales tredecim. At noster Ennius CCCLXVI. Plerique præterea incomprehensibile quiddam & inenuntiabile esse existimaverunt, sed

pro

pro vero, quod proximum putabant, amplexi ſunt, dies ſcilicet CCCLXV. Igitur cum tanta inter viros doctiſſimos fuerit diſſenſio: quid mirum, ſi anni civiles, quos diverſæ civitates, rudes
5 etiam tum, ſibi quæque ſtatuebant, tam inter ſe diſcrepent, quam cum illo naturali non congruant. Et in Ægypto quidem antiquiſsimum ferunt annum bimeſtrem fuiſſe; poſt deinde ab Iſone rege quadimeſtrem factum: noviſsime Ar-
10 minon ad tredecim menſes, & dies quinque perduxiſſe. Item in Achaia Arcades trimeſtrem annum primo habuiſſe dicuntur, & ob id προσέληνοι appellati, non, ut quidam putant, quod ante ſint nati, quam Lunæ aſtrum cœlo eſſet: ſed quod prius
15 habuerint annum, quam is in Græcia ad Lunæ curſum conſtitueretur. Sunt qui tradant, hunc annum trimeſtrem Horum inſtituiſſe. eoque ver, æſtatem, autumnum, hyemem ὥρας, & annum ὧρον dici, & Græcos annales, ὥρους, eorumque ſcri-
20 ptores ὡρογράφους. Itaque quatuor annorum circuitum in modum πενταετηρίδος annum magnum dicebant. Cares autem, & Acarnanes ſemeſtres habuerunt annos, & inter ſe diſsimiles, quibus alternis dies augeſcerent, aut ſeneſcerent: eoſque
25 coniunctos, veluti τριετηρίδα, annum magnum.

IN CAPVT XIX.

ANnus vertens] *Annus vertens* eſt, dum ſol ad id ſignum ſe denuo vertit, ex quo digreſſus eſt. Macrob. lib. I. Saturnal. cap. XIV. Plato in Timæo: Ἐνιαυτὸς δὲ ὁπόταν ἥλιος τὸν ἑαυτοῦ περιέλθοι κύκλον. Ammon. in Categor. Ariſtot. pag. 69. b. annum ſimiliter definit, τὴν ἐπὶ τοῦ ζωδιακοῦ κυκλου τοῦ ἡλίου περίοδον. Vid. Polluc. lib. I. cap. VII.

Philolaus annum nat.] Philolaum anno ſolari dies tribuiſſe trecentos ſexaginta quatuor & dimidiatum, conſtat ex eiuſdem anno magno, de quo ſup. cap. præcedenti. Vide Scalig. lib. II. de emend. temp. pag. 159.

Aphrodiſius] Sic in MS. fuiſſe teſtatur Fr. Modius in Novantiq. lect. Epiſt. XLVII. Cur autem legendum cenſeat *Alphrodius* potius quam *Aphrodiſius*, ipſe viderit; rationem enim non addit. In Germ. & Aldina editione eſt *Aphrodius*.

Callippus autem trecent. ſexag. quinq.] Adde & quadrantem. Nam ſi 27759. dies diviſeris per annos 76. quibus conſtat periodus Calippica, annus ſolaris vertens habebit dies 365$\frac{1}{4}$. Vid. Ptolem. lib. III. magnæ conſtr. pag. 63. Gemin. pag. 140. & ſeq. Scalig. lib. I. de emend. temp. pag. 17.

Ariſtarchus Samius tantund. & præt. diei part. mill.] In Franc. Modii ſchedis fuit, *partem* XVII. Vid. Epiſt. XLVII. Novantiq. lect.

Meton vero trecent.] Ptolem. lib. III. magnæ conſtr. pag. 63. ὁ ἐνιαυτὸς κατὰ τοὺς περὶ Μέτωνα, καὶ Εὐκτήμονα περιέχει ἡμέρας τξε δ΄΄. καὶ ος. μιᾶς ἡμέρας.

Oenopides.] Meminit Ælian. lib. X. Variar. lect. cap. VII. Vid. Scalig. lib. II. de emend. temp. pag. 161.

Harpalus autem trec. ſexag. qu. & horas æquinoctiales tredecim] Imo duodecim: ut evidentiſsime demonſtrat Ioſeph. Scalig. lib. II. de emend. temp. pag. 66.

Dies ſcilicet trecentos ſexag. quinq.] Notat Heliodor. lib.

lib.IX.pag.444. Ægyptios hanc anni quantitatem voce Νεῖλος indicasse: *καὶ οὐδὲν ἄλλ' ἢ τὸν ἐνιαυτὸν ἀντικρὺς εἶναι τὸν Νεῖλον, τοῦτο καὶ τῆς προσηγορίας ἐκβεβαιουμένης. τῶν γοῦν κατὰ τοὔνομα στοιχείων εἰς ψήφους μεταλαμβανομένων, πέντε καὶ ἑξήκοντα καὶ τριακόσιαι μονάδες, ὅσαι καὶ τοῦ ἔτους ἡμέραι συναχθήσονται.* De Persis Curtius lib. III. *Magos trecenti & sexaginta quinque iuvenes sequebantur puniceis amiculis velati, diebus totius anni pares numero: quippe Persis quoque in totidem dies descriptus est annus.* Græci eundem numerum dierum anni indicare voluerunt suis Daphnephoriis: de quibus vide quæ ex Procli Chrestomathia exscripsit Photius biblioth. pag.525. Et Numa Pompilius, apud Romanos simulacro Iani manu dextera trecentorum, & sinistra sexaginta & quinque numerum retinente. Macrob. lib. I. Saturnal. cap. IX. Vid. Plin. lib. XXXIV. cap. VII.

N	50.
E	5.
I	10.
Λ	30.
O	70.
Σ	200.
	365.

Et in Ægypto quidem ant. fer. annum bimestrem fuisse] Imo menstruus fuit, ut scribit Diodor. Siculus lib. I. pag. 22. Varro citante Lactantio lib. II. Instit. cap. XIII. Plutarch. in Numa pag.131. Plin. lib. VII. cap. XLVIII. Augustin. lib. XII. de civitat. Dei, cap. X. & lib. XV. cap. XII. Suid. in ἥλιος. Proclus lib. II in Timæum Plat. pag.33. *εἰ δ' ἦν καὶ ὅ φησιν Εὔδοξος ἀληθὲς, ὅτι Αἰγύπτιοι τὸν μῆνα ἐνιαυτὸν ἐκάλουν.* Macrob. lib. I. Saturn. cap. XIV.

Ab Isone] Varia est huius loci lectio. Nam & *Pisone*, *Bisone*, *Bihone*. *Pherone*, legitur. Vltimum placet Manutio ex Herodoti lib. II.

Quadrimestrem factum] Solin. cap. III. Plutarch. in Numa, pag. 31. *Αἰγυπτίοις δὲ μηνιαῖος ἦν ὁ ἐνιαυτὸς, εἶτα τετράμηνος, ὥς φασι.* Augustin. lib. XV. de civitat. Dei, cap. XII.

Arminon] Nusquam hunc inter reges Ægyptii invenio. An est *Armais?* cuius meminit Iosephus lib. I. contra Appion. pag. 1041. Non liquet.

Arcades trimestrem] Sic Plin. lib. VII. cap. XLVIII. Solin. cap. III. Macrob. lib. I. Saturn. cap. XII. D. Augustin. lib. XV. de civitat. Dei, cap. XII. At Plutarch. in Numa Arcadas quadrime-

strem

ſtrem annum habuiſſe auctor eſt. Vid. Stob. Eclog. Phyſ. pag. 21.

προσέληνοι] Vid. Lucian. περὶ ἀστρολ. pag. 829. Scholiaſt. Apollon. Rhod. lib. IV. Argonaut. verſ. 264. Scholiaſt. Æſchyli in Prometheo. Stephan. de urbib. in Ἀρκάς. Suid. in Βεκκεσέληνε. Ovid. lib. I. Faſtor. Cicer. pro Fundanio. Iohan. Tzetz. hiſtor. chiliad. 2. 55.

Horum inſtituiſſe] De Horo Rege Ægypti, vid. Herodot. lib. II. pag. 165. Diodor. Sicul. lib. I. pag. 22.

Eoque ver, æſtatem] Diodor. Sicul. lib. I. pag. 23. κατ' ἐκείνους γὰρ τοὺς χρόνους τὸν ἐνιαυτὸν ἀπαρτίζεσθαι τέτταρσι μησί, τοῖς γινομένοις κατὰ τὰς ἑκάστων τῶν χρόνων ὥρας, οἷον ἔαρος, θέρους, χειμῶνος. ἀφ' ἧς αἰτίας καὶ παρ' ἐνίοις τῶν Ἑλλήνων τοὺς ἐνιαυτοὺς ὥρους καλεῖσθαι. καὶ τὰς κατ' ἔτος ἀναγραφάς, ὡρογραφίας προσαγορεύεσθαι. Annum antiquitus ὧρον Græcè dictum teſtatur etiam Plutarchus Sympoſ. lib. V. quæſt. IV. Heſychius Grammaticus, Etymol. Magn. Emendavimus autem hunc locũ ante depravatum, legimuſque: *Eoq; ver, æſtatem, autumnum, hyemem ὥρας, & annum ὧρον dici, & Græcos annales ὥρους, eorumq; ſcriptores ὡρογράφους.*

Cares autem & Acarnanes] Vid. Plutarch. in Numa, pag. 131. Macrob. lib. I. Saturn. cap. XII. Solin. cap. III. D. Auguſtin. lib. XV. de civit. Dei, cap. XII.

CAPVT XX.

SED, ut hos annos mittam, caligine iam profundæ vetuſtatis obductos: in his quoque, qui ſunt recentioris memoriæ, & ad curſum Lunæ, vel Solis inſtituti, quanta ſit varietas, facile eſt cognoſcere, ſi quis vel in unius Italiæ gentibus, ne dicam peregrinis, velit anquirere. nam, ut aliũ

Ferenti-

Ferentini, alium Lavinii, itemque Albani, vel Romani habuerunt annum: ita & aliæ gentes. omnibus tamen fuit propositum, suos civiles annos, varie interkalandis mensibus, ad unum verum il-
5 lum, naturalemq; corrigere. De quibus omnibus differere quoniam longum est, ad Romanorum annum transibimus. Annum vertentem Romæ Licinius quidem Macer, & postea Fenestella, statim ab initio duodecim mensum fuisse scripse-
10 runt. sed magis Iunio Gracchano, & Fulvio, & Varroni, & Suetonio, aliisque credendum, qui decem mensum putaverunt fuisse: ut tunc Albanis erat, unde orti Romani. Hi decem menses dies trecentos quatuor hoc modo habebant.

15	Martivs	xxxi.
	Aprilis	xxx.
	Maivs	xxxi.
	Ivnivs	xxx.
	Qvintilis	xxxi.
20	Sextilis & September	xxx.
	October	xxxi.
	November & December	xxx.

quorum quatuor maiores pleni, cæteri sex cavi vocabantur. Postea, sive à Numa, ut ait Fulvius,
25 sive, ut Iunius, à Tarquinio duodecim facti sunt menses, & dies ccclv. quamvis Luna duodecim suis mensibus cccliiii. dies videatur explere. Sed,

O ut unus

ut unus dies abundaret, aut per imprudentiam accidit, aut, quod magis credo, ea superstitione, qua impar numerus plenus, & magis faustus habebatur. Certè ad annum priorem unus & quinquaginta dies accesserunt: qui quia menses duos non implerent, sex illis cavis mensibus dies sunt singuli detracti, & ad eos additi, factiq; sunt dies quinquaginta septem: & ex his duo menses, Ianuarius undetriginta dierum, Februarius duo de triginta. Atque ita omnes menses pleni, & impari dierum numero esse cœperunt, excepto Februario, qui solus cavus, & ob hoc cæteris infaustior est habitus. Denique, cum interkalarem mensem viginti duûm, vel viginti trium dierum alternis annis addi placuisset, ut civilis annus ad naturalem exæquaretur: in mense potissimum Februario, inter Terminalia & Regifugium, interkalatum est. idque diu factum, priusquam sentiretur, annos civiles aliquanto naturalibus esse maiores. Quod delictum ut corrigeretur, Pontificibus datum est negotium, eorumque arbitrio interkalandi ratio permissa. Sed horum plerique ob odium, vel gratiam, quo quis magistratu citius abiret, diutiusvé fungeretur, aut publici redemtor ex anni magnitudine in lucro, damnové esset, plus minúsve ex libidine interkalando, rem sibi ad corrigendum mandatam, ultro depravarunt: adeoq; aberratum

eſt, ut C. Cæſar Pontifex Maximus, ſuo III. & M. Æmilii Lepidi conſulatu, quo retro delictum corrigeret, duos menſes interkalarios dierum ſexaginta ſeptem, in menſem Novembrem & Decembrem interponeret, cum iam menſe Februario dies tres & viginti interkalaſſet: faceretque eum annum dierum CDXLV. ſimul providens in futurum, ne iterum erraretur. nam interkalario menſe ſublato, annum civilem ad Solis curſum formavit. Itaque diebus CCCLV. addidit X, quos per ſeptem menſes, qui dies undetricenos habebant, ita diſtribuit, ut Ianuario, & Sextili, & Decembri bini accederent, cæteris ſinguli: eoſque dies extremis partibus menſum appoſuit, ne ſcilicet religiones ſui cuiuſque menſis à loco ſummoverentur. Quapropter nunc cum in ſeptem menſibus dies ſinguli & triceni ſint, quatuor tamen illi ita primitus inſtituti eo dinoſcuntur, quod nonas habent ſeptimanas: cæteri, quintanas. Præterea pro quadrante diei, qui annum verum ſuppleturus videbatur, inſtituit, ut peracto quadriennii circuitu, dies unus, ubi menſis quondam ſolebat, poſt Terminalia interkalaretur: quod nunc Biſextum vocatur. Ex hoc anno, ita à Iulio Cæſare ordinato, cæteri ad noſtram memoriam Iuliani appellantur, iique conſurgunt ex IIII. Cæſaris conſulatu. qui, etiam ſi non optime, ſoli tamen ad annum naturæ

aptati sunt. nam & priores alii, etiam si qui decimestres fuerunt, nec Romæ modo, vel per Italiam, sed & apud gentes omnes, quantum poterat idem, fuerunt correcti. Itaque cum de aliquo annorum numero hic dicetur, non alios par erit, quàm naturales accipere. &, si origo mundi, in hominum notitiam venisset, inde exordium sumeremus.

5

IN CAPVT XX.

LAvinii] Laviniorum annus tredecim mensibus terminabatur, eratque dierum trecentorum septuaginta quatuor, ut Solinus auctor est, cap. III, D. August. lib. XV. de civit. Dei, cap. XII.

Annum vertentem] Annum Romuli duodecim habuisse menses, Licinii Macri & Fenestellæ opinionem sequutus, docet Iosephus Scaliger lib. II. de emend. temp. pag. 165.

Iunio Gracchano] Sic etiam Vlpiano dicitur L. I. in pr. D. *De offic. quæst.* At Varroni est *Iunius Gracchus* lib. V. de ling. Lat. pag. 50.

Aliisque credendum] Gell. lib. III. cap. XVI. Macrob. lib. I. Saturnal. cap. XII. Solin. cap. III. Ovid. lib. I. Fast. Plutarch. in Numa pag. 131. Conf. Eryc. Putean. forc. secund. Epist. 50.

A Numa] Liv. lib. I. pag. 16. Plutarch. in Numa pag. 132. Plin. Secundus de vir. illust. Macrob. lib. I. Saturn. cap. XIII.

Ea superstitione qua impar numerus] Vid. Servium ad illud Virgilii Eclog. VIII. —— *numero Deus impare gaudet.* Macrob. lib. I. Saturnal. cap. XIII. Solin. cap. III.

Intercalarem mensem] Qui dictus est *Merkidinus*, ut Plutarch. in Numa, vel *Merkedonius*, ut idem in Cæsare memoriæ prodidit. Rationem vero interkalandi, de qua hic agitur, vide apud Macrob. lib. I. Saturnal. cap. XIII. Solin. cap. III. & Ioseph. Scalig. lib. II. de emend. temp.

Termi-

Terminalia] Varro lib.v. de ling.Latin. pag. 46. *Terminalia, quod is dies anni extremus constitutus. Duodecimus enim mensis fuit Februarius, & cum intercalatur, inferiores quinque dies duodecimo demuntur mense*. Vid. Scalig. lib. I. de emend. temp. pag. 14. ubi Censorinum erroris in hac re coarguit.

Regifugium] De hoc Festus. *Regifugium, dies notatur in Fastis VI. Kal. Martias, ut ait Verrius, ita dictus, quia eo die rex Tarquinius Roma fugerit*. Ovid. lib. II. Fast. in VII. Kal. Martii reiicit.

Annos civiles aliquanto naturalibus esse maiores] Succrescebat enim singulis annis dies unus.

Pontificibus datum est negotium] Fastorum custodia penes Pontifices fuit, commissa illis à Numa Pompilio, ut testatur Livius lib. I. Qui Fasti, etsi à C. Flavio Scriba, ut idem lib. IX. narrat, postea evulgati sint, interkalandi tamen, diesque vel eximendi vel transponendi arbitrium, penes eosdem permansit.

Sed horum plerique] Eandem sacerdotum fraudem notat quoque Sueton. in Iul. Cæs. cap. XL. Ammian. Marcellin. lib. XXVI. pag. 334. Solin. cap. III. Macrob. lib. I. Saturn. cap. XIV.

Vt C. Cæsar Pontifex] De hac C. Iulii Cæsaris correctione anni, vid. Dion. Cass. lib. XLIII. pag. 227. Appian. lib. II. de bello civili in fin. Sueton. in Iul. Cæs. cap. XL. Plin. lib. XVIII. cap. XXV. Plutarch. in Cæs. pag. 1349. Macrob. lib. I. Saturn. cap. XIV. Tangit & Solin. cap. III. sed ineptissime. Optime Scaliger lib. IV. de emend. temp.

Quadringentorum quadraginta quinque] Macrob. lib. I. Saturnal. cap. XIV. habet dies quadringentos quadraginta tres. Corrupte, ut opinor. Legendum itaque, *quadringentos quadraginta quatuor*. Tot enim dies annum confusionis habuisse, evidentissime ostendit Scaliger lib. IV. de emend. temp. in eoq; dissentit à Censorino nostro, qui mensem Merkedonium sive interkalarium, eo anno imparem fuisse existimat, ipse vero parem.

Ne scilicet religiones] Macrob. hæc explicat lib. I. Saturnal. cap. XIV.

Cum in septem mensib.] Pertinent huc versus Ausonii:

Implent tricenas per singula menstrua luces

Iunius, Aprilisq́, & cum Septembre November.
Vnum ter denis cumulatius adde diebus
Per septem menses, Iani Martisq́ Calendis,
Et quas Maius agit, quas Iulius, Augustusq́,
Et quas October, positusq́ in fine December.
Vnus erit tantum duo de triginta dierum,
Quem Numa prepoſito voluit ſuccedere Iano.
Sic tercentenis decies accedere ſenos,
Quadrantemq́, & quinque dies ſibi computat annus.

Quatuor tamen illi] Vid. Macrob. lib. I. Saturnal. capp. XII. XIII. & XIV.

Quod nunc Biſextum] Ideo quod eo anno bis dicatur, Sexto Kalend. Martias. Macrob. lib. I. Saturnal. cap. XIV. Vid. Iſidor. lib. VI. Orig. cap. XVII. Ammian. Marcel. lib. XXVI. pag. 334.

Qui etiamſi non optime] Locus depravatus, quod vel lectionum varietas facile indicat.

Si origo mundi] De anno conditi mundi mira inter eos etiam, quibus literæ ſacræ notæ ſunt, diſcrepantia. Secundum Ioſephi Scaligeri tamen illuſtriſsimi & exactiſsimi chronographi calculum, annus quo iſta ſcribimus, eſt à conditu mundi 5562. qui eſt à nato Chriſto iuxta Dionyſium 1613.

CAPVT XXI.

NVNC vero id intervallum temporis tractabo, quod ἱστορικὸν Varro appellat. hic enim tria diſcrimina temporum eſſe tradit. Primum, ab hominum principio ad cataclyſmum priorem: quod propter ignorantiam vocatur ἄδηλον. ſecundum, à cataclyſmo priore ad Olympiadem primam; quod quia in eo multa fabuloſa referuntur, μυθικὸν nominatur: tertium, à prima Olym-

Olympiade ad nos, quod dicitur ἱστορικὸν: quia res in eo gestæ veris historiis continentur. Primum tempus, sive habuit initium, sive semper fuit, certe quot annorum sit, non potest comprehendi: 5 secundum non plane quidem scitur, sed tamen ad mille circiter & ıↄc. annos esse creditur. à priore scilicet cataclysmo, quem Ogygium dicunt, ad Inachi regnum, anni circiter cccc. hinc ad Olympiadem primam paullo plus cccc. Quos so-10 los, quamvis mythici temporis postremos, tamen quia à memoria scriptorum proximos, quidam certius definire voluerunt. Et quidem Sosibius scripsit, esse cccxcv. Eratosthenes autem, septem & cccc. Timæus ccccxvii. Aretes ıↄxiiii. & 15 præterea multi diverse: quorum etiam ipsa dissensio incertum esse declarat. De tertio autem tempore fuit quidem aliqua inter auctores dissensio, in sex, septemvé tantummodo annis versata. Sed hoc, quodcumque caliginis, Varro discussit: 20 & pro cætera sua sagacitate, nunc diversarum civitatium conferens tempora, nunc defectus, eorumque intervalla retro dinumerans, eruit verum, lucemq; ostendit, per quam numerus certus non annorum modo, sed & dierum perspici possit. Se-25 cundum quam rationem, nisi fallor, hic annus, cuius velut index & titulus quidā est, Vlpii & Pontiani consulatus, ab Olympiade prima millesimus

est &

est & quartus decimus, ex diebus duntaxat æstivis, quibus agon Olympicus celebratur, à Roma autem condita CCIↃXCI. & quidem ex Parilibus, unde urbis anni numerantur. Eorum vero annorum, quibus Iulianis nomen est, CCXXCIII. sed ex die 5 Kal. Ian. unde Iulius Cæsar anni à se constituti fecit principium. At eorum, qui vocantur anni Augustorum, CCLXV. perinde ex Kal. Ian. quamvis ex ante diem decimum sextum Kal. Februarii Imperator Cæsar, D. F. sententia L. Munacii Planci, à Senatu, cæterisque civibus, Augustus appellatus est, se VII. & M. Vipsanio Agrippa III. Coss. sed Ægyptii, quod biennio ante in potestatem, ditionemque Pop. Rom. venerunt, habent hunc Augustorum annum CCLXVII. Nam, ut à nostris, ita 15 ab Ægyptiis, quidam anni in literas relati sunt. ut quos Nabonnazaru nominant, quod à primo imperii eius anno consurgunt, quorũ hic CCIↃXXCVI. item Philippi, qui ab excessu Alexandri Magni numerãtur, & ad huncusq; perducti, annos DLXII. 20 consummant. Sed horũ initia semper à primo die mensis eius sumuntur, cui apud Ægyptios nomen est Thoth; quiq; hoc anno fuit ante diem VII. Kal. Iul. cum ab hinc annos centum, Imperatore Antonino Pio, II. & Bruttio Præsente Coss. iidem 25 dies fuerint ante diem XII. Kal. August. quo tempore solet Canicula in Ægypto facere exortum.

Quaro

Quare ſcire etiã licet, anni illius magni, qui, ut ſupra dictũ eſt, & ſolaris, & canicularis, & Dei annus vocatur, nunc agi vertentem annum centeſimũ. Initia autem iſtorum annorum propterea notavi, 5 ne quis eos aut ex Kal. Ian. aut ex alio aliquo tempore ſimili putaret incipere: cum his conditorum voluntates, non minus diverſæ ſint, quam opiniones philoſophorum. Iccirco aliis à novo Sole, id eſt, à bruma, aliis ab æſtivo ſolſtitio, ple10 riſque ab æquinoctio verno, partim ab autumnali æquinoctio, quibuſdam ab ortu vergiliarum, nonnullis ab earum occaſu, multis à canis exortu incipere annus naturalis videtur.

In Capvt XXI.

Qvod dicitur ἱστορικὸν] Hinc Africanus apud Euſeb. lib. x. præpar. Evang. & Iuſtin. Martyr λόγῳ παραινετ. aiunt, ὅτι οὐδὲν Ἕλλησι πρὸ τῶν Ὀλυμπιάδων ἀκριβὲς ἱστόρηται.

Primnm tempus] Vid. Ariſtotel. lib. VIII. Phyſ. cap. I.

Sed tamen ad mille circ. & ſexcentos] De integritate huius loci vehementer dubito: mutare tamen quicquam abſque auctoritate veterum codicum religio fuit. De tempore certe à cataclyſmo Ogygio, uſque ad primam Olympiadem, inter ſcriptores non convenit. Nam noſter numerat annos MDC. Africanus autem & alii, quos citat Euſebius lib. x. præparat. Evangel. pag. 287. & ſeqq. mille & viginti tantum. Deinde Cenſorinus Inachum Ogyge poſteriorem facit, qui tamen prior fuit. Euſeb. ibid. & in Chron. lib. poſteriore. niſi velis referre ad Inachum Sicyoniorum regem. At hunc non Inachum, ſed Ianiſſum fuiſſe, ex Pauſania docet Ioſephus Scaliger in animadverſionibus in

Eusebii Chronic. pag. 44. Vid. eundem lib. III. canon. Isagog. pag. 340.

Ad Olympiadem primam] Iphiti nimirum. Nam Hercules primus huius ludicri, ut plurimorum est opinio, auctor fuit: deinde intermissum aliquamdiu Iphitus instauravit, ut Solinus tradit. Sed quia Solini locus corruptus est, illum ex vetustis manuscriptis codicibus, qui asservantur in Illustrissimi Principis Holsatiæ bibliotheca, integritati suæ restitutum hic apponere placet. *Certamen Olympicum, quod Hercules in honorem atavi materni Pelopis ediderat, intermissum Iphitus Elius instauravit, post excidium Troiæ anno quadringentesimo octavo.* Ergo ab isto numeratur Olympias prima. Vid. Patercul. Histor. lib. I.

Varro discussit] Par laus Varroni tribuitur à Cicerone lib. I. Academ. quæst. *Tu ætatem patriæ, tu descriptiones temporum, tu sacrorum iura, tu sacerdotum, tu domesticam, tu bellicam disciplinam, tu sedem regionum & locorum, tu omnium divinarum humanarumq; rerum nomina, genera, officia, caussas aperuisti.*

Index & titulus] Quod Censorino *index & titulus*, id Græcis ἐποχὴ est.

Ab Olympiade prima millesim.] Sup. cap. XVIII.

Ex diebus duntaxat æstivis] Liv. lib. XXVII. pag. 657. *Olympiæ ludicrum ea æstate futurum erat, quod maximo cœtu Græciæ celebraretur.*

A Roma autem condita] De intervallo primæ Olympiadis, usque ad Romam conditam, variæ sunt & discrepantes auctorum sententiæ, relatæ à Dionys. Halicarn. lib. I. Antiq. Roman. pag. 60. Solin. cap. II. Inter illas autem duæ sunt præcipuæ: altera Porcii Catonis, altera M. Varronis. Cato, quique eius sectam sunt sequuti, uti Dionys. Halicarnas. lib. I. Antiq. Rom. pag. 57. & 60. & seq. Item Solin. dict. cap. II. statuunt Romam esse conditam anno primo septimæ Olympiadis. Varro autem & qui illum sequuntur, uti Pomponius Atticus, M. Tullius, citati à Solino, Velleius Paterculus lib. I. pag. 6. & Censorinus, anno tertio sextæ Olympiadis conditam esse opinantur. De primis autem Palilibus vide quæ disserit Ioseph. Scaliger lib. V. de Emend. temp. pag. 362.

Parili-

Parilibus] Sic scribunt Festus. Pomp. Var. lib. II. de re rust. cap. I. Cic. lib. II. de divin. Liv. lib. XL. Dionys. Halicarn. lib. I. pag. 75. Solin. cap. II. Alii *Palilia*. Ovid. lib. IV. Fast. & XIV. Metamorph. Plutarch. in Romul. pag. 42. Plin. lib. XVIII. cap. XXVI.

Anni Augustorum] Dicuntur & *Augustani* inf. cap. seq. ideo, quod C. Cæsar Octavianus eo anno Augusti cognomen sumsit. Sueton. in Augusto cap. VII. Dion Cass. lib. LIII. pag. 581. quod deinceps sequentes Imperatores retinuerunt. At quod Censorinus scribit ex ante diem XVI. Kal. Feb. Cæsarem Octavianum Augustum appellatum esse, id Ovid. lib. I. Fastor. in Idus Ianuarias confert.

Idibus in magni castus Iovis æde sacerdos
Semimaris flammis viscera libat ovis.
Redditaq; est omnis populo provincia nostro:
Et tuus Augusto nomine dictus avus.

Nabonazaru nominant] De Nabonazaro, & annorum ab ipso denominatorum epocha, vide quæ traduntur à Scaligero lib. V. de Emendat. temp. pag. 368.

Quorum hic nongentesimus] A prima igitur Olympiade Iphiti, ad epocham Nobonazari, anni sunt viginti octo. Ab urbis conditu anni quinque.

Ab excessu Alexandri Magn.] Mortuus est igitur Alexander Mag. Olympiadis CXIII. anno ultimo. vel, ut Iosephus lib. I. cont. Appion. pag. 1048. existimat, anno primo Olympiadis CXIV. Anno ab V.C. 429. Ab epocha Nabonazari anno 424.

Sed horum initia] Porphyr. in lib. de antro Musarum. Αἰγυπτίοις δὲ ἀρχὴ ἔτους, οὐχ ὁ ὑδροχόος ὡς Ῥωμαίοις, ἀλλὰ καρκίνος. πρὸς γὰρ τῷ καρκίνῳ, ἡ σῶθις, ἣν κυνὸς ἀστέρα Ἕλληνες φασί.

Canicula in Ægypto] Vide Scalig. lib. III. de Emendat. temp. cap. de anno Ægyptiaco.

Et Dei] *Dei* legendum est, non *diei*. θεοῦ ἐνιαυτὸς sup. ca. 18.

Cum his conditorum voluntates] Simplic. in Comment. in lib. V. Aristotel. φυσ. ἀκροάσ. pag. 205. a. ὡς δὲ ἡμεῖς

ποιούμεθα ἀρχὰς ἐνιαυτοῦ μὲν περὶ θερινὰς τροπὰς ὡς Ἀθηναῖοι, ἢ περὶ μετοπωρινὰς, ὡς οἱ περὶ τὴν νῦν καλουμένην ἀσίαν, ἢ περὶ χειμερινὰς, ὡς ῥωμαῖοι, ἢ περὶ ἐαρινὰς, ὡς ἄῤῥαβες καὶ δαμασκηνοί.

A novo ſole, id eſt, à bruma] Varro lib. v. de ling. Lat. pag. 49. *Nonæ appellatæ, aut quod ante diem nonum Eidus ſemper, aut quod ut novus annus Kalendæ Ianuariæ ab novo Sole appellatæ, novus menſis, nova Luna Noneis.* Ovid. lib. I. Faſtor.

Bruma novi prima eſt, veteriſq; noviſſima Solis.
Principium capiunt, Phœbus & annus idem.

Diſſentit Servius ad Virgilii lib. VII. Æneid. ad illum verſum, —— *Vel cum Sole novo.* inquit enim: *Proprie Sol novus eſt octavo Kalendas Ianuarias.*

CAPUT XXII.

MENSUM genera duo. nam alii ſunt naturales, alii civiles. Naturalium ſpecies duæ, quod partim Solis, partim Lunæ eſſe dicantur. Secundum Solem fit menſis, dum Sol unumquodque in zodiaco orbe ſignum percurrit. 5 Lunaris eſt autem, temporis quoddam ſpatium à nova Luna. Civiles menſes ſunt numeri quidam dierum, quos unaquæque civitas ſuo inſtituto obſervat; ut nunc Romani à Kalendis in Kalendas. Naturales, & antiquiores, & omnium gentium 10 communes ſunt. Civiles, & poſterius inſtituti, & ad unamquamque pertinent civitatem. Qui ſunt cœleſtes, ſive Solis, ſeu Lunæ, neque peræque inter ſe pares ſunt, nec dies habent totos. quippe Sol in

Aquario moratur circiter undetriginta, in Pisce fere triginta, in Ariete unum & triginta, in Geminis prope triginta & duos: & sic in cæteris inæquabiliter. sed usque adeo non totos dies in singulis; ut annum suum, id est dies trecentos sexaginta quinque, & portionem nescio quam, adhuc Astrologis inexploratam, in duodecim suos dividat menses. Luna autem singulos suos menses conficit diebus undetriginta circiter, & dimidiato. sed & hos inter se dispares, aliàs longiores, aliàs breviores. At civitatium menses vel magis numero dierum inter se discrepant: sed dies ubique habent totos. Apud Albanos Martius est sex & triginta, Maius viginti & duûm, Sextilis duodeviginti, September sedecim. Tusculanorū Quintilis dies habet triginta sex, October triginta duos. idem October apud Aricinos triginta novem. Minime videntur errasse, qui ad Lunæ cursum menses civiles accommodarunt, ut in Græcia plerique, apud quos alterni menses ad tricenos dies sunt facti. Maiores quoque nostri idem sunt æmulati; cum annum dierum CCCLV. haberent. Sed D. Iulius cum videret hac ratione nec ad Lunam menses, ut oportebat, neque annum ad Solem convenire, maluit annum corrigere: ut sic etiam menses, vel cum veris illis solaribus, & si non singuli, universi tamen ad anni finem necessario concur-

 rerent.

rerent. Nomina decem mensibus antiquis Romu-
lum fecisse, Fulvius & Iunius auctores sunt: &
quidem duos primos à parentibus suis nominasse,
Martium à Marte patre, Aprilem ab Aphrodite, id
est, Venere: unde maiores eius oriundi diceban-
tur. proximos duos à populo, Maium à maiori-
bus natu, Iunium à iunioribus; cæteros ab ordi-
ne, quo singuli erant: Quintilem usque ad De-
cembrem perinde à numero. Varro autem Roma-
nos à Latinis nomina mensum accepisse arbitra-
tur. autores eorum antiquiores, quam urbem fu-
isse, satis argutè docet. Itaque Martium mensem
à Marte quidem nominatum credit, non quia Ro-
muli fuerit pater, sed quod gens Latina bellicosa.
Aprilem autem non ab Aphrodite, sed ab aperi-
endo; quod tunc fere cuncta gignantur, & nas-
cendi claustra aperiat natura. Maium verò non
à maioribus, sed à Maia nomen accepisse; quod
eo mense tam Romæ, quam antea in Latio res di-
vina Maiæ fiat, & Mercurio. Iunium quoque à
Iunone potius, quam iunioribus, quod illo mense
maxime Iunoni honores habeantur. Quintilem,
quod loco apud Latinos fuerit quinto: item Sex-
tilem, ac deinceps ad Decembrem, à numeris ap-
pellatos. Cæterum Januariū & Februarium, postea
quidem additos, sed nominibus iam ex Latio sum-
tis: & Ianuarium ab Iano, cui attributus est, no-
men

men traxisse, Februarium à februo. est *februum* quidquid piat purgatque; & *februamenta* purgamenta: item *februare*, purgare, & purum facere. *Februm* autem non idem usquequaque dicitur.
5 nam aliter in aliis sacris februatur, hoc est, purgatur. In hoc autem mense Lupercalibus, cum Roma lustratur, salem calidum ferunt, quod *Februm* appellant. unde dies Lupercalium proprie Februatus, & ab eo porro mensis Februarius vocitatur.
10 Ex his duodecim mensibus duorum tantum nomina immutata. nam, qui Quintilis fuit, Iulius cognominatus est, C. Cæsare V. & M. Antonio Coss. anno Iuliano secundo. qui autem Sextilis fuerat, ex S.C. Marcio Censorino, C. Asinio Gallo Coss.
15 in Augusti honorem dictus est Augustus, anno Augustano xx. Quæ nomina etiam nunc ad hanc permanent memoriam. Postea vero multi Principes nomina quædam mensum immutaverunt, suis nuncupando nominibus. quod aut ipsi post-
20 modum mutaverunt, aut post obitum eorum, illa nomina pristina suis reddita mensibus fuerunt.

IN CAPVT XXII.

MEnsum genera] *Mensum* pro *mensium*. Infr. *nomina quædam mensum immutarunt*. Sup. cap. IX. *alterum septem mensum, alterum decem*. Ovid. lib. v. Fast.

Nec tu dux mensum Iane biformis eras.

Lunaris

Lunaris est autem]Lunaris mensis triplex est, περιόδικος, συνόδικος, & φάσεως. Mensis περιόδικος est, cum Luna ab eodem puncto zodiaci profecta, ad idem revertitur. quod tempus constat secundum Plin. lib. I. cap. IX. diebus $27\frac{1}{3}$. Secundum Cleomedem lib. I. Meteor. cap. III. diebus $27\frac{1}{3}$. secundum vero Gellium lib. III. cap. X. & Macrob. lib. I. Somn. Scip. cap. VI. diebus 28. Συνόδικος mensis est, cum Luna à Sole profecta, rursus ad eum redit: quod fit secundum Censorinum hoc capite, die $29\frac{1}{2}$. Geminum pag. 115. die $29\frac{1}{2}$ $\frac{1}{33}$. Plinium lib. I. cap. IX. Cleomed. loco sup. notato. Cassiodorum lib. II. Var. XXXVI. die 30. Mensis φάσεως est, qui incipit secundo die à coitu, duratque usque dum tota rursus deficiat, exq; oculis evanescat. Vid. Plin. lib. II. cap. IX.

Vsque adeo non totos dies]Geminus tamen totos dies refert, iuxta quem Sol moratur

In	CANCRO	XXXI.	dies.
	LEONE	XXXI.	
	VIRGINE	XXX.	
	LIBRA	XXX.	
	SCORPIO	XXX.	
	SAGITTARIO	XXIX.	
	CAPRICORNO	XXIX.	
	AQVARIO	XXX.	
	PISCIBVS	XXX.	
	ARIETE	XXXI.	
	TAVRO	XXXII.	
	GEMINIS	XXXII.	

Fulvius & Iunius auct. sunt] Varro etiam lib. V. de ling. Lat. pag. 50. Fulvium Flaccum & Iunium Gracchum huius rei auctores laudat. Adi Macrob. lib. I. Saturn. cap. XII. Solin. cap. III. Ovid. lib. I. Fast.

Martis erat primus mensis, Venerisq; secundus,
Hæc generis princeps, ipsius ille pater.
Tertius à senibus, iuvenum de nomine quartus;
Quæ sequitur numero turba notata fuit.

Marti-

Martium mensem] Idem ἔτυμον placet Festo. At Isodorus lib. v. Orig. cap. 33. Martium dictum autumat, *Quod eo tempore cuncta animantia ad marem aguntur, & concumbendi voluptatem.*

Aprilem autem non ab Aphrodite] Cincius apud Macrob. lib. I. Saturnal. cap. XII. Plutarch. in Numa pag. 132. idem affirmat. Vid. Isidor. dict. loco.

Maium vero] Vid. Fest. in *Maius*. Macrob. & Isidor. d. l. Servium lib. I. Georg. ad vers. *Vere novo*, &c. Plutarch. in Numa.

Iunium quoque] Festus & Cincius quoque à Iunone sic dictum putant. alii à Iunio Bruto, ut refert Macrob. libro iam toties citato.

Quintilem] Vid. Fest. in *Martius*. Macrob. lib. I. Saturn. cap. XII. Solin. cap. III. Isidor. dict. loc.

Ianuarium ab Iano] Macrob. lib. I. Satur. cap. XIII. Isidor. lib. V. Orig. cap. XXXIII. Suaves sunt Græci, qui Ianuariũ vel quasi αἰωνάριον dictũ putant, uti Longinus apud Suid. in Αἰωνάριος, Αἰωνάριος. ὁ Ιαννουάριος μήν. οὕτω Λογγῖνος αὐτὸν ἑρμηνεύσας βιάζεται, ὡσανεὶ αἰῶνος πατέρα. Vel à ianua, ut Porphyrius in lib. de antro Musarum, διὸ ἰανούας εἴποντες τὰς θύρας, καὶ Ιανουάριον μῆνα τὸν θυραῖον προσεῖπον. quamvis hoc Latinis nonnullis etiam placuit. Vid. Macrob. lib. I. Saturnal. cap. IX. Tertullian. lib. de Idolat. cap. XV. Ovid. lib. I. Fast.

Februarium à Februo] Vid. Fest. in *Februarius*. Ovid. lib. II. Fast. Servium lib. I. Georg. ad vers. *Vere novo*, &c. Isidor. lib. V. Origin. cap. XXXIII. Plutarchum in Numa, & si ridere voles Suidam in Φεβρουάριος.

Est Februum] *Februum* Sabinorum lingua purgamentum est, teste Varrone lib. V. de ling. Lat. pag. 46. Inde *Februare*, id est, purgare. Idem lib. I. de vita pop. Roman. citante Nonio in *Februare*.

Qui Quintilis fuit, Iulius cognominat.] In honorem videlicet natalis ejus. Dion. Cass. lib. XLIIII. pag. 275. & Appian. lib. II. de bell. civili, pag. 494. Macrob. lib. I. Saturnal. cap. XII. Plutarch. in Numa pag. 132.

Q Sexti-

ut unus dies abundaret, aut per imprudentiam accidit, aut, quod magis credo, ea superstitione, qua impar numerus plenus, & magis faustus habebatur. Certè ad annum priorem unus & quinquaginta dies accesserunt: qui quia menses duos non implerent, sex illis cavis mensibus dies sunt singuli detracti, & ad eos additi, factiq; sunt dies quinquaginta septem: & ex his duo menses, Ianuarius undetriginta dierum, Februarius duo de triginta. Atque ita omnes menses pleni, & impari dierum numero esse cœperunt, excepto Februario, qui solus cavus, & ob hoc cæteris infaustior est habitus. Denique, cum interkalarem mensem viginti duûm, vel viginti trium dierum alternis annis addi placuisset, ut civilis annus ad naturalem exæquaretur: in mense potissimum Februario, inter Terminalia & Regifugium, interkalatum est. idque diu factum, priusquam sentiretur, annos civiles aliquanto naturalibus esse maiores. Quod delictum ut corrigeretur, Pontificibus datum est negotium, eorumque arbitrio interkalandi ratio permissa. Sed horum plerique ob odium, vel gratiam, quo quis magistratu citius abiret, diutiusvé fungeretur, aut publici redemtor ex anni magnitudine in lucro, damnové esset, plus minúsve ex libidine interkalando, rem sibi ad corrigendum mandatam, ultro depravarunt: adeoq; aberratum

est, ut C. Cæsar Pontifex Maximus, suo III. & M. Æmilii Lepidi consulatu, quo retro delictum corrigeret, duos menses interkalarios dierum sexaginta septem, in mensem Novembrem & De-
5 cembrem interponeret, cum iam mense Februario dies tres & viginti interkalasset: faceretque eum annum dierum CDXLV. simul providens in futurum, ne iterum erraretur. nam interkalario mense sublato, annum civilem ad Solis cursum
10 formavit. Itaque diebus CCCLV. addidit X. quos per septem menses, qui dies undetricenos habebant, ita distribuit, ut Ianuario, & Sextili, & Decembri bini accederent, cæteris singuli: eosque dies extremis partibus mensium apposuit, ne scilicet re-
15 ligiones sui cuiusque mensis à loco summoverentur. Quapropter nunc cum in septem mensibus dies singuli & triceni sint, quatuor tamen illi ita primitus instituti eo dinoscuntur, quod nonas habent septimanas: cæteri, quintanas. Præterea pro
20 quadrante diei, qui annum verum suppleturus videbatur, instituit, ut peracto quadriennii circuitu, dies unus, ubi mensis quondam solebat, post Terminalia interkalaretur: quod nunc Bisextum vocatur. Ex hoc anno, ita à Iulio Cæsare ordinato,
25 cæteri ad nostram memoriam Iuliani appellantur, iique consurgunt ex IIII. Cæsaris consulatu. qui, etiam si non optime, soli tamen ad annum naturæ

aptati sunt. nam & priores alii, etiam si qui decimestres fuerunt, nec Romæ modo, vel per Italiam, sed & apud gentes omnes, quantum poterat idem, fuerunt correcti. Itaque cum de aliquo annorum numero hic dicetur, non alios par erit, quàm naturales accipere. &, si origo mundi, in hominum notitiam venisset, inde exordium sumeremus.

5

IN CAPVT XX.

LAvinii] Laviniorum annus tredecim mensibus terminabatur, eratque dierum trecentorum septuag inta quatuor, ut Solinus auctor est, cap. III. D. August. lib. XV. de civit. Dei, cap. XII.

Annum vertentem] Annum Romuli duodecim habuisse menses, Licinii Macri & Fenestellæ opinionem sequutus, docet Iosephus Scaliger lib. II. de emend. temp. pag. 165.

Iunio Gracchano] Sic etiam Vlpiano dicitur L. I. in pr. D. *De offic. quæst.* At Varroni est *Iunius Gracchus* lib. V. de ling. Lat. pag. 50.

Aliisque credendum] Gell. lib. III. cap. XVI. Macrob. lib. I. Saturnal. cap. XII. Solin. cap. III. Ovid. lib. I. Fast. Plutarch. in Numa pag. 131. Conf. Eryc. Putean. forc. secund. Epist. 50.

A Numa] Liv. lib. I. pag. 16. Plutarch. in Numa pag. 132. Plin. Secundus de vir. illust. Macrob. lib. I. Saturn. cap. XIII.

Ea superstitione qua impar numerus] Vid. Servium ad illud Virgilii Eclog. VIII. —— *numero Deus impare gaudet.* Macrob. lib. I. Saturnal. cap. XIII. Solin. cap. III.

Intercalarem mensem] Qui dictus est *Merkidinus*, ut Plutarch. in Numa, vel *Merkedonius*, ut idem in Cæsare memoriæ prodidit. Rationem vero interkalandi, de qua hic agitur, vide apud Macrob. lib. I. Saturnal. cap. XIII. Solin, cap. III. & Ioseph. Scalig. lib. II. de emend. temp.

Termi-

Terminalia] Varro lib. v. de ling. Latin. pag. 46. *Terminalia, quod is dies anni extremus constitutus. Duodecimus enim mensis fuit Februarius, & cum intercalatur, inferiores quinque dies duodecimo demuntur mense.* Vid. Scalig. lib. I. de emend. temp. pag. 14. ubi Censorinum erroris in hac re coarguit.

Regifugium] De hoc Festus. *Regifugium, dies notatur in Fastis VI. Kal. Martias, ut ait Verrius, ita dictus, quia eo die rex Tarquinius Roma fugerit.* Ovid. lib. II. Fast. in VII. Kal. Martii reiicit.

Annos civiles aliquanto naturalibus esse maiores] Succrescebat enim singulis annis dies unus.

Pontificibus datum est negotium] Fastorum custodia penes Pontifices fuit, commissa illis à Numa Pompilio, ut testatur Livius lib. I. Qui Fasti, etsi à C. Flavio Scriba, ut idem lib. IX. narrat, postea evulgati sint, interkalandi tamen, diesque vel eximendi vel transponendi arbitrium, penes eosdem permansit.

Sed horum plerique] Eandem sacerdotum fraudem notat quoque Sueton. in Iul. Cæs. cap. XL. Ammian. Marcellin. lib. XXVI. pag. 334. Solin. cap. III. Macrob. lib. I. Saturn. cap. XIV.

Vt C. Cæsar Pontifex] De hac C. Iulii Cæsaris correctione anni, vid. Dion. Cass. lib. XLIII. pag. 227. Appian. lib. II. de bello civili in fin. Sueton. in Iul. Cæs. cap. XL. Plin. lib. XVIII. cap. XXV. Plutarch. in Cæs. pag. 1349. Macrob. lib. I. Saturn. cap. XIV. Tangit & Solin. cap. III. sed ineptissime. Optime Scaliger lib. IV. de emend. temp.

Quadringentorum quadraginta quinque] Macrob. lib. I. Saturnal. cap. XIV. habet dies quadringentos quadraginta tres. Corrupte, ut opinor. Legendum itaque, *quadringentos quadraginta quatuor.* Tot enim dies annum confusionis habuisse, evidentissime ostendit Scaliger lib. IV. de emend. temp. in eoq; dissentit à Censorino nostro, qui mensem Merkedonium sive interkalarium, eo anno imparem fuisse existimat, ipse vero parem.

Ne scilicet religiones] Macrob. hæc explicat lib. I. Saturnal. cap. XIV.

Cum in septem mensib.] Pertinent huc versus Ausonii:

Implent tricenas per singula menstrua luces

Iunius, Aprilisq;, & cum Septembre November.
Vnum ter denis cumulatius adde diebus
Per septem menses, Iani Martisq; Calendis,
Et quas Maius agit, quas Iulius, Augustusq;,
Et quas October positusq; in fine December.
Vnus erit tantum duo de triginta dierum,
Quem Numa praeposito voluit succedere Iano.
Sic tercentenis decies accedere senos,
Quadrantemq;, & quinque dies sibi computat annus.

Quatuor tamen illi] Vid. Macrob. lib. I. Saturnal. capp. XII. XIII. & XIV.

Quod nunc Bisextum] Ideo quod eo anno bis dicatur, Sexto Kalend. Martias. Macrob. lib. I. Saturnal. cap. XIV. Vid. Isidor. lib. VI. Orig. cap. XVII. Ammian. Marcel. lib. XXVI. pag. 334.

Qui etiamsi non optime] Locus depravatus, quod vel lectionum varietas facile indicat.

Si origo mundi] De anno conditi mundi mira inter eos etiam, quibus literae sacrae notae sunt, discrepantia. Secundum Iosephi Scaligeri tamen illustrissimi & exactissimi chronographi calculum, annus quo ista scribimus, est à conditu mundi 5562. qui est à nato Christo iuxta Dionysium 1613.

CAPVT XXI.

NVNC vero id intervallum temporis tractabo, quod ἱστορικὸν Varro appellat. hic enim tria discrimina temporum esse tradit. Primum, ab hominum principio ad cataclysmum priorem: quod propter ignorantiam vocatur ἄδηλον. secundum, à cataclysmo priore ad Olympiadem primam; quod quia in eo multa fabulosa referuntur, μυθικὸν nominatur: tertium, à prima Olym-

Olympiade ad nos, quod dicitur ἱστορικὸν: quia res in eo gestæ veris historiis continentur. Primum tempus, sive habuit initium, sive semper fuit, certe quot annorum sit, non potest comprehendi:
5 secundum non plane quidem scitur, sed tamen ad mille circiter & ɪↄc. annos esse creditur. à priore scilicet cataclysmo, quem Ogygium dicunt, ad Inachi regnum, anni circiter cccc. hinc ad Olympiadem primam paullo plus cccc. Quos so-
10 los, quamvis mythici temporis postremos, tamen quia à memoria scriptorum proximos, quidam certius definire voluerunt. Et quidem Sosibius scripsit, esse cccxcv. Eratosthenes autem, septem & cccc. Timæus ccccxvii. Aretes ɪↄxiiii. &
15 præterea multi diverse: quorum etiam ipsa dissensio incertum esse declarat. De tertio autem tempore fuit quidem aliqua inter auctores dissensio, in sex, septemvé tantummodo annis versata. Sed hoc, quodcumque caliginis, Varro discussit:
20 & pro cætera sua sagacitate, nunc diversarum civitatium conferens tempora, nunc defectus, eorumque intervalla retro dinumerans, eruit verum, lucemq; ostendit, per quam numerus certus non annorum modo, sed & dierum perspici possit. Se-
25 cundum quam rationem, nisi fallor, hic annus, cuius velut index & titulus quidã est, Vlpii & Pontiani consulatus, ab Olympiade prima millesimus

est &

est & quartus decimus, ex diebus duntaxat æstivis, quibus agon Olympicus celebratur, à Roma autem condita CCIƆXCI. & quidem ex Parilibus, unde urbis anni numerantur. Eorum vero annorum, quibus Iulianis nomen est, CCXXCIII. sed ex die 5 Kal. Ian. unde Iulius Cæsar anni à se constituti fecit principium. At eorum, qui vocantur anni Augustorum, CCLXV. perinde ex Kal. Ian. quamvis ex ante diem decimum sextum Kal. Februarii Imperator Cæsar, D. F. sententia L. Munacii Plan- 10 ci, à Senatu, cæterisque civibus, Augustus appellatus est, se VII. & M. Vipsanio Agrippa III. Coss. sed Ægyptii, quod biennio ante in potestatem, ditionemque Pop. Rom. venerunt, habent hunc Augustorum annum CCLXVII. Nam, ut à nostris, ita 15 ab Ægyptiis, quidam anni in literas relati sunt. ut quos Nabonnazaru nominant, quod à primo imperii eius anno consurgunt, quorũ hic CCIƆXXCVI. item Philippi, qui ab excessu Alexandri Magni numerãtur, & adhuncusq; perducti, annos DLXII. 20 consummant. Sed horũ initia semper à primo die mensis eius sumuntur, cui apud Ægyptios nomen est Thoth: quiq; hoc anno fuit ante diem VII. Kal. Iul. cum ab hinc annos centum, Imperatore Antonino Pio, II. & Bruttio Præsente Coss. iidem 25 dies fuerint ante diem XII. Kal. August. quo tempore solet Canicula in Ægypto facere exortum.

Quare

Quare ſcire etiã licet, anni illius magni, qui, ut ſupra dictũ eſt, & ſolaris, & canicularis, & Dei annus vocatur, nunc agi vertentem annum centeſimũ. Initia autem iſtorum annorum propterea notavi, 5 ne quis eos aut ex Kal. Ian. aut ex alio aliquo tempore ſimili putaret incipere: cum his conditorum voluntates, non minus diverſæ ſint, quam opiniones philoſophorum. Iccirco aliis à novo Sole, id eſt, à bruma, aliis ab æſtivo ſolſtitio, pleriſque 10 ab æquinoctio verno, partim ab autumnali æquinoctio, quibuſdam ab ortu vergiliarum, nonnullis ab earum occaſu, multis à canis exortu incipere annus naturalis videtur.

IN CAPVT XXI.

QVod dicitur ἱστορικὸν] Hinc Africanus apud Euſeb. lib. x. præpar. Evang. & Iuſtin. Martyr λόγῳ παραινετ. aiunt, ὅτι οὐδὲν Ἕλλησι πρὸ τῶν Ὀλυμπιάδων ἀκριβὲς ἱστόρηται.

Primnm tempus.] Vid. Ariſtotel. lib. VIII. Phyſ. cap. I.

Sed tamen ad mille circ. & ſexcentos] De integritate huius loci vehementer dubito: mutare tamen quicquam abſque auctoritate veterum codicum religio fuit. De tempore certe à cataclyſmo Ogygio, uſque ad primam Olympiadem, inter ſcriptores non convenit. Nam noſter numerat annos MDC. Africanus autem & alii, quos citat Euſebius lib. x. præparat. Evangel. pag. 287. & ſeqq. mille & viginti tantum. Deinde Cenſorinus Inachum Ogyge poſteriorem facit, qui tamen prior fuit. Euſeb. ibid. & in Chron. lib. poſteriore. niſi velis referre ad Inachum Sicyoniorum regem. At hunc non Inachum, ſed Ianiſſum fuiſſe, ex Pauſania docet Ioſephus Scaliger in animadverſionibus in

Eusebii Chronic. pag. 44. Vid. eundem lib. III. canon. Isagog. pag. 340.

Ad Olympiadem primam] Iphiti nimirum. Nam Hercules primus huius ludicri, ut plurimorum est opinio, auctor fuit: deinde intermissum aliquamdiu Iphitus instauravit, ut Solinus tradit. Sed quia Solini locus corruptus est, illum ex vetustis manuscriptis codicibus, qui asservantur in Illustrissimi Principis Holsatiæ bibliotheca, integritati suæ restitutum hic apponere placet. *Certamen Olympicum, quod Hercules in honorem atavi materni Pelopis ediderat, intermissum Iphitus Elius instauravit, post excidium Troiæ anno quadringentesimo octavo.* Ergo ab isto numeratur Olympias prima. Vid. Patercul. Histor. lib. I.

Varro discussit] Par laus Varroni tribuitur à Cicerone lib. I. Academ. quæst. *Tu ætatem patriæ, tu descriptiones temporum, tu sacrorum iura, tu sacerdotum, tu domesticam, tu bellicam disciplinam, tu sedem regionum & locorum, tu omnium divinarum humanarumq; rerum nomina, genera, officia, causas aperuisti.*

Index & titulus] Quod Censorino *index & titulus*, id Græcis ἐποχὴ est.

Ab Olympiade prima millesim.] Sup. cap. XVIII.

Ex diebus duntaxat æstivis] Liv. lib. XXVII. pag. 657. *Olympiæ ludicrum ea æstate futurum erat, quod maximo cœtu Græciæ celebraretur.*

A Roma autem condita] De intervallo primæ Olympiadis, usque ad Romam conditam, variæ sunt & discrepantes auctorum sententiæ, relatæ à Dionys. Halicarn. lib. I. Antiq. Roman. pag. 60. Solin. cap. II. Inter illas autem duæ sunt præcipuæ: altera Porcii Catonis, altera M. Varronis. Cato, quique eius sectam sunt sequuti, uti Dionys. Halicarnas. lib. I. Antiq. Rom. pag. 57. & 60. & seq. Item Solin. dict. cap. II. statuunt Romam esse conditam anno primo septimæ Olympiadis. Varro autem & qui illum sequuntur, uti Pomponius Atticus, M. Tullius, citati à Solino, Velleius Paterculus lib. I. pag. 6. & Censorinus, anno tertio sextæ Olympiadis conditam esse opinantur. De primis autem Palilibus vide quæ disserit Ioseph. Scaliger lib. V. de Emend. temp. pag. 362.

Parili-

Parilibus] Sic ſcribunt Feſtus. Pomp. Var. lib. II. de re ruſt. cap. I. Cic. lib. II. de divin. Liv. lib. XL. Dionyſ. Halicarn. lib. I. pag. 75. Solin. cap. II. Alii *Palilia*. Ovid. lib. IV. Faſt. & XIV. Metamorph. Plutarch. in Romul. pag. 42. Plin. lib. XVIII. cap. XXVI.

Anni Auguſtorum] Dicuntur & *Auguſtani* inf. cap. ſeq. ideo, quod C. Cæſar Octavianus eo anno Auguſti cognomen ſumſit. Sueton. in Auguſto cap. VII. Dion Caſſ. lib. LIII. pag. 581. quod deinceps ſequentes Imperatores retinuerunt. At quod Cenſorinus ſcribit ex ante diem XVI. Kal. Feb. Cæſarem Octavianum Auguſtum appellatum eſſe, id Ovid. lib. I. Faſtor. in Idus Ianuarias confert.

Idibus in magni caſtus Iovis æde ſacerdos
Semimaris flammis viſcera libat ovis.
Redditaq; eſt omnis populo provincia noſtro:
Et tuus Auguſto nomine dictus avus.

Nabonazaru nominant] De Nabonazaro, & annorum ab ipſo denominatorum epocha, vide quæ traduntur à Scaligero lib. V. de Emendat. temp. pag. 368.

Quorum hic nongenteſimus] A prima igitur Olympiade Iphiti, ad epocham Nobonazari, anni ſunt viginti octo. Ab urbis conditu anni quinque.

Ab exceſſu Alexandri Magn.] Mortuus eſt igitur Alexander Mag. Olympiadis CXIII. anno ultimo, vel, ut Ioſephus lib. I. cont. Appion. pag. 1048. exiſtimat, anno primo Olympiadis CXIV. Anno ab V.C. 429. Ab epocha Nabonazari anno 424.

Sed horum initia] Porphyr. in lib. de antro Muſarum. *Αἰγυπτίοις δὲ ἀρχὴ ἔτους, οὐχ ὁ ὑδροχόος ὡς Ρωμαίοις, ἀλλὰ καρκίνος. πρὸς γὰρ τῷ καρκίνῳ, ἡ σῶθις, ἣν κυνὸς ἀστέρα Ἕλληνες φασί.*

Canicula in Ægypto] Vide Scalig. lib. III. de Emendat. temp. cap. de anno Ægyptiaco.

Et Dei] *Dei* legendum eſt, non *diei*. *θεοῦ ἐνιαυτοὺς* ſup. ca. 18.

Cum his conditorum voluntates] Simplic. in Comment. in lib. V. Ariſtotel. *φυσ. ἀκροάσ.* Pag. 205. *α. εἰς δὲ ἡμᾶς*

ποιούμεθα ἀρχὰς ἐνιαυτοῦ μὲν περὶ θερινὰς τροπὰς ὡς Ἀθηναῖοι, ἢ περὶ μετοπωρινὰς, ὡς οἱ περὶ τὴν νῦν καλουμένην ἀσίαν, ἢ περὶ χειμερινὰς, ὡς ῥωμαῖοι, ἢ περὶ ἐαρινὰς, ὡς ἄῤῥαβες καὶ δαμασκηνοί.

A novo sole, id est, à bruma] Varro lib. v. de ling. Lat. pag. 49. *Nonæ appellatæ, aut quod ante diem nonum Eidus semper, aut quod ut novus annus Kalendæ Ianuariæ ab novo Sole appellatæ, novus mensis, nova Luna Noneis.* Ovid. lib. I. Fastor.

Bruma novi prima est, veterisque novissima Solis.
Principium capiunt, Phœbus & annus idem.

Dissentit Servius ad Virgilii lib. VII. Æneid. ad illum versum, —— *Vel cum Sole novo.* inquit enim: *Proprie Sol novus est octavo Kalendas Ianuarias.*

CAPVT XXII.

MENSVM genera duo. nam alii sunt naturales, alii civiles. Naturalium species duæ, quod partim Solis, partim Lunæ esse dicantur. Secundum Solem fit mensis, dum Sol unumquodque in zodiaco orbe signum percurrit. 5
Lunaris est autem, temporis quoddam spatium à nova Luna. Civiles menses sunt numeri quidam dierum, quos unaquæque civitas suo instituto observat; ut nunc Romani à Kalendis in Kalendas. Naturales, & antiquiores, & omnium gentium 10
communes sunt. Civiles, & posterius instituti, & ad unamquamque pertinent civitatem. Qui sunt cœlestes, sive Solis, seu Lunæ, neque peræque inter se pares sunt, nec dies habent totos. quippe Sol

in

Aquario moratur circiter undetriginta, in Pisce fere triginta, in Ariete unum & triginta, in Geminis prope triginta & duos: & sic in cæteris inæquabiliter. sed usque adeo non totos dies in singulis; ut annum suum, id est dies trecentos sexaginta quinque, & portionem nescio quam, adhuc Astrologis inexploratam, in duodecim suos dividat menses. Luna autem singulos suos menses conficit diebus undetriginta circiter, & dimidiato. sed & hos inter se dispares, aliàs longiores, aliàs breviores. At civitatium menses vel magis numero dierum inter se discrepant: sed dies ubique habent totos. Apud Albanos Martius est sex & triginta, Maius viginti & duûm, Sextilis duodeviginti, September sedecim. Tusculanorũ Quintilis dies habet triginta sex, October triginta duos. idem October apud Aricinos triginta novem. Minime videntur errasse, qui ad Lunæ cursum menses civiles accommodarunt, ut in Græcia plerique, apud quos alterni menses ad tricenos dies sunt facti. Maiores quoque nostri idem sunt æmulati, cum annum dierum CCCLV. haberent. Sed D. Iulius cum videret hac ratione nec ad Lunam menses, ut oportebat, neque annum ad Solem convenire, maluit annum corrigere: ut sic etiam menses, vel cum veris illis solaribus, & si non singuli, universi tamen ad anni finem necessario concur-

 rerent.

rerent. Nomina decem mensibus antiquis Romu-
lum fecisse, Fulvius & Iunius auctores sunt: &
quidem duos primos à parentibus suis nominasse,
Martium à Marte patre, Aprilem ab Aphrodite, id
est, Venere: unde maiores eius oriundi diceban- 5
tur. proximos duos à populo, Maium à maiori-
bus natu, Iunium à iunioribus; cæteros ab ordi-
ne, quo singuli erant: Quintilem usque ad De-
cembrem perinde à numero. Varro autem Roma-
nos à Latinis nomina mensum accepisse arbitra- 10
tur. autores eorum antiquiores, quam urbem fu-
isse, satis argutè docet. Itaque Martium mensem
à Marte quidem nominatum credit, non quia Ro-
muli fuerit pater, sed quod gens Latina bellicosa.
Aprilem autem non ab Aphrodite, sed ab aperi- 15
endo; quod tunc fere cuncta gignantur, & nas-
cendi claustra aperiat natura. Maium verò non
à maioribus, sed à Maia nomen accepisse; quod
eo mense tam Romæ, quam antea in Latio res di-
vina Maiæ fiat, & Mercurio. Iunium quoque à 20
Iunone potius, quam iunioribus, quod illo mense
maxime Iunoni honores habeantur. Quintilem,
quod loco apud Latinos fuerit quinto: item Sex-
tilem, ac deinceps ad Decembrem, à numeris ap-
pellatos. Cæterum Ianuariū & Februarium, postea 25
quidem additos, sed nominibus iam ex Latio sum-
tis: & Ianuarium ab Iano, cui attributus est, no-

men

men traxisse, Februarium à februo. est *februum* quidquid piat purgatque; & *februamenta* purgamenta: item *februare*, purgare, & purum facere. *Februm* autem non idem usquequaque dicitur.
5 nam aliter in aliis sacris februatur, hoc est, purgatur. In hoc autem mense Lupercalibus, cum Roma lustratur, salem calidum ferunt, quod *Februm* appellant. unde dies Lupercalium proprie Februatus, & ab eo porro mensis Februarius vocitatur.
10 Ex his duodecim mensibus duorum tantum nomina immutata. nam, qui Quintilis fuit, Iulius cognominatus est, C. Cæsare V. & M. Antonio Coss. anno Iuliano secundo. qui autem Sextilis fuerat, ex S.C. Marcio Censorino, C. Asinio Gallo Coss.
15 in Augusti honorem dictus est Augustus, anno Augustano xx. Quæ nomina etiam nunc ad hanc permanent memoriam. Postea vero multi Principes nomina quædam mensum immutaverunt, suis nuncupando nominibus. quod aut ipsi post-
20 modum mutaverunt, aut post obitum eorum, illa nomina pristina suis reddita mensibus fuerunt.

In Capvt XXII.

Mensum genera] *Mensum* pro *mensium*. Infr. *nomina quædam mensum immutarunt*. Sup. cap. IX. *alterum septem mensum, alterum decem*. Ovid. lib. V. Fast.

Nec tu dux mensum Iane biformis eras.

Lunaris

Martium mensem] Idem ἔτυμον placet Festo. At Isodorus lib. v. Orig. cap. 33. Martium dictum autumat, *Quod eo tempore cuncta animantia ad marem aguntur, & concumbendi voluptatem.*

Aprilem autem non ab Aphrodite] Cincius apud Macrob. lib. 1. Saturnal. cap. xii. Plutarch. in Numa pag. 132. idem affirmat. Vid. Isidor. dict. loco.

Maium vero] Vid. Fest. in *Maius*. Macrob. & Isidor. d. l. Servium lib. 1. Georg. ad vers. *Vere novo*, &c. Plutarch. in Numa.

Iunium quoque] Festus & Cincius quoque à Iunone sic dictum putant. alii à Iunio Bruto, ut refert Macrob. libro iam toties citato.

Quintilem] Vid. Fest. in *Martius*. Macrob. lib. 1. Saturn. cap. xii. Solin. cap. iii. Isidor. dict. loc.

Ianuarium ab Iano] Macrob. lib. 1. Satur. cap. xiii. Isidor. lib. v. Orig. cap. xxxiii. Suaves sunt Græci, qui Ianuariũ vel quasi αἰωνάριον dictũ putant, uti Longinus apud Suid. in Αἰωνάριος, Αἰωνάριος. ὁ Ιαννουάριος μὴν. οὕτω Λογγῖνος αὐτὸν ἑρμηνεύσας βιάζεται, ὥσπερεὶ αἰῶνος πατέρα. Vel à ianua, ut Porphyrius in lib. de antro Musarum, διὸ Ἰανὸν εἶπεν τὴν θύραν, καὶ Ιανουάριον μῆνα τὸν θυραῖον προσεῖπεν. quamvis hoc Latinis nonnullis etiam placuit. Vid. Macrob. lib. 1. Saturnal. cap. ix. Tertullian. lib. de Idolat. cap. xv. Ovid. lib. 1. Fast.

Februarium à Februo] Vid. Fest. in *Februarius*. Ovid. lib. ii. Fast. Servium lib. 1. Georg. ad vers. *Vere novo*, &c. Isidor. lib. v. Origin. cap. xxxiii. Plutarchum in Numa, & si ridere voles Suidam in Φεβρουάριος.

Est Februum] *Februum* Sabinorum lingua purgamentum est, teste Varrone lib. v. de ling. Lat. pag. 46. Inde *Februare*, id est, purgare. Idem lib. 1. de vita pop. Roman. citante Nonio in *Februare*.

Qui Quintilis fuit, Iulius cognominat.] In honorem videlicet natalis ejus. Dion. Cass. lib. xliiii. pag. 275. & Appian. lib. ii. de bell. civili, pag. 494. Macrob. lib. 1. Saturnal. cap. xii. Plutarch. in Numa pag. 132.

Q Sexti-

Sextilis fuerat ex S C.] Senatusconsultum huius rei ergò factum, extat apud Macrob. lib.I. Saturn. cap.XII. Vid. Dion. Cass. lib.LV. pag.632. Plutarch. modo dicto loco.

Multi Principes nomina quædam mensum immutaverunt] Nam Nero Aprilem mensem *Neroneum* dici iussit. Sueton. in eius vita cap. LV. Domitianus Octobrem *Domitianum* vocavit. Euseb. lib.I. Chron. pag. 44. Plutarch. in Numa. Commodus Imp. omnium mensium nomina immutavit, teste Suida in Κόμοδος, & Ælio Lampridio in eius vita pag. 73. Dione & Herodian. Eadem insania laboravit etiam Demetrius, qui τὸν Μυνυχιῶνα nominavit Δημητριῶνα, ut refert Plutarchus in eius vita. pag. 1638.

CAPVT XXIII.

SVPEREST pauca de die dicere, qui, ut mensis & annus, partim naturalis, partim civilis est. Naturalis dies est, tempus ab oriente Sole ad Solis occasum. cuius contrarium tempus est nox, ab occasu Solis, usque ad exortum. Civilis autem dies vocatur tempus, quod fit uno cœli circumactu, quo dies verus, & nox continetur. ut cum dicimus, aliquem dies triginta tantum vixisse; relinquitur enim etiam noctes intelligere. Huiusmodi dies ab Astrologis, & civitatibus, quatuor modis definitur. Babylonii quidem à Solis exortu, ad exortum eiusdem astri, diem statuerunt. at in Vmbria plerique à meridie ad meridiem. Athenienses autem ab occasu Solis ad occasum.

sum. Cæterum Romani à media nocte ad mediam noctem, diem esse existimaverunt. Indicio sunt sacra publica, & auspicia etiam magistratuum, quorum si quid ante medium noctis est actum,
5 diei, qui præteriit, adscribitur: si quid autem post mediam noctem, & ante lucem factum est, eo die gestum dicitur, qui eam sequitur noctem. Idem significat, quod qui à media nocte, ad proximam mediam noctem, in his horis quatuor & vi-
10 ginti nascuntur, eundem diem habent natalem. In horas duodecim divisum esse diem, noctemque in totidem, vulgo notum est. Sed hoc credo Romæ post reperta solaria observatum. Quorum antiquissimum quod fuerit, inventu difficile est.
15 alii enim apud ædem Quirini primum statutum dicunt, alii in Capitolio, nonnulli ad ædem Dianæ in Aventino. Illud satis constat, nullum in foro prius fuisse, quam id, quod M. Valerius ex Sicilia advectum, ad rostra in columna posuit. quod quum ad
20 clima Siciliæ descriptum, ad horas Romæ non conveniret, L. Philippus Censor aliud iuxta constituit. deinde aliquanto post P. Cornelius Nasica Censor ex aqua fecit horarium, quod & ipsum ex consuetudine noscendi à Sole horas, *solarium* cœ-
25 ptum vocari. Horarum nomen non minus annos ccc. Romæ ignoratū esse, credibile est. nam in XII. Tabulis nusquam nominatas horas invenies, ut in

gin.lib.XII. Antiq. lect.cap. XIX. Lil. Gregor. Gyrald. lib. de ann. & mensibus, pag.603. Ioseph. Scalig. lib.I.de Emend. temp. Læl. Bisciolam lib. IX. horar.subsec. cap. XIX.

Apud ædem Quirini statutum] Nimirum à L.Papyrio Cursore. Plin. lib. VII. cap. LX.

M. Valerius] Messalla, Catana scilicet capta in Sicilia. Plinius ibid.

L. Philippus Censor] Plinio est Q. Marcius Philippus; quod fortasse rectius.

P. Cornelius Nasica censor ex aqua] Vid. Plin. ibid. Horologiorum porro ex aqua primus inventor Ctesibius dicitur, teste Vitruvio lib.IX. cap.IX. De Horologiis autem eorumque diversis inventoribus, vid. Vitruvium dicto loco. Plin.lib.II. cap. LXXVI. & lib.VII.cap. LX. Blasium Vignier. in annotat. ad Philostrati Icones.part.II. pag.311.

Solarium cœptum vocari] Ita emendarunt doctissimi viri, Petr. Faber lib.II. Semest. cap.ult. & Franc.Modius, Novantiq. lect.Epist. XIV. itaque edidit Carrio. In aliis retro exemplaribus erat *Horarium*.

Horarum nomen] Horarum distinctio antiquitus ex arbitrio Prætoris pendebat, ut Varro indicat lib. V. de ling. Lat. pag. 62. ex Cosconio: *Prætorem accensum solitum esse iubere, ubi ei videbatur horam esse tertiam, inclamare horam esse tertiam, itemque meridiem, & horam nonam.*

Meridies discernebat] Nam meridies ab eo, quod medius dies. Varro lib. V. de ling. Lat.

Vigilia prima] Vigiliarum usus antiquissimus, cum apud Iudæos, ut Iudic. VII. vers.19. I.Reg.XI. vers.II. Psalm. LXXXIX. v. 4. & ibi D. Hieronym. & Psalm. CXXIX. vers.6. Matth.XIV. vers. 25. Luc.XII. vers.38. tum Romanos. Veget. lib. III. de re milit. cap. VIII. Vid. Lips. lib.V. de milit. Roman. Dial. IX. Suid. in φυλακή & πρoφυλακή.

CAPVT XXIV.

SVNT etiam plura noctis & diei tempora, aliis ſubnotata, propriiſque diſcreta nominibus; quæ apud veteres poëtas paſsim ſcripta inveniuntur. ea omnia ordine ſuo exponam. Incipiam à nocte media, quod tempus principium & poſtremum eſt diei Romani. Tempus, quod huic proximum eſt, vocatur *de media nocte:* ſequitur *gallicinium*, cum galli canere incipiunt. dein *conticinium*, cum conticuerunt. tunc *ante lucem*, & ſic *diluculum*, cum, Sole nondum orto, iam lucet. ſecundum diluculum vocatur *mane*, cum lux videtur Solis. poſt hoc *ad meridiem.* tunc *meridies*, quod eſt medii diei nomen. inde *de meridie:* hinc *ſuprema.* quamvis plurimi *ſupremam*, poſt occaſum Solis eſſe exiſtimant: quia eſt in XII. Tabulis ſcriptum ſic. SOL. OCCASVS. SVPREMA. TEMPESTAS. ESTO. Sed poſtea M. Plætorius Tribunus plebis ſcitum tulit, in quo ſcriptum eſt: PRÆTOR. VRBANVS. QVI. NVNC. EST. QVIQVE. POST. HAC. FVAT. DVOS. LICTORES. APVD. SE. HABETO. ISQVE. VSQVE. AD. SVPREMAM. IVS. INTER. CIVIS. DICITO. Poſt ſupremam ſequitur *veſpera*, ante ortum ſcilicet eius ſtellæ, quam Plautus *veſperuginem*,

ginem,

ginem, Ennius *vesperum*, Virgilius *hesperon* appellant. Inde porro *crepusculum*, sic fortasse appellatum, quod res incertæ *creperæ* dicuntur; idque tempus noctis sit, an diei incertum est. post
5 id sequitur tempus quod dicimus, *luminibus accensis*, antiqui *prima face* dicebant. deinde *concubium*, cum itum est cubitum. exinde *intempesta*, id est, multa nox, qua nihil agi tempestivum est: tunc, *ad mediam noctem*, dicitur: & sic, *media nox*.

* * *

In Caput XXIIII.

Quod tempus principium] Sup. cap. præcedenti. Easdem vero diei noctisque partes recensent ferè Varro lib. v. de ling. Latin. & ex Varrone Servius in Commentar. in lib. II. Æneid. Virgilii. Macrob. lib. I. Saturnal. cap. III. Isidor. lib. v. Orig. cap. XXX. & XXXI. Beda de rat. temp. cap. v. Vide etiam Iul. Polluc. lib. I. cap. VII. & VIII.

Sol occasus] Sic Gellius citat lib. XVII. cap. II. At Varro lib. v. de ling. Latin. pag. 44. Fest. in *Supremum*, Macrob. lib. I. Saturnal. cap. III. *Solis occasus*.

M. Plætorius] Tangit Varro dicto loco.

Quique posthac fuat] Ita legendum potius censeo, quam *fiet*.

Plautus

Plautus vesperuginem] Plautus in Amphitr. Act. I. Sc. I. citatus etiam à Varrone lib. v. de ling. Lat. pag. 74. Festo Pomp. lib. xx. & D. Augustino lib. xxi. de civitate Dei, cap. viii.

Ennius vesperum] Et Horat. lib. ii. Od. ix.

—— nec tibi, vespero
Surgente, decedunt amores,
Nec rapidum fugiente Solem.

Virgilius Hesperum] Virgil. Eclog. viii.

—— tibi deserit Hesperus Oetam.

Et Eclog. x.

Ite domum saturæ, venit Hesperus, ite capellæ.

Intempesta] Vid. Serv. lib. iii. Æneid. Virg. ad vers.

Et Lunam in nymbo nox intempesta tenebat.

ELOGIVM.

Macrobius in Somnium Scipion.

LIB. II. CAP. IIII.

IN RE NATVRALITER OBSCVRA, QVI IN EXPONENDO PLVRA, QVAM NECESSE EST SVPERFVNDIT, ADDIT TENEBRAS, NON ADIMIT DENSITATEM.

VARIAE LECTIONES
IN CENSORINO.

CAPVT I.

PAG. I. DE DIE NATALI] *Inscribitur etiam hic liber*, DE HVMANA ORIGINE.

vers. 2. Opere quam] *Ger. & Ald. edit.* nonnunquã.

3. cariora] *al.* cariore.

4. inhiat, is] *Germ. & Ald.* inhiant, ii.

5. dives vocatur] *Ger. & Ald.* divites vocantur.

10. comperisti] *Germ.* comprendisti.

12. censeri] *Ald. editio non habet* censeri .

13. Comicus ait] *Germ. editio addit* Terentius.

15. rectè] *Germ.* benè.

Pag. 2. vers. 2. eæ, quæ] *Ald.* ex quidem quæ.

3. præcedant] *Germ. & Ald.* præcedunt.

5. accedant] *Germ.* accedunt.

enim] *al.* etiam.

6. minime] *Ger.* minimum.

7. à dîs] *Ger. & Ald.* à diis.

8. neque] *Ger. & Ald.* nec.

10. ex ethica parte] *Ger.* hic apertæ.

16. cuncta, quæ] *Germ. & Ald.* cuncta ista, quæ.

17. facunde] *Ger.* familiariter.

19. possint] *Ald.* possent, *Germ.* possunt.

20. aliquantum] *Al.* aliquantulum.

22. in me ut vetus adagium] *Germ.* In me vetus adagium iure dic. *al.* in me vetus elogium.

23. Sus Minervam] *Ger. edit. addit* docet.

24. plura did] *Ger.* plura *deest*.

Pag. 3. Dîs] *Germ. & Ald.* diis.

2. ut se gratos] *Al.* ut se non ingratos.

3. iis] *Germ. & Al.* hoc.

9. Deo sacrum] *Ald. non habet* sacrum.

CAPVT II.

PAG. 6. ver. 3. quod ait] *Ald.* ut ait.

9. hostiam] *Germ.* hostia.

faciundum] *Al.* faciendam.
11. Atticus, & est] *Germ.* Articulus sive.
numeris] *Ald.* muneribus.
Pag. 7. vers. 3. Deli] *Germ.* Delii.
5. in hoc die] In *in aliis non habetur.*
6. factum] *Germ. & Ald.* facta.
oportet] *Ald.* oporteat.
7. sed &] *Germ.* & *deest.*
10. veneremur] *Germ.* veneretur.

CAPVT III.

PAG. 10. vers. 2. Hic] *Germ. deest.*
genamur] *Ger.* generemur.
3. curat] *Ald.* curet.
genitur] *Ald.* gignatur. *Ger.* gignitur.
Pag. 11. vers. 1. suscipit ac tuetur] *Germ. & Ald.* suscipiat ac tueatur.
2. genendo] *Ger. & Ald.* gignendo.
4. Granius Flaccus] *Germ.* C. Flaccus.
12. nono] *Ald.* XVI.
15. præterea] *Ald. deest.*
hominum] *Germ.* homini.
24. exceptos] *Ger.* acceptos.
26. colant] *al.* celebrent.
Pag. 12. vers. 3. præmia] *al.* pretia.
6. hic] *Ger. & Ald.* iste.
7. peperit] *Ger.* pepererunt.

CAPVT IV.

Pag. 16. vers. 4. dicere prius] *al.* quærere primum.
natura] *Germ.* naturæ.
5. de origine] *Germ.* de natura.
9. seminibus procreatos] *Germ. & Ald.* seminibus esse procreatos.
10. successione] *Germ. & Ald.* successioneque.
propagare] *Ger.* prorogare.
12. generi] *Ger.* gratia.
15. aliquando] *al.* aliquem.
16. qua semper humanũ genus fuisse creditur] *al.* quæ semper credidit genus humanum fuisse.
18. Ocellum] *Germ.* Cereium, *al.* Cocceium.
21. itemq;] *Ger. & Ald.* item.
22. opinati] *al.* opinari.
Pag. 17. vers. 3. isto mundo] *Ald.* mundo *non habet.*
8. primigenios] *Ger. deest.*
naturave] *Ger.* ve *deest.*
10. in] *Ger. deest.*
14. esse natos] *In Ger. & Ald. editione additur,* ut Virgilius. Hic (*Ger.* Hinc) lapides Pyrrhæ iactos Saturnia regna. Et alibi.
Quo tempore primum
Deucalion vacuum lapides iactavit in orbem.
Vnde homines nati durum genus.
15. monstrosas] *Ger.* monstruosas.
19. simillima] *Ger.* similia.

Pag. 18.

Pag.18.v.5. in Ste *] *Ger. & Ald.* inserta. *al.* vel in fterte.
6. diſſenſis] *Ger. & Ald.* diſſentiente. *al.* diſceſſiſſe.
7. viſum eſt] *Ger. & Ald.* viſum eſſe.
9. cohærentes primum] *Ger. desunt hæ duæ voces. al.* primum adhærentes.
10. ingenitum] *Ger.* ingeniũ.
16. id eſt Dei provid.] *al.* & Dei providentia.
22. Nymphas, Indigenaſque Faunos] *al.* Nymphas Indigetes Faunoſque.
23. nõ difficile] *al.* nõ difficilis
25. confingant] *Ger. & Ald.* confingat.
Pag.19.verſ.2. humo] *Ger.* homo.
4. mutua cæde inter ſe necatis] *Ger.* mutuo inter ſe necatis.
6. fuerint] *Ger.* fuerunt.
7. exaratus] *Germ. & Ald.* exortus.
8. extiſpicii] *al.* auſpicii.
9. tum] *Ger. & Ald. deeſt.*
10. exſcripſerunt] *al.* ſcripſerunt.

CAPVT V.

PAG.23.verſ.2.quæ] *Ger. & Ald.* quod.
pertinent] *Ger. & Al.* pertinet.
4. compendio] *Ger.* compendioſe. *al.* quo potero compendio.
6. è lævis] *Germ. deeſt* è.
6. dirivari] *Ald.* adoriri. *Ger.* oriri.
10. admiſſionem] *Ger.* emiſſionem. *Ald.* amiſſionem.
Qui mares ſunt per] *Ger. & Ald.* mares perim.
Pag.24.verſ.3. gregum] *Ger. & Ald.* Græcam. *Aldus legendum putat.* crebram coitionem.
10. viſum eſt] *German.* eſt *non habet.*

CAPVT VI.

PAG.26. verſ.1. Principale] *Ald. addit* cerebrum.
7. naſcitur, aliturque] *Ald. & Ger.* naſcatur alaturq;.
9. ferine] *Ger.* ferunt.
11. formatus] *Ger.* formetur. *Ald.* formatur.
14. Anaxagoræ enim, cæteriſq; compluribus] *Germ.* Anaxag. etiam cum aliis plurib.
16. prominens] *al* permanens
18. ex eoq.] *Ger. & Ald.* ex eo.
25. principium] *Ald. & Germ. deeſt.*
Sedem] *Ger.* ſemen.
Pag.27.verſ.&] *Ald. & Ger. deeſt.*
è] *al.* ex.
3. è.] *Ger. & Ald. deeſt.*
5. ſunt] *Germ. & Ald. deeſt.*
8. fuerunt] *Germ.* fuit.
frigus] *Ger. & Ald.* frigidus.

9. calidum] *Germ.* & *Ald.* calidus.
10. frigidum] *Ger.* & *Ald.* frigidus.
11. calidum] *Germ.* & *Ald.* calidus.
12. fuerit] *Germ.* si erit. *Ald. utrumque deest.*
frigidum] *Germ.* & *Ald.* frigidus.
16. femina] *Ger.* & *Ald.* deest.
19. Id enim] *Ger.* Id etiam.
23. tantummodo] *Ger.* & *Ald.* partum tantummodo.
si utrumque] *Ald.* & si utrumque.
25. utramq.] *Ger.* utrumque.

CAPVT VII.

PAG. 29. verſ. 4. necesse est] *Ald.* necesse sit.
5. Musica] *Al.* & *Ger.* Musicaq.
6. soleat.] *Ald.* soleant.
11. numerus] *Germ.* & *Ald.* numeris.
12. septem formemur mensibus] *Ger.* septimis à partu formentur dentes mensibus. *Ald.* Septimis formentur dentes mensibus.
Pag. 30. verſ. 1. Et post sept. men. d. n. inn. iid. post. sept. cad. an.] *Germ.* Et post septimum cadant annum. *Ald.* Et, cum post septimum mensem dentes nobis innaſcantur, iidem quoq. post septimum cadant annum.
6. ideo, quod] *Ger.* ideoque.
7. ut septem] *Ald.* septem *non habet.*
8. confirmationem] *Germ.* & *Ald.* consummationem.
14. aliqua] *Ger.* & *Ald.* aliqui.
alii] *Ger.* & *Ald. deest.*
16. Pythagorica] *Ger.* Pythagoricus.
17. Evenor] *Ger.* Evenus. *Ald. legendum putat* Eudæmus. *ex Æliani hist. animal.*
19. Euthyphronem] *Germ.* Euriphonem. *al.* Euripidem; *vel* Euriphanum.
24. senserunt] *Germ.* & *Ald.* sentiunt.
25. mihi] *Ger. deest.*
mihi supra nominatus] *Ald. non habet.*
Pag. 31. v. 2. undecimũ mensem] *Ger.* & *Ald* undecimo mense.

CAPVT VIII.

PAG. 34. verſ. 5. nono] *Ger.* VIII. & decimo] *Ald. non habet.*
tantummodo] *Ger.* tantũ.
9. statis] *Ger.* & *Ald.* stantibus
12. 13. disparili sua temperatura] *Germ.* & *Ald.* hac sua disparilitate pariter.
18. Quid] *Ald.* Quidquid.
Pag. 35. verſ. 3. sit necesse] *Germ.* *Ald.* sit necesse est.

& in

& in al.] & *Ald. deest.*

7.8. has Græci μοίρας cognominarunt: eo videlicet, quod deas Fatales nuncupant μοῖρας] *Ger.* Has Græci μέρη vocant.

8. Et eæ] *Ger. & Ald.* Et hæ.

16. tunc pr.] *Germ.* tum pr.

18. vocatur] *Germ. & Ald.* dicitur.

qui] *Ger.* quia.

19. subtendit. nam si ut] *Ald.* succidit (*Ger.* subcedit) natura cuius.

21. deinde] *Germ. & Ald.* deinceps.

22. hexagoni æquilateralis] *Germ. & Ald.* hexagoniæ quæ (*Germ.* qui) lateralis.

26. videatur] *Ger.* videbatur.

27. videt] *Ger.* videlicet.

Pag. 36. vers. 9. polygoni] *Ger.* polygoniæ.

afficit] *Ald.* efficit.

14. potuerit] *Germ.* poterit.

CAPVT IX.

PAG. 40. vers. 7. & fem.] *Ald.* at fem.

8. vel] *Germ. & Ald.* ut.

10. capillumq.] *Ger.* capillumve. *Ald.* capillosve.

14. conformari] *Ger.* confirmari.

16. afferunt] *Germ. & Ald.* ferunt.

CAPVT X.

PAG. 41. vers. 9. mittitur] *Ald.* innititur.

10. missæ, φθόγγοι vocantur] *Germ.* emissæ φθόγγος vocatur.

14. diastemata] *Ald. non habet.*

15. quæ alia] *Ald.* quare (*Ger.* quæ) διαστήματα.

Pag. 42. vers. 1. ἡμιτόνιον] *Germ.* semitonium.

3. promisce] *Germ. & Ald.* permixtæ.

13. hemitonii] *Ger.* semitonii.

14. altera] *Germ.* alia.

hemitonii] *Ger.* semitonii.

16. est enim vel.] *Ger. & Ald.* vel *non habent.*

19. qui] *Germ. & Ald. deest.*

duo] *Ald.* tria.

21. Platoni] *Ger.* Plato.

ἡμιτόνιον] *Germ.* semitonion.

22. autem] *Ger. deest.*

δίεσις] *Germ.* δίεσιν.

appellatur] *Germ.* appellat.

23. aliquid] *Germ. & Ald.* liquide.

Pag. 43. v. 3. nec] *Ger. & Ald. deest.*

4. mutabat & id identidem] *Ger. & Ald.* mutabat inter se collata & identidem.

10. At eam] *Germ.* Ad eam.

11. ubi invenitur, ubi pond.] *Ger.* & *Ald.* ubi invenitur pond.
12. sesquitertia] *Ger.* sesquialtera.
13. cum autem] autem *Germ.* & *Ald. deest.*
15. διπλασίω] *Germ.* displasion.
16. si] *Ald.* an.
17. cavo] *Ald.* cano.
21. sescuplo] *Ald. non habet.*
22. duodecim] *Ger.* septem.

CAPVT XI.

PAG. 46. vers. 1. forsitan obscure] *Ger.* & *Ald.* forsitan quidem obscure.
Pag. 47. vers. 6. ratione] *Germ.* rationi.
12. perficiunt] *Ald.* perficiant
14. absolvitur] *Ger.* absolvit.
17. pervenit] *Ger.* & *Ald.* pervenerit.
19. tota humana vita finitur] *Germ.* & *Ald.* vota humana finitur.
20. ut & Solon] *Ger.* & *Ald.* & ut Solon.
Pag. 48. vers. 2. pro portione diebus] *Ger.* & *Ald.* proportione est diebus.
5. prodit] *Germ.* & *Ald.* procedit.
7. hos dies] dies *Ger. deest.*
9. præterit] *Ald.* præteriit.
15. observatur] *Germ.* & *Ald.* observantur.
17. diebus] *Ald.* dies.
19. xc. & uno] *Germ.* & *Ald.* LXXII.
20. ducentis septuaginta quinque] *Germ.* & *Aldus* CCLXXIV.
27. multas] *Ger.* multos.
Pag. 49. v. 3. vocaverunt ἔκρυσιν] *Ger.* vocari ἤκρυον.
Sanguineũ] *Ger.* sanguinem.
4. ἐκτρωσμὸς] *Ger.* ἔκτρομος. *Ald.* ἐκτρωμα.
Quod] *Ger.* quia.
5. videntur] *Ald.* videantur.
6. imparem] *Ger.* & *Ald.* in partem.
7. &] *Germ. deest.*
8. CCLXXIX.] *Ger. deest hic numerus. Ald.* CCLXXIII.
12. naturam] *Germ. non habet. Ald.* numerum.

CAPVT XII.

PAG. 52. vers. 11. sacris ædibus] *al.* sacris omnibus.
cum] *al. deest.*
12. ageretur: non Apollini] *Germ.* & *Ald.* ageretur: Marti, non Apollini.
15. aut] *Germ.* & *Ald.* ut.
16. ac] *Germ.* & *Ald.* aut.
17. urbem] *Ger.* & *Ald.* urbes
Pag. 53. vers. 2. sufferant] *Ald.* ferant.

5. Quan-

Quamobrem] *Ald.* Ob quam rem.
8. expergitus] *Germ.* & *Ald.* experrectus.
11. reddidit] *Ald.* reddit.
eiusdem] *Ald.* eius.

CAPVT XIII.

PAG. 56. vers. 1. hæc] *Ger.* & *Ald.* hoc.
accedit] *Ger.* procedit.
6. diastematis congrua] *Ger.* diastematis motum habere congrua. *Ald.* diastematis habere congrua.
7. quamq.] *Germ.* quoq. *Ald.* quæque.
9. quam capere] *Ger.* & *Ald.* quam non caperent.
10. non possunt] *Ger.* & *Ald.* *desunt.*
14. indicavit] *Ald.* iudicavit.
21. usque] *Ger.* & *Ald.* *deest.*
Pag. 57. vers. 1. & dimidium] *In Germ.* & *Ald. editione additur,* quod vocatur diapente.
8. faciat] *Germ.* facit.
9. id est] *Germ.* idem.
14. ad terræ] *Ger.* ad *non habet.*
Summitatem] *Germ.* summitate.
15. ad alias] *Ger.* & *Ald.* *deest.*
17. hunc] *Ger.* & *Ald.* *deest.*
19. τὸ χορεῖον] *Ger* & *Ald*, azonium. *al.* Caxomon.
quia] *Germ.* quis.
sunt] *Ger.* & *Ald.* sint.
22. separatim] *Ald.* separatū.
24. Musica] *Ger.* & *Ald*, Musicæ.

CAPVT XIV.

PAG. 63. ver. 6. annos] *Ald.* anno.
7. XV.] *Ger.* quartumdecim.
10. erant] *Ger.* & *Ald.* erat.
11. possunt] *Ger.* & *Al.* possent.
12. in quarto autem adusque] *Ger.* in quarto usque.
adusq; LX.] *Germ.* & *Ald.* usque ad.
14. usque finem] *Germ.* usque ad finem. *Ald.* usque in finem.
Pag. 64. vers. 2. essent, senes appellatos] *Ger.* & *Ald.* esset, senex appelletur.
3. iam] *Ger.* & *Ald.* *deest.*
laboraret] *Ger.* & *Ald.* laboret.
4. ætates] *Ger.* ætatum.
finem primæ] *Ger.* finem vitæ uniuscuiusq; primæ.
5. putavit VII.] *Ger.* putavit finem VII. *Ald.* putavit esse VII.
13. terminum si] *Ger.* & *Ald.* terminum vitæ si.
15. procurrunt] *Ger.* præcurrunt.
Etruscis quoque] *Germ.* & *Ald.* Etruscisque.
18. fatalib.] *Ger.* & *Al.* fatalem

18. quæ

18. quæ duo ad] duo *Germ. & Ald. non agnoſcunt. al.* quæ quam ad.

19. proferri] *Ger. & Ald.* proferre.

20. octuageſimo] *Ger. & Ald.* LXX.

21. impetrari] *Germ.* impetrare.

23. omnibus] *Ger.* hominibus.

Pag. 65. verſ. 5. temperari] *Ger. & Ald.* tentari.

7. 8. in qua alii dixerunt oculos albeſcere; in nona, omnia fieri languidiora] *In Germ. editione hac non habentur: nec Aldus agnoſcit illa,* in qua alii dixerunt oculos albeſcere. *Deinde ita habet:* In nona, illa declinare.

18. tum] *Germ.* tunc.

22. ſunt] *Ald.* ſint.

28. viceſimum, &] *Ald.* viceſimum, alterum &.

ſecundum] *Ald. deeſt.*

Pag. 66. verſ. 1. ſecundum dein] *Germ.* ſecundum & dein.

3. unum] *Ald. deeſt.*

7. inclinat] *Ger.* inclinant.

8. ducuntur] *Germ. & Ald.* dicuntur.

9. philoſophus] *Germ. & Ald.* philoſophiæ.

11. putavit novenario] *Germ. & Ald.* putavit ſcilicet novenario.

complet] *Germ.* complent.

13. reciperent] *Ger.* recipiant.

25. vel hebdom.] *Ger.* vel *deeſt.*

27. quod &] *Germ.* & *deeſt.*

& ad] *Germ.* ad *deeſt.*

Pag. 67. verſ. 1. cæteris duoo] *Ger. & Ald.* cæteris non duco.

5. claros] *Germ.* claro.

6. reperio] *Germ.* reperit.

11. protuliſſe] *Ger.* pertuliſſe.

CAPVT XV.

PAG. 72. v. 2. corpori] *Ald. deeſt.*

10. & Dionyſius] *Ald.* & *non habet.*

Pag. 73. verſ. 1. ferunt] *Ger.* fere. *Ald. utrumque deeſt.*

8. veterum, nunc] *Ald.* veterum quos nunc.

9. ſuſpicimus] *Germ. & Ald.* ſuſcepimus.

quem] *Ald. deeſt.*

10. dicemus] *Germ.* dicimus.

11. non in te omnium virt. præd. conf. q. t. laud. ſe poſtp. erubeſceret] *Hæc omnia in Germ. deſiderantur.*

18. ſacerdotii] *Ger.* ſacerdotis.

23. conſecutus es] es *Ger. deeſt.*

25. plebis] *Ald.* plebe.

non optavit] *Ald.* non exoptavit.

Pag. 74. verſ. 1. vice] *Germ.* iure.

CAPVT XVI.

PAG. 76. verſ. 2. tempuſq;] *Ger. & Ald.* tempus quoque.

6. vel

6. vel] *Germ.* id est.
8. aut annum] *Ger.* aut unum annum.
12. fuit, &] *Ger. & Ald.* & *non habent.*
19. recipiat] *Germ.* accipiant. *Ald.* accipiat.
22. decerpit] *Ald.* decerpat. & apponit præterito] *Hac à Ger. & Ald. edit. absunt.*
23. futurum] *al.* venturum.
24. paria] *Germ. & Ald.* propria.
25. enim.] *Ger.* etiam.
Pag. 77. verſ. 3. finiti] *Ger. & Ald.* finito.
4. hæc enim] *Ger.* hæc etiam.

CAPVT XVII.

Pag. 78. verſ. 1. 2. Et quoniam ſæ. a. nat. ſunt a ci. pr. de nat. dicam] *Hac in Germ. & Ald. non habentur.*
6. enim] *Ger.* etiam.
γενεὰν] *Germ.* genena.
9. à ſementi] *Germ. & Ald. deſunt.* ſementim] *Germ. & Ald.* ſementem.
10. Herodicus] *Germ. & Ald.* Heraclitus.
11. ſcribit dici] *Ald.* ſcribi dicit.
15. eos] *Germ. & Ald. deeſt.*
16. recedere] *Ger. & Ald.* decedere.

Arganthonium] *Ger.* Argantoninũm. *Ald.* Argathonium.
18. ut] *Germ.* aut.
Pag. 79. verſ. 5. in centum] *Ger. & Ald.* in *non habent.*
7. in] *Ger. deeſt.*
ſedecim] *Ger. & Ald.* VI.
14. libri] *Ger. & Ald. deeſt.*
20. qui longiſſimam] *Ger. & Ald.* qui quam long.
Pag. 80. verſ. 16. ut] *Ger. & Ald. deeſt.*
17. cum Antias] *Ger. & Ald.* tum Ant.
21. Eſquilinis] *Germ.* Exquilinis.
24. fierent, & hoſtiæ] *Ger. & Ald.* fierent tribus noctibus, & hoſtiæ.
Pag. 81. verſ. 1. is] *Ger.* his.
2. at] *Ger. & Ald.* utq.
6. quod ſæcularibus] *Germ.* quod de ſæcul.
10. totienſq.] *Ald.* totidemq.
13. primos] *Germ.* primo.
14. regibus poſt] *Ger. & Ald.* regibus cum poſt.
15. CCXLV.] *Germ.* CCI. *Ald.* CCLV.
16. Valerius Antias ait] *Hæc Aldus non habet.*
at XV. virorum] *Ald.* eſſe ad XL. virorum. *cui congruit Germ. præter τὸ* eſſe, *quod non agnoſcit.*

S 17. Com-

17. Commentarii] *Ger. & Ald.* Commentarios.
annis] *Ald.* ante.
CCLXXXXVIII.] *Ger.* CCXCIX.
18. Sp. Verginio] *Ger. & Ald.* Sp. Virginio.
Secundos ludos, ut Antias vult] *Hæc in Ger. & Ald. edition. non habentur.*
19. quinto trecentesimo] *Ger.* VIII. & XL. *Ald.* VII. & XL.
20. quindecim] *Ger. & Ald.* XII
21. octavo & quadringentesimo] *Germ. & Ald.* CCCCX.
22. Corvino] *Ald.* Corvo.
iterum] *Germ. deest.*
Pœtilio] *Ald.* Pœtelio.
24. C. Iunio] *Germ. & Ald.* L. Iunio.
aut ut in lib. quind. scriptũ est] *Ger. & Ald. desunt.*
27. Licinio Varo] *Ger. & Ald.* Livio Varro.
Pag. 82. vers. 8. DCVIII] *Aldus & Germ.* DCIII.
9. anno DCXXVIII.] *Ger. & Ald.* annis DCXXIX.
M. Æmilio] *In Ger. & Ald.* M. *omissum est.*
11. ludos C. Furnio] *Germ. & Ald.* ludos Furnio.
Silano] *Germ.* Syllano.
12. DCC.XXXVII] *Ger.* DCXXXVII.
13. se IIII.] *Ger. & Ald.* se III.
14. anno IↃCCC.] *Ald.* anno DCCXLI.
15. se] *Germ. deest.*
16. IↃCCCCXLI.] *Germ. & Ald.* CC ∞ XLI.
Imperatores Septimius] *Ald.* Imperatores L. Sept.
17. M Aurelius] *Germ. & Ald.* inde Aurelius.
Libone] *Ger.* Iubeno. *Ald.* Iubone.
18. IↃCCCCLVII] *Ger.* DCCCLVII. *Ald.* CC ∞ LXVII.
19. post centum] *Ger.* post CX.
ut hi referrentur] *Germ. & Ald.* uti referuntur.
statum] *Germ.* statutum.
20. esse, neq.] *Ald. & Germ.* esse sæculum neque.
post centum decem] *Ger.* post XC.
24. annos] *Ger. & Ald.* annis.
27. sæcula discerni] *à Germ. & Ald. absunt.*
Pag. 83. vers. 3. raro fiunt] *Germ.* raro funt. *Ald.* rara sunt.
6. civile] *à Ger. & Ald. abest.*
7. modulum centum] *Germ. & Ald.* modulum annorum centum.
8. Roma] *Ald.* A Roma.
9. ICXCVI.] *Germ.* CCLVIII. *Ald.* DVII.
10. quis] *Germ. & Ald.* qui.
11. hunc numerum] *Germ. & Ald.* hunc annorum numerum.
14. vitam[*Ger. & Ald. deest.*

15. cen-

15. centenum fuerant] *Ald.* centum fuere.
18. quodq.] *Ger. & Ald.* quod. Dioscorides] *Germ.* Diascorides.
20. constare] *Ger. & Ald. deest.*
22. perierunt] *Germ. & Ald.* perierint.
eo] *Ger. & Ald.* ideo.
id] *Germ. & Ald. deest.*
23. pendendo, omnis ætatis] *al.* pependit cor hominis.
23. incrementa &] *al.* incrementa ætatis &.
24. deminutiones] *Germ.* diminutiones.
observent] *Germ. & Ald.* conservent.
26. accedere bin. ab. iis cent. drach. ab an. quinquag.] *Germ. editio non habet.*

Pag. 84. vers. 3. vitam] *Ger. deest.*
10. Vettium] *Ger.* Vectium.
11. magno [*Germ. deest.*
docto] *Ger. & Ald.* doctori.
12. traderent] *Germ. & Ald.* tradebant.

CAPVT XVIII.

PAG. 90. vers. 3. tam] *Ger. & Ald.* etiam.
4. alii annum] *Ald.* alii unum annum.

Pag. 91. v. 3. nunc] *Ger. & Al.* hinc.
5. Lunam interdum] Lunam novam interdum.
10. separatim] *Germ. & Ald.* separatum.
11. ambos] *Germ.* ambo.
13. intercalabatur q. bi. circ. & rev. διετ. e. u. m. q. L. p. al. f. an. tr. a. poët. d. Postea, cog. er. h. t. d. & πεν. f. sed eam, quod q. quoque. anno] *Hac omnia in Germ. editione desiderantur.*
15. patri] *Ald. deest.*
17. sed eam] *Ald.* sed & eam.
18. πεντετηρίδα] *Germ.* Penteterida.
19. nominabant] *Ger. adiicit* quod quinto quoq. anno.
ex] *Germ. deest.*
20. ut annus] *Germ. & Ald. non habet.*
Solis] *Germ. adiicit* annum.
constaret] *Germ. & Ald.* constare.
22. unum] *Germ.* primum.
in] *Germ. deest.*
22. quadriennio] *Ger. & Ald.* quadriennium.
diem] *Germ. deest.*
25. quoq.] *Germ. & Ald. deest.*
quod] *Ald.* quoniam.

Pag. 92. vers. 2. verum] *Germ. & Ald.* verè.
7. hanc] *Ger. & Ald. deest.*
8. Cleostratus] *Ald.* Leostratus.
10. alios] *Germ. & Ald.* alii.

12. Mnesistratus] *Germ.* Mnestratus.
Dositheus] *Germ.* Doxitheus.
17. proxima] *Germ.* & *Ald.* proxime.
23. proventus, sterilitates, item morb.] *Ger.* proventus, ac sterilitates, morbosque.
Pag. 93. vers. 1. DCCCCXL.] *Germ.* CCCCXL. *Aldus* CCCXL.
3. Callippi] *Germ.* Calippi.
Cyziceni] *Quod sequitur non est in editione Germanica.*
5. interkalentur] *Ger,* & *Ald.* intercalarentur.
6. perinde] *Germ. deest.*
17. solos] *Germ.* & *Ald.* solus.
18. itaque] *Germ. deest.*
quadriennium] *Ger.* quadriennio.
apud eos uno circiter die minus est, quam naturale quadriennium] *Hæc in Germ. editione desunt.*
20. eoque] *Germ.* eo.
MCCCCLXI.] *Ger.* MCCCLXI.
22. ὁ θεοῦ ἐνιαυτὸς] *Ald.* θεοψενιαυτὸς. *Ger.* ἐνιαυτὸς,
Pag. 94. ver. 2. mundi] *Ger. deest.*
6. CCCCLXXXIV.] *German.* CCCCLXXXVIIII.
7. Heraclitus] *Germ.* Herodotus.
8. X.M.CC.CIↃ.XXCIV.] *Germ.* XIII. DCCCCLXXXIIII. *Ald.* X. M. C ∞ XXCIV.
8. Orpheus C.M.XX.] *Germ.* & *Ald.* Orpheus CXX.
12. notandis] *Ger.* notandas.
13. quas vocant] quas vocat.
Pag. 95. vers. 2. fuit, duodecimo] fuit die duodecimo.
5. unde quadragesimus] *Ger.* & *Ald.* undequadraginta.
6. dictum, nunc] *Germ.* & *Ald.* dictum est, nunc.
7. locus] *Germ.* & *Ald. addunt* videtur.

CAPUT XIX.

Pag. 100. vers. 4. nondum] *Ger. deest.*
7. Aphrodisius] *Germ.* Aphrodius.
7. & part. diei oct. Callip. a. CCCLXV. & Arist. Sam. tan. & pr. diei part. M. Meton vero CCCLX. & dier. quin. und. p. Oen. CCCLXV.] *Hæc Germ. editio non habet.*
9. M. DCXXIII.] *Ald.* MDXXXII.
10. Oenopides] *Ald.* Venopides.
12. Harpalus] *Ger.* Arpalus.
14. incomprehensibile] *Ger.* & *Ald.* incomprehensibilem.
15. quiddam] *Germ.* & *Aldus* quidem.
inenuntiabile] *Germ.* inenume-

numerabilem. *Ald.* innumerabilem.

Pag.101. vers.5 statuebant,tam] *Ger. & Ald.* statueb.& tam.

8. ab Isone] *Germ. & Ald.* à Pisone.

9. Arminon] *Germ. & Ald.* annum.

10. perduxisse] *Germ. & Ald.* produxisse.

12. primo] *Germ. & Ald.* primum.

προσέλιυοι appellati] *Ger.* proselinas appellant.

appellati] *Ald.* appellantur.

14. quod prius] *Germ.* quod quem prius.

15. quam] *Germ. deest.*

16. annum] *Ger. & Ald. deest.*

18. ὥρος] *Germ. & Ald.* ὥρας.

19. ὥρον] *Ger. & Ald. deest.*

eorumq.] τὸ que *Germ. & Ald. deest.*

21. circuitum] *Germ. & Ald.* circuitu.

22. semestres] *Ger.* semestrem.

23. &] *Germ. & Ald. deest.*

24. dies] *Ald.* die.

25. coniunctos] *Ger.* cunctos.

CAPVT XX.

PAG. 104. vers.1. mittam] *Germ. & Ald.* omittam.

3. recentioris memoriæ] *Ger. & Ald.* recëtiores memoria.

6. anquirere] *Germ. & Ald.* inquirere.

Pag. 105. vers. 1. itemque] *Germ.* item.

9. duodecim] *Ger.* XXII.

fuisse] *Ger. deest.*

10. Gracchano] *Ger. & Ald.* Graccho.

11. credendum, qui] *Ger. & Ald.* credendum est qui.

13. Hi] *Germ.* in.

14. trecentos quatuor] *Ald.* XXXIIII.

20. Sextilis & September XXX.] *Germ. & Ald.* Sextilis & September tricenos.

25. Tarquinio] *Ger.* Tarquino.

27. videatur] *Ger.* videbatur.

Pag. 106. vers.6. illis] *Ger. & Ald.* his.

dies] *Ger. & Ald. deest.*

10. ita [*Germ. & Ald. deest.*

13. interkalarem] *Ger. & Ald.* interkalarium.

22. plerique ob] *Ald.* pleriq; vel.

gratiam] *Ger. & Ald. deest.*

24. redemtor] *Germ. & Ald.* redemptores.

ex] *Germ. & Ald. deest.*

25. esset] *Ger. & Ald.* essent.

27. ultro] *Ger. & Ald.* vitiose.

adeoque] que *Ger. & Ald. non habent.*

Pag. 107. vers. 3. interkalarios] *Germ. & Ald.* interkalares.

 4. septem

4. septem] *Ger. & Ald.* VIII.
in] *Ald.* inter.
14. mensum] *Germ. & Ald.* mensium.
15. religiones] *Ger.* regiones.
summoverentur] *Germ.* summo verterentur.
27. optime] *Germ.* optimi.
Pag. 108. vers. 1. etiamsi] *Germ.* etiam.
decimestres] *Germ.* decem menses.
2. vel] *Germ. deest.*
3. quantum poterat, idem fuerunt] *Ald.* quantu iidem postea fuerunt. *Ger.* quantum postea.

CAPVT XXI.

PAG. 110. vers. 1. id] *Ger.* ad.
5. quod p. ig. v. ad.] *Germ. & Ald. desunt.*
6. a cataclysmo priore] *Germ. & Ald. non habent.*
Pag. 111. vers. 2. in] *Germ. deest.*
7. Ogygium] *Germ. & Ald.* Ogygis.
8. anni] *Ger. & Ald.* annis.
12. quidem] *Germ.* quod.
14. Aretes] *Ger. & Al.* Orethes.
XXIII.] *Germ.* CC.
Pag. 112. vers. 3. Parilibus] *Germ.* Palilibus.
5. CCXXCIII] *Germ.* CCLXXXVIII.
8. Augustorum] *Germ. & Ald.* Augustani.
perinde] *Germ.* pridie.

ex] *Germ. & Ald. deest.*
10. Imp. Cæs. D. F.] *Germ.* Iul. Cæs. Divi filius Imperator Augustus.
12] *Germ. & Ald. deest.*
Munacii] *Ger.* Numacii.
11. Augustus] *Ger. & Ald. deest.*
12. Vipsanio] *Germ.* Vipsano.
III.] *Germ. deest.*
14. hunc] *Ger. & Ald. deest.*
15. CCLXVII] *Ger. & Al.* CCLVIII.
17. Nabonazaru] *Ger.* Nabonnagarios. *Ald.* Nabonnagarii.
18. consurgunt] *Ald.* consurgant.
20. hunc] *Ger.* huc.
23. anno fuit] *Ger.* anno præsente fuit.
24. Imperatore Antonino] *Ald. & Germ. deest.*
25. Pio] *Germ.* Vlpio.
II.] *Germ. & Ald. deest.*
Præsente] *Ger.* Romæ.
26. fuerint] *Ald.* fuerunt.
Pag. 113. ver. 2. est, & solaris] *Ger.* est, solaris & canic.
Dei annus] *Germ.* trieteris.
5. ex alio aliquo] *Ald.* τὸ alio *deest. In Ger. autem editione totus hic locus sic concipitur.* Initia autem istorũ annorum propterea notavi, ne quis nesciat voluntates, quæ non minus diversæ sunt, quam opiniones philosop.

6. tem-

6. tempore simili] *Ald.* tempore simul.

7. voluntates non minus diversæ sint] *Ald.* voluntates quæ non minus diversæ sunt, quā philosophorū. .*.

9. à bruma, aliis ab æstivo] *Ald.* à brumali, ab æstivo solst. *Ger.* à brumali; aliis ab æstivo solstit.

10. autumnali æquinoctio] *Ald.* æquinoctio *deest.*

CAPUT XXII.

PAG. 116. vers. 1. Mensum] *Germ.* & *Ald.* Mensium.

3. dicantur] *Ger.* dicuntur.

5. orbe] *al. deest.*

9. Romani] *Al.* & *Ger.* Roma.

11. instituti, &] *Ger.* τὸ & *deest.*

13. sive] *Germ.* & *Ald.* seu.

neque] *Germ.* nec.

Pag. 117. vers. 5. inæquabiliter] *al.* inæqualiter.

10. aliàs longiores, aliàs] *Ger.* & *Ald.* alios longiores, alios.

11. civitatium] *Ger.* & *Ald.* civitatum.

14. Maius viginti & duum] *Ger.* Maius XII. *Sed id typographi vitium arbitror.*

Sextilis duo de viginti] *Ald.* & *Ger.* Sextilis duo de XXX.

16. October triginta duos] *al.* October XXX.

17. triginta novem] *al.* XXXIV.

19. plerique] *Germ.* plæraque.

22. CCCLV. haberent] *al.* CCCLXV. hab. *Germ.* CCCLX. haberent.

24. neque] *al.* nec.

25. ut sic] *Germ.* & sic.

27. illis] *al.* illius.

Pag. 118. vers. 4. Aphrodite, id est Venere] *Ger.* & *Ald.* Aphrodite Venere.

10. mensum] *Germ.* & *Ald.* mensium.

11. antiquiores, quam] *Germ.* & *Ald.* antiquiores fuisse, quam urbem, satis δεχὴ docet.

13. quia Rom.] *Ald.* non quod Rom.

20. Maiæ fiat] *Ger.* Maiæ fit.

21. quod illo] *Ald.* quia illo.

22. maxime Iunon] *Germ.* & *Ald.* maximi Iunoni habentur honores.

24. à numeris] *Germ.* & *Ald.* τὸ à *deest.*

27. & Ianuar.] *Germ.* & *Ald.* τὸ & *deest.*

adtributus est] *In Germ.* τὸ est *desideratur.*

Pag. 119. vers. 2. piat] *Ger.* & *Ald.* expiat.

4. & 7. Februm] *Germ.* & *Ald.* Februum.

8. Februatus] *al.* Februarius.

9. vocita-

9. vocitatur] *Ger.* vocitatus. *Ald.* vocitatus est.

11. immutata] *Germ.* & *Ald.* mutata.

nam qui Quinctilis fuit] *Ald.* & *Ger.* nam Quinctilis, Iulius cognom.

14. ex S.C. Marcio] *Ger.* Qui autem Sextilis fuerat, C. Marco (*Ald.* Marcio) Censorino.

16. Augustano] *Germ.* & *Ald.* Augustio.

18. mensum immutaverunt] *Ger.* & *Ald.* mensium mutavere.

21. mensibus fuerunt] *Ger.* & *Ald.* fuerunt *deest*.

CAPVT XXIII.

PAG. 122. vers. 2. aut ann.] *al.* & ann.

3. dies est temp.] *Ald.* dies, temp.

4. tempus est] *Ald.* est tempus.

5. usque ad exortum] *Ger.* & *Ald.* solis ad exortum.

6. quod fit] fit *abest à veteri lib.*

7. circumactu] *Ald.* circuitu.

12. astri, diem] *al. desunt.*

14. Athenienses] *al.* Athenis.

Pag. 123. vers. 2. ceterum] *al.* ceteri.

Romani] *al.* Romæ.

7. dicitur] *Ger.* & *Ald.* dicetur.

8. Idem significat, quod qui à media nocte, ad proximã mediam noctem] *Hæc Ger. desunt.*

15. dicunt] *al.* ducunt.

16. Capitolio] *al.* Capitolino.

20. ad clima] *Germ.* & *Ald.* à climate.

24. solarium] *Ger.* & *Ald.* horarium.

26. nam in XII.] *Ger.* nam XII.

Pag. 124. vers. 4. idque similit.] *Germ.* & *Ald.* id similit.

6. & tertia] & *abest à vetere code.*

CAPVT XXIV.

PAG. 126. vers. 2. aliis subnotata] *Germ.* & *Ald.* aliis *deest*.

5. incipiam] *Germ.* & *Ald.* incipio.

9. dein] *Germ.* & *Ald.* deinde.

conticuerunt] *Ger.* & *Ald.* conticuere.

10. Sole nondum orto] *Ald.* cum Sole orto iam lucet. *Germ.* tunc ante lucem, & sic diluculum vocatur. Mane, &c.

12. videtur Solis] *Ald.* videtur. Sol

13. medii diei] *Ger.* meridiei.

14. hinc] *al.* tunc.

Hinc suprema] *Germ.* hinc tempestas suprema.

plurimi

Plurimi] *al.* multi.
16. Existimant.] *Ald.* existiment.
17. SOL OCCASVS] *Ger.* & *Ald.* Solis occasus.
Plætorius] *Germ.* Plectorius.
20. POST HAC FVAT] *Germ.* Post hac fuerit. *Ald.* p. h. erit.
21. ISQ. VSQ. AD. SVPR.] *Ald.* Iisque supremam (*al.* septimam) ad Solem occasum ius inter cives dicito. *Germ.* Iisq; supremum ad Solis occasum ius inter cives dicito.
23. sequitur vespera] *Ger.* & *Ald.* dicitur vesper.
Pag. 127. vers. 1. hesperon] *Ger.* hesperum.
3. quod] *Ald.* quia.
4. noctis sit] *Ald.* noctis ne sit.
Post id seq.] *Ald.* id. *deest.*
8. qua nihil agi] *Germ.* & *Ald.* quia nihil. *Sed* & agi, *non est in vet. lib.*
9. tempestivum est, tunc ad med.] *Ger.* tempestivum tunc, cum ad med.
tunc] *Ald.* Tum.

FINIS.

T FRAGMEN-

FRAGMENTVM INCERTI SCRIPTORIS, ANTEA CENSORINO TRIBVTVM, ET CVM EIVS DE DIE NATALI LIBRO

continenter impreſſum, nunc ab eodem ſeparatum, correctiuſq; & aliquot capitibus, ex veteri libro additis, auctius editum

A. LVD. CARRIONE.

DE NATVRALI INSTITVTIONE.

CAPVT I.

INITIA rerum eadem elementa &
principia dicuntur. ea Stoici cre-
dunt tenorem atq; materiam. Teno-
rem, qui, rareſcente materia à medio
5 tendat ad ſummum; eadem concreſ-
cente, rurſus à ſummo referatur ad medium. Thales
Mileſius aquam principium omnium rerum dixit.
Alias opiniones ſupra retuli. Stoicorum opinio
probanda: qui, cum arte compoſitum mundi opus
10 conſiderarent, introduxerunt Naturam providam
ac ſapientem, quam ordo impermutabilis oſten-
deret; & induſtria factum pronunciaverunt. Sive
perpetuus, ſive longævus eſt mundus, & in flam-
mas abit, & viciſſim ex flammis renovatur, ac re-

ſtituitur, durantibus tamen principiis: nec recidere ad nihilū videri poteſt, quod in ſe deficit, & in ſe regignitur. Et conſtat quidem quatuor elementis, terra, aqua, igne, aëre. cuius principalem Solem quidam putant, ut Cleanthes; ut Chryſippus, æthera: cuius motu perenni ſubiecta tenentur, & adminiſtrantur, & ipſe quidem æther nihil patitur. aer ætherem ſupra, infra aquam, & aër ſupra aquā infra terram. terra omnia ex omnium permixtione progignit, & temperantia fovetur, intemperantia læditur. Invicem porro elementa ſuccedere & interitu ſingulorum univerſa fieri ſempiterna, manifeſtum eſt.

DE COELI POSITIONE.

CAPVT II.

COELVM circulis quinq; diſtinguitur. quorū duo extremi maxime frigidi, auſtralis humillimus, & aquilonius excelſiſſimus. His utrimque proximi duo paralleli vocantur, æque, ut ita dixerim, diſtantes, iidem tropici, iidem ſolſtitiales: alter hibernus, per quem Sol tranſmittens octavam partem Capricorni, ſolſtitium hibernum facit; alter æſtivus, per quem Sol octava parte Cancri ſolſtitium æſtivum facit. medius eſt æquinoctialis, qui octava parte Arietis æquinoctium vernum, octava parte Libræ autumnale conſtituit. Vt circuli

culi in cœlo, ita in terra zonæ vocantur: inhabitabilis infra frigidus circulus ob rigôrem, quod ab his longiſſime Sol abeſt: item extenſus in radios æquinoctiales, quod ſub vertice Solis eſt, ſub quo
5 quidam habitare dicunt cydrophe, & Æthiopiæ maximam partem. item plurimas inſulas maris rubri, alioſque vertices eminentiaſque terrarum noſtris ampliores, ſub tropicis habitare nihil dubium eſt. Noſter ſolſtitialis æſtivus eſt excelſus atq; ardu-
10 us. diviſi à nobis circulo æquinoctiali antichthones vocantur: videntur humiles atque depreſſi, quibuſq; antipodes infra ſunt. quod ut poſſe videatur, efficiunt flexus obliquitateſque terrarum. Antichthones idem Antœcoe nominantur. Incipit
15 ſignifer non ab extremo circulo, nec ad extremum pertenditur, ſed ab imo tropico auſtrali brumaliq; eodem per æquinoctialem ad ſummum ſolſtitialem eundemque æſtivalem per medium longitudinis latitudiniſque porrectus obliquum. circuli ſi-
20 gniferi partes CCCLX. ſigna XII. partium ſingula tricenarum, quorum quædam minora quædam ampliora & populo . . . * . . . dicuntur. ſed compenſatio quinque partes creditur applicare, ut ſint omnes ſigniferi partes CCCLXV. horum incipientia ab
25 ariete altera ſunt maſculina, altera feminina: & maſculina quidem maſculorum natalibus, alia feminarum convenientia. item quartum quodque eo-

rum aut tropicum, aut ſolidum, aut deforme. Incipiet dinumeratio ab Ariete, quod ſignũ tropicum eſt. Tropicorũ duo ſunt æquinoctialia, Aries & Libra: duo ſolſtitialia, Capricornus & Cancer. Tropicis proxima ſolida, antepoſita his deformia. 5

DE STELLIS FIXIS ET STANTIBVS.

CAPVT. III.

STELLARVM aliæ cum cœlo feruntur, ideoq́; quod non excedunt ſuos locos, fixæ nominantur: aliæ contra cœlum, & in ortus cœli eunt, ſed mundi celeritate victæ occidere videntur cum eo, quamvis curſum ſuum peragant. Sol maximum ſidus ætheris medii limite igneſcit, ſingulis diebus & noctibus peragit ſingulas partes: ſigniferum pervadit annum. Luna de Sole flammatur, ambit circuitu breviſſimo terram triginta diebus, adeo vicina vertici terræ, iunctaq́ue, ut in umbram eius incidere ſoleat, & videri deficere. eadem cũ ſubiit Solem & ſubſtitit radiis, facit obſcurationem, quæ defectio Solis videtur; interim tamen cava, paucioribus quã triginta diebus circulum ſuum tranſit. Saturni ſtella per maximum ambitum fertur, ideoq́ue tricenis menſibus ſingulis ſignis reſiſtit, per triginta annos ſigniferum pertranſit: frigida & ſterilis, infecunda, terris naſcentibus non ſalutaris, facit adverſa di- 10 15 20 25

urna & ſubita. Iovis ſtella in ſingulis ſignis annum manet, ſigniferum duodecim annis evadit, ſalutaris & temperata, & univerſis euntibus proſpera. Martis ſtella non eodem ſpatio ſignis ſingulis hæret, ſed
5 ſigniferum novem fere annis pervagatur, ignea, intemperans, & in adverſis & in mortalibus ſubita, vel ferit repentinis morbis, vel ferro perimit. Stellæ Mercurii & Veneris Solem ſequuntur, eademque ſpatia cuſtodiunt. Stella Mercurii fit ſimilis illi, quã
10 videt; Veneris, genitalis & roſcida, & proſpera, & ſalutaris. Luna globum ſuum creditur habere, ſed ignem à Sole concipere, &, quantum percutitur, ardeſcere. Quando igitur à Sole diſcedit, augetur: cum vero contra ſtetit, toto feritur adverſo, & ve-
15 lut ſpeculũ, non vim, ſed imaginem reddit. Hac univerſa gignẽtia creſcente pubeſcunt, tenueſcente tenuantur. humor etiam & ſpiritus omnis augeſcit & tumeſcit Oceanus, deinde cum ipſius fulgore conſidit. Diverſo ergo cœli & vagantium ſtellarũ con-
20 curſu, quod temperatur, utrimque deteritur, & infra fluit. id excipit Luna, & Soli tradit: quo & animalia vigeſcunt, & humus quodammodo animatur genitali calore, &, ut ita dixerim, vivo. Plurimum in originibus valent, quæ in ortu ſunt, lan-
25 guent in occaſu. Ortum facit ſtella, quam Sol præterit, deinde ſtationem matutinam cum à quinto loco Solis ſteterit; in eodem manet ſigno, donec

ab eo

18. quæ duo ad] duo *Germ. & Ald. non agnoſcunt. al.* quæ quam ad.
19. proferri] *Ger. & Ald.* proferre.
20. octuageſimo] *Ger. & Ald.* LXX.
21. impetrari] *Germ.* impetrare.
23. omnibus] *Ger.* hominibus.

Pag. 65. verſ. 5. temperari] *Ger. & Ald.* tentari.
7.8. in qua alii dixerunt oculos albeſcere; in nona, omnia fieri languidiora] *In Germ. editione hac non habentur: nec Aldus agnoſcit illa*, in qua alii dixerunt oculos albeſcere. *Deinde ita habet:* In nona, illa declinare.
18. tum] *Germ.* tunc.
22. ſunt] *Ald.* ſint.
28. viceſimum, &] *Ald.* viceſimum, alterum &. ſecundum] *Ald. deeſt.*

Pag. 66. verſ. 1. ſecundum dein] *Germ.* ſecundum & dein.
3. unum] *Ald. deeſt.*
7. inclinat] *Ger.* inclinant.
8. ducuntur] *Germ. & Ald.* dicuntur.
9. philoſophus] *Germ. & Ald.* philoſophiæ.
11. putavit novenario] *Germ. & Ald.* putavit ſcilicet novenario.
complet] *Germ.* complent.
13. reciperent] *Ger.* recipiant.
25. vel hebdom.] *Ger.* vel *deeſt.*
27. quod &] *Germ.* & *deeſt.*
& ad] *Germ.* ad *deeſt.*

Pag. 67. verſ. 1. cæteris duco] *Ger. & Ald.* cæteris non duco.
5. claros] *Germ.* claro.
6. reperio] *Germ.* reperit.
11. protuliſſe] *Ger.* pertuliſſe.

CAPVT XV.

PAG. 72. v. 2. corpori] *Ald. deeſt.*
10. & Dionyſius] *Ald.* & *non habet.*

Pag. 73. verſ. 1. ferunt] *Ger.* fere. *Ald. utrumque deeſt.*
8. veterum, nunc] *Ald.* veterum quos nunc.
9. ſuſpicimus] *Germ. & Ald.* ſuſcepimus.
quem] *Ald. deeſt.*
10. dicemus] *Germ.* dicimus.
11. non in te omnium virt. præd. conf. q. t. laud. ſe poſtp. erubeſceret] *Hæc omnia in Germ. deſiderantur.*
18. ſacerdotii] *Ger.* ſacerdotis.
23. conſecutus es] es *Ger. deeſt.*
25. plebis] *Ald.* plebe.
non optavit] *Ald.* non exoptavit.

Pag. 74. verſ. 1. vice] *Germ.* iure.

CAPVT XVI.

PAG. 76. verſ. 2. tempuſq;] *Ger. & Ald.* tempus quoque.

6. vel

6. vel] *Germ.* id eſt.
8. aut annum] *Ger.* aut unum annum.
12. fuit,&] *Ger. & Ald.* & *non habent.*
19. recipiat] *Germ.* accipiant. *Ald.* accipiat.
22. decerpit] *Ald.* decerpat.
& apponit præterito] *Hac à Ger. & Ald. edit. abſunt.*
23. futurum] *al.* venturum.
24. paria] *Germ. & Ald.* propria.
25. enim.] *Ger.* etiam.
Pag. 77. verſ. 3. finiti] *Ger. & Ald.* finito.
4. hæc enim] *Ger.* hæc etiam.

CAPVT XVII.

Pag. 78. verſ. 1. 2. Et quoniam ſæ. a. nat. ſunt a ci. pr. de nat. dicam] *Hac in Germ. & Ald. non habentur.*
6. enim] *Ger.* etiam.
γενεὰν] *Germ.* genena.
9. à ſementi] *Germ. & Ald. deſunt.*
ſementim] *Germ. & Ald.* ſementem.
10. Herodicus] *Germ. & Ald.* Heraclitus.
11. ſcribit dici] *Ald.* ſcribi dicit.
15. eos] *Germ. & Ald. deeſt.*
16. recedere] *Ger. & Ald.* decedere.

Arganthonium] *Ger.* Argantoninum. *Ald.* Arganthonium.
18. ut] *Germ.* aut.
Pag. 79. verſ. 5. in centum] *Ger. & Ald.* in *non habent.*
7. in] *Ger. deeſt.*
. ſedecim] *Ger. & Ald.* VI.
14. libri] *Ger. & Ald. deeſt.*
20. qui longiſſimam] *Ger. & Ald.* qui quam long.
Pag. 80. verſ. 16. ut] *Ger. & Ald. deeſt.*
17. cum Antias] *Ger. & Ald.* tum Ant.
21. Eſquilinis] *Germ.* Exquilinis.
24. fierent, & hoſtiæ] *Ger. & Ald.* fierent tribus noctibus, & hoſtiæ.
Pag. 81. verſ. 1. is] *Ger.* his.
2. at] *Ger. & Ald.* utq.
6. quod ſæcularibus] *Germ.* quod de ſæcul.
10. totienſq.] *Ald.* totidemq.
13. primos] *Germ.* primo.
14. regibus poſt] *Ger. & Ald.* regibus cum poſt.
15. CCXLV.] *Germ.* CCL. *Ald.* CCLV.
16. Valerius Antias ait] *Hac Aldus non habet.*
at XV. virorum] *Ald.* eſſe ad XL. virorum. *cui congruit Germ. præter* τὸ eſſe, *quod non agnoſcit.*

17. Commentarii] *Ger. & Ald.* Commentarios.
annis] *Ald.* ante.
CCLXXXXVIII.] *Ger.* CCXCIX.
18. Sp. Verginio] *Ger. & Ald.* Sp. Virginio.
Secundos ludos, ut Antias vult] *Hac in Ger. & Ald. edition. non habentur.*
19. quinto trecentesimo] *Ger.* VIII. & XL. *Ald.* VII. & XL.
20. quindecim] *Ger. & Ald.* XII
21. octavo & quadringentesimo] *Germ. & Ald.* CCCCX.
22. Corvino] *Ald.* Corvo.
iterum] *Germ. deest.*
Pœtilio] *Ald.* Pœtelio.
24. C. Iunio] *Germ. & Ald.* L. Iunio.
aut ut in lib. quind. scriptũ est] *Ger. & Ald. desunt.*
27. Licinio Varo] *Ger. & Ald.* Livio Varro.
Pag. 82. vers. 8. DCVIII] *Aldus & Germ.* DCIII.
9. anno DCXXVIII.] *Ger. & Ald.* annis DCXXIX.
M. Æmilio] *In Ger. & Ald.* M. *omissum est.*
11. ludos C. Furnio] *Germ. & Ald.* ludos Furnio.
Silano] *Germ.* Syllano.
12. DCC. XXXVII] *Ger.* DCXXXVII.
13. se IIII.] *Ger. & Ald.* se III.
14. anno IↃCCC.] *Ald.* anno DCCXLI.
15. se] *Germ. deest.*
16. IↃCCCCXLI.] *Germ. & Ald.* CC ∞ XLI.
Imperatores Septimius] *Ald.* Imperatores L. Sept.
17. M Aurelius] *Germ. & Ald.* inde Aurelius.
Libone] *Ger.* Iubeno. *Ald.* Iubone.
18. IↃCCCCLVII] *Ger.* DCCCLVII. *Ald.* CC ∞ LXVII.
19. post centum] *Ger.* post CX.
ut hi referrentur] *Germ. & Ald.* uti referuntur.
statum] *Germ.* statutum.
20. esse, neq.] *Ald. & Germ.* esse sæculum neque.
post centum decem] *Ger.* post XC.
24. annos] *Ger. & Ald.* annis.
27. sæcula discerni] *à Germ. & Ald. absunt.*
Pag. 83. vers. 3. raro fiunt] *Germ.* raro sunt. *Ald.* rara sunt.
6. civile] *à Ger. & Ald. abest.*
7. modulum centum] *Germ. & Ald.* modulum annorum centum.
8. Roma] *Ald.* A Roma.
9. ICXCVI.] *Germ.* CCLVIII. *Ald.* DVII.
10. quis] *Germ. & Ald.* qui.
11. hunc numerum] *Germ. & Ald.* hunc annorum numerum.
14. vitam] *Ger. & Ald. deest.*
15. cen-

15. centenum fuerant] *Ald.* centum fuere.
18. quodq.] *Ger. & Ald.* quod.
Dioscorides] *Germ.* Diascorides.
20. constare] *Ger. & Ald. deest.*
22. perierunt] *Germ. & Ald.* perierint.
eo] *Ger. & Ald.* ideo.
id] *Germ. & Ald. deest.*
23. pendendo, omnis ætatis] *al.* pependit cor hominis.
23. incrementa &] *al.* incrementa ætatis &.
24. deminutiones] *Germ.* diminutiones.
observent] *Germ. & Ald.* conservent.
26. accedere bin. ab. iis cent. drach. ab an. quinquag.] *Germ. editio non habet.*
Pag. 84. vers. 3. vitam] *Ger. deest.*
10. Vettium] *Ger.* Vectium.
11. magno [*Germ. deest.*
docto] *Ger. & Ald.* doctori.
12. traderent] *Germ. & Ald.* tradebant.

CAPVT XVIII.

PAG. 90. vers. 3. tam] *Ger. & Ald.* etiam.
4. alii annum] *Ald.* alii unum annum.
Pag. 91. v. 3. nunc] *Ger. & Al.* hinc.
5. Lunam interdum] Lunam novam interdum.
10. separatim] *Germ. & Ald.* separatum.
11. ambos] *Germ.* ambo.
13. intercalabatur q. bi. circ. & rev. διετ. e. u. m. q. L. p. al. f. an. tr. a. poët. d. Postea, cog. er. h. t. d. & τετρ. f. sed eam, quod q. quoque. anno] *Hæc omnia in Germ. editione desiderantur.*
15. patri] *Ald. deest.*
17. sed eam] *Ald.* sed & eam.
18. πεντεετηρίδα] *Germ.* Penteterida.
19. nominabant] *Ger. adiicit* quod quinto quoq. anno.
ex] *Germ. deest.*
20. ut annus] *Germ. & Ald. non habet.*
Solis] *Germ. adiicit* annum.
constaret] *Germ. & Ald.* constare.
22. unum] *Germ.* primum.
in] *Germ. deest.*
22. quadriennio] *Ger. & Ald.* quadriennium.
diem] *Germ. deest.*
25. quoq.] *Germ. & Ald. deest.*
quod] *Ald.* quoniam.
Pag. 92. vers. 2. verum] *Germ. & Ald.* verè.
7. hanc] *Ger. & Ald. deest.*
8. Cleostratus] *Ald.* Leostratus.
10. alios] *Germ. & Ald.* alii.

12. Mnesistratus] Germ. Mnestratus.
Dositheus] Germ. Doxitheus.
17. proxima] Germ. & Ald. proxime.
23. proventus, sterilitates, item morb.] Ger. proventus, ac sterilitates, morbosque.
Pag. 93. vers. 1. DCCCCXL.] *Germ.* CCCCXL. *Aldus* CCCXL.
3. Callippi] Germ. Calippi.
Cyziceni] *Quod sequitur non est in editione Germanica.*
5. interkalentur] Ger. & *Ald.* intercalarentur.
6. perinde] Germ. *deest.*
17. solos] *Germ.* & *Ald.* solus.
18. itaque] Germ. *deest.*
quadriennium] Ger. quadriennio.
apud eos uno circiter die minus est, quam naturale quadriennium] *Hæc in Germ. editione desunt.*
20. eoque] Germ. eo.
MCCCCLXI.] Ger. MCCCLXI.
22. ὁ θεῦ ἐνιαυτὸς] Ald. θεοψενιαυτὸς. Ger. ἐνιαυτὸς.
Pag. 94. ver. 2. mundi] Ger. *deest.*
6. CCCCLXXXIV.] *German.* CCCCLXXXVIIII.
7. Heraclitus] Germ. Herodotus.
8. X.M.CC. CIƆ. XXCIV.] Germ. XIII. DCCCCLXXXIIII. *Ald.* X. M. C ∞ XXCIV.
8. Orpheus C.M.XX.] Germ. & *Ald.* Orpheus CXX.
12. notandis] Ger. notandas.
13. quas vocant] quas vocat.
Pag. 95. vers. 2. fuit, duodecimo] fuit die duodecimo.
5. unde quadragesimus] Ger. & *Ald.* undequadraginta.
6. dictum, nunc] Germ. & *Ald.* dictum est, nunc.
7. locus] *Germ.* & *Ald. addunt* videtur.

CAPVT XIX.

Pag. 100. vers. 4. nondum] Ger. *deest.*
7. Aphrodisius] Germ. Aphrodius.
7. & part. diei oct. Callip. a. CCCLXV. & Arist. Sam. tan. & pr. diei part. M. Meton vero CCCLX. & dier. quin. und. p. Oen. CCCLXV.] *Hæc Germ. editio non habet.*
9. M. DCXXIII.] *Ald.* MDXXXII.
10. Oenopides] *Ald.* Venopides.
12. Harpalus] Ger. Arpalus.
14. incomprehensibile] Ger. & *Ald.* incomprehensibilem.
15. quiddam] *Germ.* & *Aldus* quidem.
inenuntiabile] Germ. inenume-

numerabilem. *Ald.* innumerabilem.

Pag.101. verſ.5 ſtatuebant,tam] *Ger.& Ald.*ſtatueb.& tam.

8. ab Iſone] *Germ. & Ald.* à Piſone.

9. Arminon] *Germ. & Ald.* annum.

10. perduxiſſe] *Germ. & Ald.* produxiſſe.

12. primo] *Germ. & Ald.* primum.

προσέλινοι appellati] *Ger.* proſelinas appellant.

appellati] *Ald.* appellantur.

14. quod prius] *Germ.* quod quem prius.

15. quam] *Germ.deeſt.*

16. annum] *Ger.& Ald.deeſt.*

18. ὥρας] *Germ. & Ald.* ὥρας.

19. ὥρον] *Ger. & Ald. deeſt.*

eorumq.] τὸ que *Germ.& Ald. deeſt.*

21. circuitum] *Germ. & Ald.* circuitu.

22. ſemeſtres] *Ger.*ſemeſtrem.

23. &] *Germ. & Ald.deeſt.*

24. dies] *Ald.*die.

25. coniunctos] *Ger.* cunctos.

CAPVT XX.

Pag. 104.verſ.1. mittam] *Germ. & Ald.*omittam.

3. recentioris memoriæ] *Ger. & Ald.*recẽtiores memoria.

6. anquirere] *Germ. & Ald.* inquirere.

Pag.105.verſ. 1. itemque] *Germ.* item.

9. duodecim] *Ger.* XXII.

fuiſſe] *Ger.deeſt.*

10. Gracchano] *Ger. & Ald.* Graccho.

11. credendum, qui] *Ger. & Ald.* credendum eſt qui.

13. Hi] *Germ.* in.

14. trecentos quatuor] *Ald.* XXXIIII.

20. Sextilis & September XXX.]*Germ. & Ald.* Sextilis & September tricenos.

25. Tarquinio] *Ger.* Tarquino.

27. videatur] *Ger.* videbatur.

Pag.106.verſ.6.illis] *Ger.& Ald.* his.

dies] *Ger.& Ald. deeſt.*

10. ita[*Germ. & Ald. deeſt.*

13. interkalarem] *Ger.& Ald.* interkalarium.

22. plerique ob] *Ald.* pleriq; vel.

gratiam] *Ger.& Ald. deeſt.*

24. redemtor] *Germ.& Ald.* redemptores.

ex] *Germ.& Ald.deeſt.*

25. eſſet] *Ger. & Ald.* eſſent.

27. ultro] *Ger.& Ald.*vitioſe.

adeoque] que *Ger. & Ald. non habent.*

Pag. 107. verſ. 3. interkalarios] *Germ. & Ald.* interkalares.

4. septem] *Ger. & Ald.* VIII.
in] *Ald.* inter.
14. mensum] *Germ. & Ald.* mensium.
15. religiones] *Ger.* regiones.
summoverentur] *Germ.* summo verterentur.
27. optime] *Germ.* optimi.
Pag. 108. vers. 1. etiamsi] *Germ.* etiam.
decimestres] *Germ.* decem menses.
2. vel] *Germ. deest.*
3. quantum poterat, idem fuerunt] *Ald.* quantũ iidem postea fuerunt. *Ger.* quantum postea.

CAPUT XXI.

PAG. 110. vers. 1. id] *Ger.* ad.
5. quod p. ig. v. *ad.*] *Germ. & Ald. desunt.*
6. à cataclysmo priore] *Germ. & Ald. non habent.*
Pag. 111. vers. 2. in] *Germ. deest.*
7. Ogygium] *Germ. & Ald.* Ogygis.
8. anni] *Ger. & Ald.* annis.
12. quidem] *Germ.* quod.
14. Aretes] *Ger. & Al.* Orethes.
CCXIIII.] *Germ.* CC.
Pag. 112. vers. 3. Parilibus] *Germ.* Palilibus.
5. CCXXCIII] *Germ.* CCLXXXVIII.
8. Augustorum] *Germ. & Ald.* Augustani.
perinde] *Germ.* pridie.
ex] *Germ. & Ald. deest.*
10. Imp. Cæs. D. F.] *Germ.* Iul. Cæs. Divi filius Imperator Augustus.
11.] *Germ. & Ald. deest.*
Munacii] *Ger.* Numacii.
11. Augustus] *Ger. & Ald. deest.*
12. Vipsanio] *Germ.* Vipsano.
III.] *Germ. deest.*
14. hunc] *Ger. & Ald. deest.*
15. CCLXVII] *Ger. & Al.* CCLVIII.
17. Nabonazaru] *Ger.* Nabonnagarios. *Ald.* Nabonnagarii.
18. consurgunt] *Ald.* consurgant.
20. hunc] *Ger.* huc.
23. anno fuit] *Ger.* anno præsente fuit.
24. Imperatore Antonino] *Ald. & Germ. deest.*
25. Pio] *Germ.* Vlpio.
II.] *Germ. & Ald. deest.*
Præsente] *Ger.* Romæ.
26. fuerint] *Ald.* fuerunt.
Pag. 113. ver. 2. est, & solaris] *Ger.* est, solaris & canic.
Dei annus] *Germ.* trieteris.
5. ex alio aliquo] *Ald.* τὸ alio *deest. In Ger. autem editione totus hic locus sic concipitur.* Initia autem istorũ annorum propterea notavi, ne quis nesciat voluntates, quæ non minus diversæ sunt, quam opiniones philosop.

6. tem-

6. tempore simili] *Ald.* tempore simul.

7. voluntates non minus diversæ sint] *Ald.* voluntates quæ non minus diversæ sunt, quã philosophorũ. .*.

9. à bruma, aliis ab æstivo] *Ald.* à brumali, ab æstivo solst. *Ger.* à brumali; aliis ab æstivo solstit.

10. autumnali æquinoctio] *Ald.* æquinoctio *deest.*

CAPVT XXII.

PAG. 116. verf. 1. Mensum] *Germ.* & *Ald.* Mensium.

3. dicantur] *Ger.* dicuntur.

5. orbe] *al. deest.*

9. Romani] *Al.* & *Ger.* Roma.

11. instituti, &] *Ger.* τὸ & *deest.*

13. sive] *Germ.* & *Ald.* seu.

neque] *Germ.* nec.

Pag. 117. verf. 5. inæquabiliter] *al.* inæqualiter.

10. aliàs longiores, aliàs] *Ger.* & *Ald.* alios longiores, alios.

11. civitatium] *Ger.* & *Ald.* civitatum.

14. Maius viginti & duum] *Ger.* Maius XII. *Sed id typographi vitium arbitror.*

Sextilis duo de viginti] *Ald.* & *Ger.* Sextilis duo de XXX.

16. October triginta duos] *al.* October XXX.

17. triginta novem] *al.* XXXIV.

19. plerique] *Germ.* plæraque.

22. CCCLV. haberent] *al.* CCCLXV. hab. *Germ.* CCCLX. haberent.

24. neque] *al.* nec.

25. ut sic] *Germ.* & sic.

27. illis] *al.* illius.

Pag. 118. verf. 4. Aphrodite, id est Venere] *Ger.* & *Ald.* Aphrodite Venere.

10. mensum] *Germ.* & *Ald.* mensium.

11. antiquiores, quam] *Germ.* & *Ald.* antiquiores fuisse, quam urbem, satis δεχὴν docet.

13. quia Rom.] *Ald.* non quod Rom.

20. Maiæ fiat] *Ger.* Maiæ fit.

21. quod illo] *Ald.* quia illo.

22. maxime Iunon] *Germ.* & *Ald.* maximi Iunoni habentur honores.

24. à numeris] *Germ.* & *Ald.* τὸ à *deest.*

27. & Ianuar.] *Germ.* & *Ald.* τὸ & *deest.*

adtributus est] *In Germ.* τὸ est *desideratur.*

Pag. 119. verf. 2. piat] *Ger.* & *Ald.* expiat.

4. & 7. Februm] *Germ.* & *Ald.* Februum.

8. Februatus] *al.* Februarius.

9. vocita-

9. vocitatur] *Ger.* vocitatus. *Ald.* vocitatus est.
11. immutata] *Germ.* & *Ald.* mutata.
nam qui Quinctilis fuit] *Ald.* & *Ger.* nam Quinctilis, Iulius cognom.
14. ex S.C. Marcio] *Ger.* Qui autem Sextilis fuerat, C. Marco (*Ald.* Marcio) Censorino.
16. Augustano] *Germ.* & *Ald.* Augustio.
18. mensum immutaverunt] *Ger.* & *Ald.* mensium mutavere.
21. mensibus fuerunt] *Ger.* & *Ald.* fuerunt *deest.*

CAPVT XXIII.

PAG. 122. vers. 2. aut ann.] *al.* & ann.
3. dies est temp.] *Ald.* dies, temp.
4. tempus est] *Ald.* est tempus.
5. usque ad exortum] *Ger.* & *Ald.* solis ad exortum.
6. quod fit] fit *abest à veteri lib.*
7. circumactu] *Ald.* circuitu.
12. astri, diem] *al. desunt.*
14. Athenienses] *al.* Athenis.
Pag. 123. vers. 2. ceterum] *al.* ceteri.
Romani] *al.* Romæ.
7. dicitur] *Ger.* & *Ald.* dicetur.
8. Idem significat, quod qui à media nocte, ad proximã mediam noctem] *Hæc Ger. desunt.*
15. dicunt] *al.* ducunt.
16. Capitolio] *al.* Capitolino.
20. ad clima] *Germ.* & *Ald.* à climate.
24. solarium] *Ger.* & *Ald.* horarium.
26. nam in XII.] *Ger.* nam XII.
Pag. 124. vers. 4. idque similit.] *Germ.* & *Ald.* id similit.
6. & tertia] & *abest à vetere code.*

CAPVT XXIV.

PAG. 126. vers. 2. aliis subnotata] *Germ.* & *Ald.* aliis *deest.*
5. incipiam] *Germ.* & *Ald.* incipio.
9. dein] *Germ.* & *Ald.* deinde.
conticuerunt] *Ger.* & *Ald.* conticuere.
10. Sole nondum orto] *Ald.* cum Sole orto iam lucet. *Germ.* tunc ante lucem, & sic diluculum vocatur. Mane, &c.
12. videtur Solis] *Ald.* videtur. Sol
13. medii diei] *Ger.* meridiei.
14. hinc] *al.* tunc.
Hinc suprema] *Germ.* hinc tempestas suprema.

plurimi

Plurimi] *al.* multi.
16. Existimant.] *Ald.* existiment.
17. SOL OCCASVS] *Ger.* & *Ald.* Solis occasus.
Plætorius] *Germ.* Plectorius.
20. POST HAC FVAT] *Germ.* Post hac fuerit. *Ald.* p. h. erit.
21. ISQ. VSQ. AD. SVPR.] *Ald.* Iisque supremam (*al.* seprimam) ad Solem occasum ius inter cives dicito. *Germ.* Iisq; supremum ad Solis occasum ius inter cives dicito.
23. sequitur vespera] *Ger.* & *Ald.* dicitur vesper.
Pag. 127. vers. 1. hesperon] *Ger.* hesperum.
3. quod] *Ald.* quia.
4. noctis sit] *Ald.* noctis ne sit.
Post id seq.] *Ald.* id. *deest.*
8. qua nihil agi] *Germ.* & *Ald.* quia nihil. *Sed* & agi, *non est in vet. lib.*
9. tempestivum est, tunc ad med.] *Ger.* tempestivum tunc, cum ad med.
tunc] *Ald.* Tum.

FINIS.

FRAGMENTVM INCERTI SCRIPTORIS, ANTEA CENSORINO TRIBVTVM, ET CVM EIVS DE DIE NATALI LIBRO

continenter impressum, nunc ab eodem separatum, correctiusq; & aliquot capitibus, ex veteri libro additis, auctius editum

A. LVD. CARRIONE.

DE NATVRALI INSTITVTIONE.

CAPVT I.

INITIA rerum eadem elementa & principia dicuntur. ea Stoici credunt tenorem atq; materiam. Tenorem, qui, rarescente materia à medio
5 tendat ad summum; eadem concrescente, rursus à summo referatur ad medium. Thales Milesius aquam principium omnium rerum dixit. Alias opiniones supra retuli. Stoicorum opinio probanda: qui, cum arte compositum mundi opus
10 considerarent, introduxerunt Naturam providam ac sapientem, quam ordo impermutabilis ostenderet; & industria factum pronunciaverunt. Sive perpetuus, sive longævus est mundus, & in flammas abit, & vicissim ex flammis renovatur, ac re-

ſtituitur, durantibus tamen principiis: nec recidere ad nihilũ videri poteſt, quod in ſe deficit, & in ſe regignitur. Et conſtat quidem quatuor elementis, terra, aqua, igne, aëre. cuius principalem Solem quidam putant, ut Cleanthes; ut Chryſippus, æthera: cuius motu perenni ſubiecta tenentur, & adminiſtrantur, & ipſe quidem æther nihil patitur. aer ætherem ſupra, infra aquam, & aër ſupra aquã infra terram. terra omnia ex omnium permixtione progignit, & temperantia fovetur, intemperantia læditur. Invicem porro elementa ſuccedere & interitu ſingulorum univerſa fieri ſempiterna, manifeſtum eſt.

DE COELI POSITIONE.
CAPVT II.

COELVM circulis quinq; diſtinguitur. quorũ duo extremi maxime frigidi, auſtralis humillimus, & aquilonius excelſiſſimus. His utrimque proximi duo paralleli vocantur, æque, ut ita dixerim, diſtantes, iidem tropici, iidem ſolſtitiales: alter hibernus, per quem Sol tranſmittens octavam partem Capricorni, ſolſtitium hibernum facit; alter æſtivus, per quem Sol octava parte Cancri ſolſtitium æſtivum facit. medius eſt æquinoctialis, qui octava parte Arietis æquinoctium vernum, octava parte Libræ autumnale conſtituit. Vt circuli

culi in cœlo, ita in terra zonæ vocantur; inhabitabilis infra frigidus circulus ob rigôrem, quod ab his longiſſime Sol abeſt: item extenſus in radios æquinoctiales, quod ſub vertice Solis eſt, ſub quo
5 quidam habitare dicunt cydrophe, & Æthiopiæ maximam partem. item plurimas inſulas maris rubri, alioſque vertices eminentiaſque terrarum noſtris ampliores, ſub tropicis habitare nihil dubium eſt. Noſter ſolſtitialis æſtivus eſt excelſus atq; ardu-
10 us. diviſi à nobis circulo æquinoctiali antichthones vocantur: videntur humiles atque depreſſi, quibuſq; antipodes infra ſunt. quod ut poſſe videatur, efficiunt flexus obliquitateſque terrarum. Antichthones idem Antœcoe nominantur. Incipit
15 ſignifer non ab extremo circulo, nec ad extremum pertenditur, ſed ab imo tropico auſtrali brumaliq; eodem per æquinoctialem ad ſummum ſolſtitialem eundemque æſtivalem per medium longitudinis latitudiniſqueporrectus obliquum. circuli ſi-
20 gniferi partes CCCLX. ſigna XII. partium ſingula tricenarum, quorum quædam minora quædam ampliora & populo . . . * . . . dicuntur. ſed compenſatio quinque partes creditur applicare, ut ſint omnes ſigniferi partes CCCLXV. horum incipientia ab
25 ariete altera ſunt maſculina, altera feminina: & maſculina quidem maſculorum natalibus, alia feminarum convenientia. item quartum quodque eo-

urna & ſubita. Iovis ſtella in ſingulis ſignis annum manet, ſigniferum duodecim annis evadit, ſalutaris & temperata, & univerſis euntibus proſpera. Martis ſtella non eodem ſpatio ſignis ſingulis hæret, ſed
5 ſigniferum novem fere annis pervagatur, ignea, intemperans, & in adverſis & in mortalibus ſubita, vel ferit repentinis morbis, vel ferro perimit. Stellæ Mercurii & Veneris Solem ſequuntur, eademque ſpatia cuſtodiunt. Stella Mercurii fit ſimilis illi, quā
10 videt; Veneris, genitalis & roſcida, & proſpera, & ſalutaris. Luna globum ſuum creditur habere, ſed ignem à Sole concipere, &, quantum percutitur, ardeſcere. Quando igitur à Sole diſcedit, augetur: cum vero contra ſtetit, toto feritur adverſo, & ve-
15 lut ſpeculū, non vim, ſed imaginem reddit. Hac univerſa gignētia creſcente pubeſcunt, tenueſcente tenuantur. humor etiam & ſpiritus omnis augeſcit: tumeſcit Oceanns, deinde cum ipſius fulgore conſidit. Diverſo ergo cœli & vagantium ſtellarū con-
20 curſu, quod temperatur, utrimque deteritur, & infra fluit. id excipit Luna, & Soli tradit: quo & animalia vigeſcunt, & humus quodammodo animatur genitali calore, &, ut ita dixerim, vivo. Plurimum in originibus valent, quæ in ortu ſunt, lan-
25 guent in occaſu. Ortum facit ſtella, quam Sol prælerit, deinde ſtationem matutinam cum à quinto loco Solis ſteterit; in eodem manet ſigno, donec

ab eo

ab eodē Sole moveatur. quæ contraria eſt Soli mane occidit, oritur ſimul nocte & vocatur * deinde rurſus altero latere à quinto ſigno deprehenſa poſt meridianam ſtationem facit: donec ingreſſo Sole idem ſignum ſub radiis eius deliteſcat, & in totum occidat. Adſpiciunt inter ſe ſtellæ ex quinto ſigno, quod dicitur trigonon: & habent maximam conſenſionem. item à quarto, quod dicitur tetragonō, & centrum vocatur, & in alterutrum maximum præſtant effectum. item ex contrario, quod eſt. ſextum ſignum, & diametron vocatur, eſtque maxime adverſum. cætera diſſident, vel leviter adſpiciuntur. tertium quodque dicitur hexagonon. Signa tropica perigrinationibus præſunt, & omnino mobilibus, & in conſiliis ſubinde variant atq; permutant: biformia geminatione rerum omnium repetitionem ſignificant; & interim dilatione ſolida vehementer & inſtanter efficiunt, & ad exitum vel proſpera vel adverſa perducunt, ſicut adſpiciuntur à ſtellis, vel faventibus, vel repugnantibus. Multum tamen refert cuius quæque ſtellæ domus ſit, aliena an ipſius. domus Solis eſt Leo, Lunæ Cancer, Mercurii Virgo & Gemini, Veneris Libra & Taurus, Martis Scorpio & Aries, Iovis Sagittarius & Piſcis, Saturni Capricornus & Aquarius. Nocturnis originibus favent Luna, Mars, Venus: plus die poſſunt Sol, Saturnus, Iupiter: Mercurius varie, & quomodo conſenſit aut viſus eſt.

DE

DE TERRA.

CAPVT IV.

TERRA omnium rerum est media, forma globosa, aquis cingitur, in aëra prominet, excipit
5 cœlum: aquæ omni vel temperie quantum afficitur, ita quæcunque sustinet, afficit & movet.
Poterat finem liber plenus omnibus necessariis, iam videri consecutus; sed cum & mundi dimensiones, & plurima præterea in universis rebus, ratio
10 Geometrica impleverit, pauca de numeris mensurisque dicamus.

DE GEOMETRIA.

CAPVT V.

GEOMETRIA est scientia digerendi figuras, & numeros emetiendi cum suis resolutionibus.
15 Numerus est congregatio singulorum, finita semper, & infinita natura.

DE FORMIS.

CAPVT VI.

NOTA est, cuius pars nulla est. Linea longitu-
20 do sine latitudine: lineæ autem finis, notæ. Recta linea est, quæ super se positis notis æquabiliter posita & summissa est. quod longitudinem tantum habet summitatis. finis lineæ super plana, quæ dicitur ἐπίπεδος. Summitas est, quæ super se

 positis

poſitis rectis lineis, æquabiliter poſita eſt, vel quæ ſuis finibus æquabiliter poſita eſt. Planus angulus eſt, in planicie duarum linearum, non è regione poſitarum, ad unum ſignum contingens curvatio. Hæ lineæ, quæ angulũ continent, cum rectæ ſint, 5 is angulus rectis lineis contineri dicitur. Si recta linea ſupra rectam lineam ſtans continuos angulos inter ſe pares facit, tum uterque ex paribus angulis rectus dicitur; & ea linea Græcè κάθετος, Latine norma dicitur. Rectus angulus, eſt modi- 10 cus & ſibi congruens; hebes, maior recto; acutus, minor recto.

DE FIGVRIS.

CAPVT VII.

FIGVRA eſt, quæ aliquo fine, aut aliquibus finibus continetur. Circulus eſt figura plana, una 15 linea comprehenſa, intra quem mediæ omnes lineæ inter ſe pares ſunt. Centron eſt nota circuli medii. Diametros eſt recta linea per centron emiſſa, & in utramque partem ſecans circulnm. Hemicyclium eſt circuli dimidium. Euthygrammœ 20 formæ ſunt, quæ rectis lineis continentur. Trigonum, trilaterum; tetragonũ, quod quatuor; multilaterum, quod pluribus. Triangulum æquilaterũ, quod paribus trinis lateribus concurrit; Iſoſceles, quod duo tantum latera paria habet. Scalenon, 25

quod

quod tria latera inæqualia habet. Orthogonum, quod habet [rectum angulum: amphigonum quod habet hinc, inde angulum hebetem: oxygonon, quod acutos omnes tres angulos habet,]
5 quadrilaterum formarum quadratum est, quod omnia quatuor latera habet, & angulos rectos: heteromeces, [quod nec angulos, nec latera paria habet. Scutula id est rhombos, quod] latera paria habet, nec angulos rectos, similes scutulæ: cuius co-
10 traria latera, & contrarii anguli, inter se pares sunt, sed neque æqualiter nec undique æque rectis angulis. Trapezia, cætera nominantur. parallelæ lineæ, quæ sunt in eadem planitie positæ, nunquam inter se contingunt.

15 ## DE POSTVLATIS.

CAPVT VIII.

POSTVLATA Geometrarum sunt quinque, ut liceat ab omni signo ad omne signum rectam lineam ducere, & omnem finitam rectam lineam
20 è regione eiicere, & omni modo & intervallo circulum scribere; & omnes rectos angulos inter se pares esse, & si in lineam recta linea immissa interiores angulos minores duos rectis pares fecerit, erectas lineas concurrere. Si paribus paria
25 adiecta fuerint, omnia paria erunt: & si paribus paria demta, reliqua erunt paria; & quæ eisdem paria sunt, & inter se paria sunt.

DE MVSICA.

CAPVT IX.

PRIOR est Musica inventione metrica. Cum sint enim antiquissimi poëtarum Homerus, Hesiodus, Pisander, & hos secuti elegiarii, Callimachus, Mimnermus, Euhemerus: mox Archilochus & Simonides trimetrum iambicum, chorium catalecticum, tetrametron composuerunt. Archilochus etiam commata versibus applicando variavit. Eupolis per plurimas species secuit, Alcman numeros etiam minuit in carmen. hinc poëtriæ melicæ; at Telesilla etiam Argiva minutiores edidit numeros. Quæ species cum iam displiceret, & integra brevior videretur, magnitudine Pindari asserta est. qui etiam libros innumeris modis edidit. hos secuti musici Timotheus, & Pondos, & Hyperides, & Follis, & clarissimus cum peritia tum eloquentia Aristoxenus, modulati protinus cantus. Nec tamen non putes antiquiores cantus esse numeris, sed rusticos & inconditos: post quos poëtica valuit, veluti legitima Musica licentior, magisque modulata.

DE RHYTHMO.

CAPVT X.

RHYTHMVS creditur dictus à Rhythmonio Orphei filio, & Idomoneæ nymphæ Maricæ, ut tradit

tradit Nicostratus, libro quem composuit de musico fratre Rhythmonii: * tradit Hymenæ Varrithonis autem & Chloridis Tiresæ filiæ Periclymenum & Perimedem, qui primus cecinerit res
5 gestas heroum musicis cantibus.

DE MVSICA.
CAPVT XI.

MVSICA est peritia faciendorum & canendorum modorum, eius partes harmonica,
10 organica, crusmatica. Crusmata, pulsus decori sine carmine vocantur. harmonia, est consonantia. organica, rhythmos Græcè, modus dicitur Latinè. Nominatur versus ab eo, quod fluat, seq; ipse circumeat. Modus autem, est lex quædam &
15 ordo vocalium intervallorum & differentia; vel, ut Aristoxenus definit, non utcumque compositum vocalium temporũ intervallum. * Carmen est modus motus. Tempus, est syllabæ spatium: huius elementum brevis syllaba. divisio brevis a-
20 lia, longa alia, & neutrius ratio est.

DE MODVLATIONE.
CAPVT XII.

MODVLATIO, est modorum prudens dispositio. Eius tres species, τόνος, χρῶμα, ἁρμονία.
25 Species carminũ tredecim: ex quibus primæ sunt,

Dorium, Phrygium, Lydium. His accesserunt gravissimũ hypodoriũ, mox duo hypophrygii; gravior & acutior, [deinde hypolydii totidem, & perinde gravior & acutior:] deinde Dorius medius, tum Phrygius gravis, & alter excelsus: totidem 5 Lydii, gravis & acutus: tum mixolydii pari diversitate: postremo hypermyxolydius acutissimus. Organum quondam habuit tres intensiones, gravem, mediam, & acutam. inde Musæ quoque tres olim æstimatæ, Hypate, Mese, Nete. Nunc in am- 10 pliore numero soni considerantur, ut sit proslambanomenos Hypate hypaton, deinde perhypate hypaton, deinde Lycanos hypaton, deinde hypate, deinde hypatesmeson, deinde peripatemeson, deinde Lycanos meson, deinde triscelmeu- 15 menon netesmommenon paramese trite diezeumenon, paranete diezeumenõ, trite hyperboleon: Quas animadvertisse cum resonantia suavitatis in arcu sororis Apollinem tradunt, & intendisse protinus citharam, tum notasse, quod adstrictiora fila 20 nervorum in acumen excitarentur, gravibus respondere nt remissa. inde fecisse tres primos, de quibus supra dictum est: hanc excepisse intensionem Linon, quem quidam Apollinis filium tradunt, & nymphæ Paramesæ Chrysthemidi reli- 25 quisse, ab ea adiunctum modum, qui syneumenos dicitur: hunc numerum auxisse Terpandrum ad-

iectio-

iectione diezeumenou, qui primus à gravibus in acumen avertitur. deinde Timotheus addidit duos, parameson & hyperboleon. Initium modi dicitur diesis; dimidium, hemitonium; totum, tonos.
5 Toni duo & dimidius, diatessaron nominatur; tres & dimidius, diapente; sex, diapason. Hæc Musicæ summa est.

DE METRIS ET PEDIBVS. CAPVT XIII.

10 METRVM Græcè, Latinè numerus vocatur. Numerus est æqualium pedum legitima ordinatio. huius arsis & thesis partes sunt. Pedum syllabæ elementa, numeri modorum elementa, spatia syllabarum ac tempora. Pedes componun-
15 tur ex syllabis ut minimum binis, ut plurimum ternis. incipiunt temporibus binis, ad sex perveniunt. dissyllabi quatuor, trisyllabi octo, plures quã duodecim esse non possunt. Pyrrhichius, ex duabus brevibus: cuius exemplum, *Deus*. Chorius, ex
20 longa & brevi: ut, *Roma*. Iambus, ex brevi & longa: ut, *salus*. Spondeus, ex duabus longis: ut, *vates*. Duo igitur quantitate contrarii, Spondeus & Pyrrhichius, duorum alter, alter quatuor temporum. duo in ordine, quorum uterque trinorum
25 temporũ, Iambus & Chorius. Ita non plures, quam quatuor pedes dissyllabi sunt, nec esse possunt.

Trina-

Trinarum ſyllabarum primus eſt dactylus: qui conſtat ex longa & duabus brevibus, cuius exemplum, *Aeolus*. huic contrarius anapæſtus, ex duabus brevibus & longa, ut *pietas*. Amphibrachus, ex brevi, & longa, & brevi: cuius exemplū, *avarus*. 5 Brachyſyllabus, ex tribus brevibus, cuius exemplum *Cicero*. & contrarius Moloſſus, ex tribus longis: cuius exemplum, *Mæcenas*. item tres quinûm temporum, Bacchius ex duabus longis & brevi: cuius exemplum, *Latona*. huic ordini adverſus palimbacchius, ex brevi & duabus longis: ut, *Aquinas*. Creticus & amphimacrus ex longa, brevi, & longa: ut *ſanitas*. duobus à quantitate contrariis brachyſyllabo & Moloſſo, quorum alter trium temporum eſt, alter ſex: ordine tres in quaternis, 15 tres in quinis temporibus.

DE LEGITIMIS NVMERIS.

CAPVT XIV.

PRIMVS eſt & legitimus maxime numerus, hexameter heroicus. huius pedes aut dactyli 20 ſunt, aut ſpondei: raro & in verſu extremo reperietur trochæus; huius exemplum, *Avia Pieridum peragro loca nullius ante*. Totus iſte dactylus fuit, & habuit ſummum trochæum. Sed mixtus ex ſpondeis hic erit. *Italiam fato profugus Lavinaq; venit*. totus ex ſpondeis: *Cives Romani* 25 *tunc*

tunc facti sunt Campani. Hoc genus numeri paucissimarum duodecim syllabarum, plurimarum octodecim: tempora recipit vigintiquatuor, interim vigintitria: pedibus tribus tantum conficitur. formas excipit triginta duas, quas enumerare festinantibus longum est. Pentameter elegiacus habet exemplum: *Dum meus assiduo luceat igne focus.* recipit dactylum, spondeum, anapæstos duos in fine versus, aliquando brachysyllabos. fit syllabarum paucissimarum duodecim, plurimarũ quatuordecim. tertium pedem spondeum semper habet, quartum & quintum aliquando brachysyllabum. Trimetros iambicus Latine senarius dicitur: cuius exemplum, *Phaselus iste quem videtis hospites.* duodecim syllabarum est. recipit aliquando præter cæteros iambos, extremo pyrrhychion. Trimetros tragicus: *Pro veste pinnis membra textis contegit.* &, *Aquilonis stridor gelidas molitur nives.* recipit in parte prima gressionis spondeum, & alio loco dactylon & anapæston, & pro iambo chorium & tribrachyn: fit syllabarum paucissimarum duodecim, plurimarum septendecim. recipit tempora plurima undeviginti, paucissima tredecim. Comicus trimetros solet magis in breves minui. Trimetros Hipponactius pedem novissimum assumens spondeum vel chorium talis est: *calentibusq; lympha fontibus.* semper eosdem pedes, quos reliqui trimetri, præter novissimum,

recipit, & tetrametros, qui Latine quadratus vocatur. Choriacus talis eſt: *Tela famuli, tela propere, ſequitur me Thoas.* recipit eoſdem pedes, pervenit ad ſeptem & ſemipedem, ſummum pedem patitur aut creticum aut dactylum. Octonarius iambus: *Proinde & abs te regimen Argos dum eſt poteſtas conſulendi.* Septenarius; *Hæc bellicoſus cui pater, mater cluet Minerva.* Conſtat ex pedibus iiſdem Ionicus ſeptenarius: *Ibant mala viere Veneream coronam.* Ionicus maior eſt: *Ille ictus retrocecidit in natem ſupinus.* habet vitium in tertia ſyllaba. minor, *Metuentis patruæ verbera linguæ.* Percipiunt pedes, maxime pyrrhichium & ſpondeos: & ſolent diviſis ſyllabis longis plurium ſyllabarum pedes admittere. Ariſtophanius anapæſtus: *Axena Ponti per freta Colchos deniq; delatus adhæſi.* recipit pedes quaternorum temporum, omnis implet pedes ſeptem & ſemipedem. Anapæſtus Octonarius: *Ore beato lumine volitans qui per cœlum candidus equitas.* recipit eoſdem pedes, præter ſemipedem. Ariſtobolius, *Quædam terribilis tua pectora turbat terrifico ſonitu intulit.* hic circuitus magis, quam verſus eſt. dactylum crebrum habet, rarum ſpondeum. Pæon duodenarius; *Quis meum nominans nomen exciet, quis tu multum invocans incolarum fidem?* & hic circuitus magis quam verſus eſt. Huic ſuberit denarius. *Qui repens ſemipulſus onere gravi fores ſtrepitu terrent?*

terrent? recipiunt pedes, creticos,chorios,ſpondeos,iambos, brachyſyllabos, anapæſtos. Vndecim ſyllabarum Phalæcius,*Paſſer delitiæ meæ puellæ.*recipit pedes ſpondeum,dactylum,creticum,
5 palymbacchium. Angelicus numeros & ſyllabam coarctat hexametro: ut, *Hectoris Andromache, Pyrrhin' connubia ſervas?* Anacreontius: *Miſeri invidi vivimus ſcientes.* recipit pyrrhichios, chorium,ſpondeum,brachyſyllabũ, anapæſtum: pri-
10 mus ſemper eſt pyrrhichius. Numerus Saturnius. *Magnum numerũm triumphat hoſtibus devictis.* Sunt qui hunc Archebolion vocant. recipit pedem ſpondeum,iambum,pyrrhichium,chorium, dactylum,brachyſyllabum, anapæſtum. Priapeius,*Hunc lucum tibi dedico conſecroq́, Priape.* ter-
15 tium pedem pro dactylo creticum habet,alioqui hexametros eſſet.

DE NVMERIS SIMPLICIBVS. CAPVT XV.

20 PYRRHICHIVS, *Rapite,agite, ruite celeripedes.* Contrarius eſt huic & duodecaſyllabos ſpondaiſon:*Olli crateribus exauratis hauſerunt.* Dactylicus, *Pulverulenta putrem ſonitu quatit ungula campum.* Amphibrachus non facit nume-
25 rum. Anapæſtus; *Agilis ſonipes rapitur celeriſonitu trepidans.* Creticus: *Horridi tranſeunt ad pedes ex equis.* Palymbacchius, *Amicos ad hanc*

rem si voles advoca. Bacchius non facit numerũ. Mollosus idem est, qui spondiason. Nunc quemadmodum à principali heroico plures numeri transfigurantur ostendam, ac primus trimetrus fit heroicus spondiason : *Cives Romani tunc facti sunt Campani.* Syllabam unam, quæ est ante extremam, ex longa contraho : ut *Cives Romani tunc facti sunt Appuli.* & esse cœpit trimetron. Elegiacũ transibit, *Bella per Emathios.* Rursus ad pentametros, ut componam heroicos, sumo partem posteriorem. *Dum meus assiduo luceat igne focus,* & compono, *Luceat igne focus Troiæ qui primus ab oris.* Phalæcium numerum qui est, *Altis flumina vallibus tumescunt*, insertis verbis facio heroicum, *Altis flumina prodita vallibus inde tumescunt.* Ionicus est, *metuentis patruæ verbera linguæ*, adiiciam trinas verbis singulis syllabas: *Nunc metuentis nunc patruæ nunc verbera linguæ* verto *Italiam fato profugus Lavinaq; venit:* Aristophanius fit heroico : *Arma virumq; cano Troiæ qui primus ab oris.* Numerum angelicum, syllaba breviata esse monstravi heroicum: item Priapeium, si syllabam surripias, fit heroicum.

LVD.

LVDOVICI CARRIONIS NOTÆ

In Fragmentvm.

PAG. 147. vers. 8. Supra retulit] *Hæc ab aliis huc iniecta occasionem dederunt, ut Censorino tribuerentur, cum non dissimiliter eadem superius tractasse videretur.*

Pag. 148. vers. 1. nec recidere ad nihilum] *Hæc vulgo malè corrupta sunt, quà à scriptura, quà à distinctione.*

6. subiecti tenentur & administrantur] *Reliqua vulgo desunt.*

8. & aër supra] *Hæc corrupta sunt, deest enim quod de igne dici debet: neque satis consistunt.*

Capvt II.

De Coeli Positione] *Hæc quatuor capita, quæ vulgo desunt, edidimus ex Vet. Cod. item ex vetusta editione Mediol.*

Pag. 149. vers. 5. cydrophe] *In litura est hæc vox, in V. Cod. Pithœano, & vet. edit.* Cydropiæ.

10. antichthones] *Ita rectè vetus Mediolan. malè alii* actiones.

14. Antæcoë] *In membranis* antischepæ, *in aliis* antistochæret antischepæ.

16. imo tropico] *Pith. & Mediolan.* initio.

18. longitudinis] *Pith.* longitudo in his.

22. populo * dicuntur] *Hæc in litura in membranis.*

25. masculina] *Hæc valde prava in membranis.*

Pag. 150. vers. 3. Aries] *Hæc desunt in membranis.*

Capvt III.

Pag. 151. vers. 1. & subita] *Mediol.* nec subita.

16. tenuescente] *Membran.* pubescent.

19. diverso] diversi.

cœli &] q. circuli.

vagantium] vagantia.

24. sunt] *Aliquid deletum in libro vetere.*

Pag. 152. vers. 2. * deinde rursus] *Mem-*

Membrana acronicos. *Pith.* Acronicos aronicus: *Mediol.* Acronios. *in optimis est litura.*

9. centrum] *Hæc in Membr. in litura.*

10. sextum signum] *Correctum in vet. lib.* septimum; *uti est in Pith.* & *Med.*

CAPVT IIII.

Pag. 153. v. 7. Poterat finem liber] *Vel hinc videri potest, hæc à superiore Censorini libro esse aliena.*

CAPVT V.

16. & infinita natura] *Ita membranæ corrigunt, ut* & *Pith.* & *Mediolan. sed in iis ante aberat copula* Et. *Vid. Euclidem principio Element. 1.*

CAPVT VI.

Pag. 154. vers. 1. sepositis] *Pith.* se positis.

vel quæ] *Hæc addunt membranæ* & *vet. editio.*

10. norma] q. normales.

11. recte] *deest vulgo, malè.*

CAPVT VII.

PAG. 155. ver. 2. rectum ang.] *His notis* [ ] *inclusa ab editionibus absunt.*

3. inde angulum] *Vet. Cod.* habet inde angulum habetem. *Corr.* habentem & *in litura.*

4. quod acutos] *Et hæc ab editionibus absunt.*

10. sunt, sed] *Hæc ineptissime scribuntur vulgo.*

CAPVT VIII.

19. eiicere] *Pith.* ducere.

20. & intervallo] *Interponunt vulgo* signo ex intervallo.

21. & omnes] *Hæc omnia turpissimè vulgo corrupta sunt.*

CAPVT IX.

PAG. 156. vers. 6. Callimachus] *In V. C.* Gallinus. *sed* & *sequentia nomina ibidem corrupte,* Minervus Eurectus.

10. Eupolis] *Vet. Cod.* ea potius & *in litura.*

12. Poëtriæ melicæ] *Vulgo* poëticæ melicæ.

13. at Telesilla] ἀπλῆς illa *vulgo. In membr.* ἄτλης illa. *Scribe.* At Telesilla. *de qua vide Pausaniam.*

15. innumeris] *Rectè. Tale est illud*, numeri innumeri, *ut in Gellio diximus.*

16. Timotheus] *Vid. Plutarchum* & *Suidam. Tria sequentia nomina vereor ut rectè se habeant.*

vers. 19.

19. nec tamen nō put.] *Membrana & vetus editio*, nec tamen an putes. *Correct. in membr.* nec tamen anno putes.

CAPVT X.

26. Idomoneæ Nymp.] *Membran.* Et id nomen Ænymphæ Maricæ.

Pag. 157. ver. 1. Nicostratus] *Vulgo* Nicratus. *Membr.* Nicoscratis. *aliæ*, Nicostratus.

2. * tradit] *Locus fœde corruptus. Membr.* tradit Hymene Varri, Tonis.

3. Periclymenum &] *Ita Vet. Cod. vulgo.* Pendemenum & Peridemen. *Alius vet. cod.* Periclimenum & Perimedium.

CAPVT XI.

vers. 17. * Carmen] *Hæc omnia in membranis & alibi, aquè atque hic, corrupta.*

CAP. XII.

Pag. 185. vers. 1. Dorium] *In membranis videtur fuisse* Dorio Phrygio Lydio.

3. deinde] *Notis inclusa vulgo desunt.*

6. mixolydii] *Vulgo* mesolydii *Sed ita Vet. Cod. ut etiam* pera mixolydius, *non* hyper mesolydius.

15. triscelmeumenon] Tritesyneumenon netesyneumenon *Vet. Cod. Vulgo* & intendisse potius dytarantium notasse.

25. Chrysthemidi] *Vet. Cod.* Chrysothemidi.

CAP. XIII

Pag. 159. vers. 16. incipiunt] *Ita optime Vet. Cod. Editiones aliæ omnes vitiosa.*

19. Deus] *Vet. Cod.* Cato.

24. duo in ord.] *Hæc desunt vulgo.*

Pag. 160. v. 3. Æolus] *V. C.* Hannibal.

4. pietas] *Vetus Cod.* Capaneus.

CAP. XIV.

Pag. 161. vers. 4. interim] *Hæc vulgo perperam.*

7. assiduo] *V. C.* assiduus.

22. undeviginti] *V. C.* decem & octo.

23. tredecim] *V. C.* quatuordecim.

Pag. 162. vers. 8. cluet] *Vulgo* ut.

9. viere Veneream] *Male vulgo* cluere venena.

10. ille ictus] *Et hoc malè* ille ictus retrocedit in natem supinus.

13. Percipiunt] *Perperam vulgo* præcipiunt in Cerere.

18. septem & semip.] *Vulgo* præter semipedem.

23. Pæon duodenar.] *Vulgo* pene duodenarius.

24. exciet] *Vulgo malè*, excitet. quis tu] *Vulgo* quemvis tumultum *pessime*.

Pag. 163. verſ. 5. numeros & syll.] *Vet. lib.* numeratus syllabam coartat.

12. Archebolion] *Vulgo* Aristolochium. *Membrana* Aristodolium.

CAPVT XV.

22. Olli craterib.] *Duæ primæ voces sunt in litura in Vet. Cod.*

26. trepidans] *Vulgo* crepitans.

Pag. 164. verſ. 2. Spondiaſon] *Ita semper membrana, non* spondaicum.

6. ante extremam] *Vulgo* extrema.

11. aſſiduo] *Vet. Cod.* aſſiduus.

16. verbera linguæ] *Reliqua desunt Vet. Cod. & videntur excidisse quatuor paginæ.*

19. Venit] *Vulgo* capit.

FINIS.

INDEX

INDEX SCRIPTORVM ALIORVMQ. MONVMENTORVM, QVORVM APVD CENSORINVM MENTIO.

STASEAS

INDEX AVTORVM QVI IN NOTIS LAVDANTVR.

Iul.

Ptolemeus

INDEX

INDEX
RERVM MEMORABILIVM, QVARVM IN CENSORINO ET IN EVM NOTIS MENTIO.

Arcadiæ

Deorum

Isocra-

Maia

Tibici-

INDEX

INDEX AVTHORVM IN FRAGMENTO NOMINATORVM.

INDEX RERVM VERBORVMQVE IN FRAGMENTO.

Anapaestus

LEO

Trian-

Culpæ operarum sic corrigantur.

IN CENSORINO.

PAG 36. *vers.* 5. *πτεράγωνοι τρίγωνοι*] *Lege πτεράγωνοι & τρίγωνοι*. 47. *vers.* 1. sescupam] sescuplam. 72. *vers.* 20. Xenophantes] Xenophanes. 93. *vers.* 7. interkalantur] interkalatur. 95. *vers.* 1. qorum] quorum. 100. *vers.* 9. Meton vero CCCLX.] Meton vero CCCLXV. 101. *vers.* 9. quadimestrem] quadrimestrem. 155. *vers.* 9. augulos] angulos.

IN NOTIS.

PAG 4. *vers.* 13. *νομίζω*] *Lege, νομίζω*. 21. *vers.* 4. pepriat] Peripat. 24. *vers.* 8. *ῥίζαν*] *ῥίζαν*. 102. *vers.* 27. Ælian. lib. X. Varia lect.] Variar. Histor. 104. *vers.* 19. *ὤρων*] *ὤρον*.